

Andr. Ottomari Goelicke.

Historia
Medicinae
Universalis

Periodus 1^a et 2^a.

Halle

—1717—

1845

1846

1847

1848

1849

1850

1851

PER-ILLUSTRI atq; EXCEL-
LENTISSIMO DOMINO,

DOMINO

CHRISTIANO
THOMASIO.

Serenissimi ac Potentissimi
Prussiae Regis Consiliario Intimo,
Academiae Fridericianae Directori
Prudentissimo, Professori Prima-
rio & Facultatis Iuridicae Ordi-
nario &c. &c. &c.

Haec operis sui medico-
historici primitias sacras
facit

AUCTOR,

PER-ILLUSTRIS atq; EXCELLEN-
TISSIME DOMINE.

QUADRIENNium est , &
quod excurrit, ex quo
Serenissimo ac Poten-
tissimo Prussiae Regi,
Domino meo longè Clementissi-
mo placuit, ex ACADEMIA FRIDE-
RICIANA, in quâ integristredecim
annis partim Doct̃oris privati, par-
tim Professoris Publici extra or-
dinem munere, perfunctus fue-
ram, in TEUTOBURGENSEM CLI-
VIAE memet evocare. Quàm
grave ac durum illud mihi fuerit,
ex dulcibus almae illius Matris,
quae me totidem annorum inter-
vallis suô in gremiô foverat, am-
plexibus avelli, vix verbis fatis
exprimere licet. Sive enim au-
ream illam opinandi libertatem,
sive mutuam omniq; certè laude
dignissi-

dignissimam Doctorum Publico-
rum aemulationem, five arden-
tissimum desiderium studia quae-
vis elegantiora, sine omni vanô
ostentationis vel paedantismi ad-
fectatione, promovendi, five in-
gentem Studioforum, ex omni-
bus mundi angulis ad aras DEAE
hujus undiquaque confluentium
frequentiam, five famosissimam
tot Illustrium atq; Excellentissi-
morum Virorum in quâvis Fa-
cultate existimationem, five,
quod reliqua omnia multis adhuc
parasangis superat, singularem
Regis Ejusdemq; Purpuratorum
ac Procerum Gratiam atq; bene-
volentiam, quâ prae caeteris Aca-
demiam HALLENSEM prosequun-
tur, five quaecunq; demum alia
commoda animo meo recolerem,
sensibili dolore me adfectum fu-
isse persensi, cùm hisce omnibus

Ipontè renunciandum esset. Au-
gebatur mœstitia, cùm, fatis ita
ferentibus, Collegio admoverer,
quod intestinis suis dissensionibus
& scabiosis altercationibus pro-
pemodùm interitum sibimetipsi
consciverat. Quæ cùm animad-
verterem, supercilia tristis con-
traxi, ac sæpius in votis habui,
quod APPIUS COECUS optavit, qui,
cùm Populo Romano, pacem cum
PYRRHO meditati increparet,
graviter pronunciavit: Magna Pa-
tientia, Patres Conscripti, per plu-
res annos coecitatem meam sustu-
li; At nunc me surdum quoque o-
ptaverim, cùm Vos tam deformia
agitantes consilia persentiam. Quis
enim cum APPIO COECO non coecū
modò sed & surdum ac mutum se-
se optaret, si tam deformes atq;
anomalos mores observet in iis,
qui sanctitate vitæ morumq; illi-
batâ

batâ innocentia aliis ubiq; prae-
lucere debebant. Refert SENECA,
genti cuidam nullam aliam fuisse
causam transferendi urbem suam,
quàm quia fragorem Nili caden-
tis ferre non potuerunt. Anne
verò quis existimet, mihi aeq; son-
ticam fuisse causam lares meos ali-
orsum transferendi, qui continuis
istis discordiarum & altercatio-
num fragoribus audiendis non-
dum aures meas adfueveram; Ne-
que enim animum auresq; ita in-
duraveram, ut sine tacitâ indigna-
tione ferre talia potuerim. Inte-
reà ex hisce disceptationum do-
mesticarum procellis praeter o-
mnem meam expectationem feli-
citer eluctatus sum commendatione
publicâ, quâ unanimibus
suffragiis Academiae Viadrinae
Proceres me inscium ac imme-
rentem in Aula Regiâ exornave-
rant;

rant; Cui cùm istam quidem commendationem non displicuisse intelligerem, animos denuò colligebam & laetus ad illam Musarum sedem deproperabam, in qua olim discipulus ex ore celeberrimorum Hygieiae antistitum salutaria artis praecepta hauseram. Exceperunt me hûc venientem omnes ac singuli eâ adfectus sinceri testificatione, quam absens vix mihi polliceri ausus fuisssem. Absit tamen, me ideò ex animò meò dimisisse FRIDERICIANAM, quae totidem me beneficiis, quorum aeterna penes me erit memoria, adfecerat. Non postrema illorum fuêre, partim quod dignitatibus, gradu atq; immunitatibus Doctoralibus ante hos viginti annos me exornaverit, partim verò etiam in numerum Professorum Publicorum receperit. Factum id fuit, Illustris atq;
Excel-

Excellentissime Domine, felicibus
Rectoratus Tui auspiciis, & nemi-
ne quidem, quod sciam, contra-
dicente: Id quod tantò magis in-
dustriam meam excitavit, ut de-
mandato muneri satisfacere o-
mnibus viribus conarer. Neq;
tamen isthaec fuit ratio, quare
primam hanc Historiae meae par-
tem Excellentiae Vestrae offerre
ausus fuerim; Tua in primis meri-
ta publica sunt, quae ad id me
commovêrunt. Tu PRIMUS fui-
sti, qui Palladi HALIS thura accen-
disti; Tu PRIMUS ibidem omnis sa-
pientiae, naturalis, rationalis, mo-
ralis, civilis atq; publicae flumina
tàm largiter diffudisti, ut, ludô ta-
li literario ibidem vix apertô, flo-
rentissima Juventus ad audiendum
tàm celebrem Panfophum undi-
que concurreret; Quae etiam pri-
ma Academiae Halis condendae

fuit occasio, res tam singularis at-
que digna, quam in Fastis suis sera
commemoret posteritas. Si eâ
vixisses tempestate, Celeberrime
THOMASI, quâ in perpetuam re-
rum benè gestarum memoriam
statuas, columnas vel simulacra
Viris magnis atq; Celebribus eri-
gebant grati mortales, sine dubiô
immortalitati nomen tuum jam-
dudum adscriptum fuisset. At
nostrâ aetate id ne quidem opus
esse videtur, cùm scripta TUA,
omnigenâ eruditione undiq; re-
ferta, sint monimenta omni aere
pretiosiora simul atq; durabiliora.
Neq; verò speraverim, id quem-
piam cavillaturum, quod Con-
summato Juris-Consulto ego Me-
dicus opus maximam partem me-
dici argumenti sacrum fecerim.
Tuum, Vir Per-Illustris, exem-
plum sequuntus sum, qui pariter
ante

ante triennium GUNDELSHEIMERO,
Medico, cum viveret, Aulae no-
strae gratissimo, opus politicum
SEVERINI de MONZAMBANO
de statu Imperii Germanici, scho-
liis maximam partem novis illu-
stratum dedicare haud gravatus
es. Id autem tantò confidentius
feci, quò certius persuasus fui, Te
Historiam artis Medicae literari-
am aeq; exquisitè atq; quemvis
alium cognitam habere atq; per-
spectam. Suscipe igitur, Per-Il-
lustris atq; Excellentissime Domi-
ne, ejus, quod meditor, operis pri-
mitias, ac certissimè persuasus
esto, Illius Per-Illustri Tuo No-
mini inscribendi nullam aliam mi-
hi causam fuisse, quàm ut publi-
cè testatum facerem, quàm TE
ob merita planè singularia, omni-
genam Eruditionem in omni scibi-
li, admirandam in agendo dexte-
dexteri-

ritatem, morum probitatem ac
sinceritatem multaq; alia mihi
immerenti antehâc exhibita be-
neficia aestimem. DEUS Te ser-
vet saluum atqve incolumem in-
feros adhuc annos, & faxit, ut in
perpetuam Fridericianae glori-
am & Illustris Familiae Tuae
splendorem quàm diutissimè ad-
huc sis superstes. Dabam Franco-
furti cis Viadrum die 20. Aug.

I 7 I 7.

BENEVOLE LECTOR.

CUM nulla unquam genstàm bar-
bara fuerit, quae non sive fortu-
ito in utilia quaedam artis inven-
ta inciderit, sive prorsus absolutâ quâ-
dam necessitate coacta fuerit ad medi-
cinam vel inveniendam vel incremen-
ta ejus quomodocunq; promovenda:
Hinc consequitur, vixisse omni tempore,
qui id in se laboris susceperunt, ut
quivis pro suô ingenii modulô ad locu-
pletandam artem tàm jucundam usibus-
que humanis tàm eximiè necessariam
suam conferret symbolam. Talia verò,
quae medicorum tàm veterum, quàm
recentiorum scripta, hypotheses & sin-
gulares opiniones &c. concernunt, hi-
storica serie enarrare, aeq; mihi suave,
ac jucundum esse videtur, ac si quis ali-
us vitas Imperatorum, Regum, Princi-
pum eorundemq; res gestas memoriae
proderet. Ordinem quod spectat, in-
concinnandâ hâc Medicinae Historiâ
Universali talem servabo, ut, quales
quolibet seculô medici celebritatem,
quandam consequuti sint, qualia scripta
ediderint, quae nova inventa detexe-
rint,

rint, quas novas hypotheses effinxerint, vel quas novas sectas stabiliverint, quas innovationes systema medicum diversis temporum intervallis passum fuerit, & quae sunt plura alia memoratu digna, simplici & temporum maximè rationi adcommodatâ methodô enarretur. Speciatim verò in hoc *primò Tomò* quatuor distinctis *Periodis* describam universum medicinae statum, qualis à conditò mundò & primis artis originibus ad *Hippocratis* usq; tempora fuit, ita quidem, ut *prima Periodo* universa gentis Hebraeae res medica declaretur; In *secunda* Phoenicum, Assyriorum, Babyloniorum, Indorum ac praecipuè Aegyptiorum fragmenta exhibeantur; In *tertia* res medicae Graecorum discutiantur, & quidem, nimiae prolixitatis vitandae causa, à temporibus *Aesculapii* ad *bellum* usque *Trojanum*; Et in *quarta* demum *Periodò* à Bellò *Trojanò* ad tempora Magni usq; *Hippocratis* universus medicinae status sistatur. Quae quidem operis dispositio cum naturali temporum seriei maximè sit adcommodata, vel ideò apud plerosq;, si non apud

apud omnes, adprobationem merebitur. Quibus verò adminiculis usi fuerimus, & per quos potissimum profecerimus, ipsimet in primò primae periodi paragraphò ingenuè confessi fuimus; Ut plura hâc vice addere non sit necesse. Tu interim, Benevole Lector, hòc nostrò labore fruire, & sicuti huc usq; largiter fecisti, nobis in posterum favere perge.

HISTORIAE

**HISTORIAE
MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS PRIMA**

Quâ

Univerſa Gentis Hebraeae res
Medica declaratur.

HISTORIAE MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS PRIMA

Quâ

Universa gentis Hebraeae res
medica declaratur

§. I.

Vod historiae priscae,
potissimum profanae,
conditoribus evenis-
se legimus: Idem
& nobis, primas Me-
dicinae origines &
antiquitates evoluturis credimus e-
venturum: Nihil enim ferè in ve-
rustioribus rerum gestarum scriptori-
bus occurrit, quod non putidissimas
Poëtarum fabulas redoleat. Quid enim
de rebus gentium antediluvianis cum
veritate rei dici potest? Quid de Baby-
loniis, antiquissimo Assyriorum popu-
lo,

lo, eorumq; Regibus certi? Quibus non obscuritatibus laborat ipsa historia Graecorum? Quid? Quod ipsae Romanorum res, praecipue ante urbem conditam, usq; adeò obscurae sint, ut, quae de iis referuntur, vix maiorem, quàm Graecorum Poëtarum fabulae, mereantur fidem. Quid itaq; mirabimur, quod, cùm notante (a) B. Cellario, obscurae plerumq; rerum origines & multis fabularum nebulis obvolutae esse soleant, primi quoq; artis medicae natales iisdem laborent defectibus.

§. II. Auget obscuritatem operisque suscipiendi difficultatem defectus scriptorum, quippe quorum conamina in solis ferè promissis hactenus substiterunt. Ardentissimo quidem desiderio omnes Apollineae artis filii expectarunt *Johannis Henrici MEIBOMII* HISTORIAM Medicinae, quatuor voluminibus constantem, sed hactenus frustra;

(a) *Salomo Cellarius* in originibus & antiquitatibus medicis à *Patre, Christophoro Cellario* anno 1704. *Halae Magdeburgicae* editis.

frustra; Licet, quid editionem egregii hujus scripti remoratum fuerit, Filius ejus Dn. *Henricus Meibomius* in Academia Julia P. P. satis edocuerit. *Johannes Baptista Capponus* pariter quidem meditat-
 tus est historiam medicinae universa-
 lem: Quis verò illam in hunc usq; diem
 vidit? *Thomas Reinesius*, Vir antiquitatum
 peritissimus, in elaboranda Medicorum
 historia acriter desudavit, sicuti ipsemet
 in suis epistolis ad *Hoffmannum* & *Ruper-*
tum testatur: Sed morte praeventus opus
 imperfectum reliquit. *Aegidius Menagius*
 vitas priscorum Medicorum promisit,
 nihil verò praestitit. Interim opus est
 omni encomio dignissimum, quod mo-
 litus est *Johannes Antonida van der Linden*
 de scriptis Medicorum tam veterum
 quàm recentiorum, quodq; postmodum
 singulari industria continuavit, locuple-
 tavit & ab extantioribus mendis repur-
 gavit *Georgius Abrahamus Mercklinus*, Rei-
 publicae Norimbergensis Domusq; Teu-
 tonicae Medicus ordinarius: Sed uni-
 versalis historiae titulum non meretur.
 Accedit, *Voglerum introduction. in notit.*

Scriptorum Cap. VIII. plurimos naevos literarios dicto in opere adnotasse, quos tamen corrigere & defectus supplere, sibi sumpserat *Georgius Hieronymus Welschius*; Licet, an & hic promissa sua solverit, non constet. Possunt etiam non sine ingenti fructu in hoc scriptio-
*nis genere evolvi Theodori Janssonii ab Allmeloo-
 ven Inventa Nov-Antiqua, seu tractatus
 de Ortu & Progressu artis Chemicæ; Item
 Johannis Heurnii tractatus de medicinae
 origine operibus ejus annexus; Paschii In-
 venta Nov-Antiqua; Seennerti opus de
 Consensu ac dissensu Chemicorum ac
 Galenicorum. Melchior Adami vitas medi-
 corum Germanorum tantum prosecu-
 tus est. Huc item pertinet Leonardi de
 Capua historia Medicinae; Doringius de
 origine & progressu artis medicae scrip-
 sit; Wolfgangus Justus Chronologiam
 Medicorum & Martinus Fögelius histori-
 am medicorum à reliquis omisso-
 rum; Renatus Moreau Chronologiam Medico-
 rum; Meibomius Commentarium in Cas-
 siodorum de Archiatriis; Prosper Alpinus de
 Medicina Aegyptiorum; Cleyerus Spe-
 cimina*

cimina Medicinae Sinicae edidit. *Conringii* Praefatio in *Observationes Salmuthi* ejusdemq; antiquitates Academicae consuli pariter possunt. Spectat huc *Matthiae Moroni* Directorium Practicum cum accessionibus *Schefferi*; item *Kircheri* Libri de rebus & arcaniore doctrina *Aegyptiorum*; *Michaëlis Mejeri* tractatus de veris Germaniae Inventis; *Johannis Georgii Waltheri* sylvia medica; *Plutarchi* Liber de vitis philosophorum; *Dio-genis Lærtii* Libri de vitis & dogmatibus philosophorum; *Vossius* de philosophia; *Conringius* introductione in universam artem medicam cum accessionibus & annotationibus eruditis *Schellhammeri*; Ejusdemq; tractatus de Medicina hermetica, aliaq; plura, in quibus Historiae quidem Medicinae fragmenta & rudimenta quaedam occurrunt, integrave-ró & completa ejusdem facies nullibi conspicitur. *Remacius Fuchsius* scripsit pariter vitas Medicorum, quae cum *Symphoriani Campegi* catalogo prodierunt. Hisce addendus insuper *Petrus Castellanus*, Graecae Linguae quondam Professor in Aca-

mia Lovanienſi, qui vitas medicorum, tam antiquorum quàm recentiorum, ſcripſit, etſi negari nequeat, plures ab eo fuiſſe omiſſos. Catalogum quoq; illuſtrium medicorum edidit *Brunſſelſius*, qui tamen priori & contractior eſt & imperfectior. Concinnavit etiam *Joannes Neander*, Medicus Bremenſis, ſyn- tagma de medicinae laudibus, origini- bus & antiquitatibus, quem tamen (b) à Fabro inter plagiariorum relatum vide- mus. Hiſce omnibus adnumerandus *Wittenius*, etſi pluriſq; palmam praeripu- erit *Daniel le Clerc* in *Historia Medici- nae*, qui ſi eadem dexteritate & indu- ſtria recentem, uti antiquam, proſe- queretur hiftoriam, quemadmodum ſpes eſt ipſum facturum, audeo adfere- re, philiatros tandem opus omnibus numeris abſolutiſſimum viſuros eſſe. Deniq; non minus utilis quàm jucun- da eſt *Jobannis Conradi Barchuſen* hiftoria medicinae, in qua, ſi non omnia, ſaltem pleraq; medicorum ratiocinia, dogma- ta, hypotheſes, ſectae &c. quae ab exor-
dio

(b) Centuria plagiariorum.

dio medicinae usq; ad tempora nostra inclaruerunt, pertractantur.

§. III. Quamvis autem obscurae sint primae medicinae origines; Nihilominus tamen summa saluberrimae medendi artis necessitas dubitare nos non finit, quin (c) à tristi primorum

A 4

Paren-

(c) Medicinam statim à tristi Protoplastorum defectione sua cepisse primordia negare videtur *Hieronymus Mercurialis Artis Gymna-
sticae Lib. 1. Cap. 1 de principiis Medicinae*, qui primis istis temporibus paucos aut nullos medicinae usus nullaq; principia extitisse graviter pronunciat; Eò quod homines paucissimis rebus contenti lautas mensas & opipara convivia non cognoverint, & propinationis consuetudinem paulatim inductam ignoraverint: Quare nec apparuisse morbos, nec nomina morborum innotuisse. Quae licet fortè de morbis internis concedi quoad antenus possint, cum *Plato etiam 3. de Republica* referat, defluxionum v.g. catarrhalium nomen usq; ad tempora Socratis incognitum fuisse, quo tamen morbo nihil hodiè solet esse frequentius: Attamen ad adfectus externos, operam chirurgicam postulantes, idem assertum extendendum non esse, & res ipsa clamat & rationes adlatae pluribus confirmant.

Parentum lapsu sua statim ceperit primordia: Haec enim deploranda à DEO (d) defectio pedissequas habebat mille aerumnas, egestatem, aegritudinem, morbos imo mortem ipsam: Cui malorum lernae aliter mederi non poterant, quam naturam herbarum, fruticum, radi-

(d) Hi turpissimae defectionis fructus fuêre: Alioquin eleganter de Adamo ejusq; privilegiis, si in statu innocentiae perseverasset, loquitur *Augustinus XIV. de Civitate DEI. 26. Cibus aderat, ne esuriret, potus, ne sitiret, lignum vitae, ne ipsum senectâ dissolveret, nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ulla molestia ullis ejus sensibus ingruebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in anima totâ tranquillitas &c.* His verò contraria omnia evenire debuisse post tristem illam à DEO defectionem, tam clarum est, quam quod clarissimum. Hinc summa illa medendi artis, in quam incumbere debebant primi statim homines, necessitas: Sangvis enim cum reliqua humorum massa indolem promptissimè corruptibilem adqvisiverat intrinsecus; ipsa corporis structura tenerrima variis laesionibus violentis patebat extrinsecus &c.

radicum, fructuum &c. probe explorando, salubria ab insalubribus, medicamentosa à venenosis, pura ab impuris accuratè separando: A(e) carnibus enim
 A 5 ani-

(e) Quod ab esu carnium & animalium mactatorum penitus abstinuerint Patriarchae antediluviani, ac proinde terrae fructibus vitam suam sustentaverint, summo nobis argumento est eorundem LONGAEVITAS: *Adamus* enim S. S. teste annum nongentesimum & trigesimum, *Sethus* pariter nongentesimum & duodecesimum: *Enos* nongentesimum & quintum, *Kenanus* nongentesimum & decimum, *Mabalaleel* octingentesimum & nonagesimum quintum, *Jared* nongentesimum & sexagesimum secundum, *Methusala* nongentesimum & sexagesimum nonum, *Lamech* septingentesimum & septuagesimum septimum feliciter assecuti sunt: Ad quam prodigiosam aetatem non pervenissent, si carnibus fuissent usi; Hac enim, uti medicis abundè notum est, copiam chyli & sanguinis, ac proinde plethoram gignunt, quae deinde motui sanguinis depuratorio, secretorio scil. & excretorio, quibus sanguis

animalium mactatorum penitus abstinuisse primos homines, summè mihi videtur probabile. §. IV.

a summa illa, ad quam propendet, ad corruptibilitatem proclivitate providè praeservatur, maxime obest. Qua in sententia nobiscum est *Quercetanus in Diaet. pag. 323.* Eandem longaevitatis causam agnoscit etiam *Prosper Alpinus de Med. Aegyptior. L. 1. p. 23.* Ob eandem quoque rationem *Brachmanes*, Indiae populos longissimae fuisse aetatis, scil. quod carnibus & vino abstinerent, certissimum est. Ita etiam *Dicaearch.* apud *Porphy. Libr. X.* scriptum nobis reliquit, quod *Saturni* seculo longaevi fuerint homines, quia carnes respuebant, spontè ex terra nascentibus contenti. Idem de simplicitate victus veterum inter alios testatur scriptor profanus *Ovidius Metam. l. 15.*

*At vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,
Foetibus arboreis, & quas humus educat, herbis
Fortunata fuit, nec polluit ORA CRUORE.*

De Aegyptiis pariter, quod animalia bruta non mactaverint, re est certissima; Id quod vel inde constat, quia pleraq; animalia DEORUM loco coluerunt, qua de causa etiam ridentur à *Juvenali Satyr. XV. init.* *Quis*

§. IV. Ideoq; summa veluti necessitate urgente compulsi fuere primi homines ad inquirendam medicinam, cum humani corporis machina non solum ratione partium fibroso-solidescens, variis ac ferè momentaneis alterationibus

*Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars haec, illa pavet saturam serpentibus Ibim &c.*

Haec enim est ratio, quare Israëlitae, Aegyptiis fuerint abominationi; Non quod fuerint pastores: Ipsimet enim, greges aluere: Sed quod pecudes, DEOS Aegyptiorum occiderent, mactarent atq; comederent, sicuti etiam adnotavit *Morellius Spec. Rei Nummar.* p. 129. Neq; verò tantum carnibus abstinebant primi homines, sed etiam potu simplicissimo aquae sitim restringebant, uti *Claudius Deodatus in Panth. Hygiast. l. 2. c. 2.* expressè testatur, qui Patriarchas usq; ad tempora Noachi, quibus demum usus vinorum innotuit, solo aquae potu usos fuisse, admodum verisimile existimat. Alii alias hujusce, longaevitatis causas non minus probabiles adferunt, quas inter hic quoq; locum suum inveniunt, quas nuperri-

rationibus, à variis causis externis violentis inductis sit exposita, sed & sanguis reliquique succi admodum corruptibiles, atque adeo peregrinarum organicarum commotionum in se suscipiendarum capaces sint. Adeo ut (f) miraculo proximum sit, quare homines nec pluribus nec frequentioribus laborent morbos

mè ab Excell. D. Hoffmanno, Almae Fredericianae Professore dignissimo, adductas esse recordamur in *dissertatione de methodo vitam longam acquirendi*, quam tamen Dn. Jacobus Bernard, judiciosus alioquin rerum physicarum ac medicarum arbiter, acri stylo haud ita pridem perstrinxit in Republica literaria (*republique des lettres*) mense februario 1708. Idem quoque argumentum paulo post magna styli venustate & argumentorum pondere prosecutus est in Academia Wittebergensi Cl. Bergerus, *dissertatione de vita longa*, quae legi mere-
tur.

- (f) Primus universum medicorum ordinem eam de re monuit Excell. D. Stablius, cum Hippocrates & omnes ferè reliqui medici cum ipso unanimiter conquerantur, totum hominem (universos homines)

bofis adfectibus , qua de re evolvi meretur *Excell. D. Stablii disputatio de infrequentia morborum personali.* Simul quoq; hic perpendendum est, quod, cum omnia reliqua animantium genera intensissimo flagrare videamus desiderio se se conservandi, eumq; in finem sedulo evitandi omnia ea, quae ipsis noxia sunt, & è contra prosequendi, quae huic conservationi quocunq; modo inservire possunt, vix appareat credibile, solum hominem usq; adeò primis mundi temporibus

à natura (à nativitate) morbum esse. Interim non citra rationem cum Ipso hîc asserimus. videri nobis rem istam miraculo ferè proximam, corpus scil. animale, è mixtione summè corruptibili compositum, & insuper inter media corruptionis organa constitutum, ipso corruptionis actu non solum non facile laedi, sed etiam quàm diutissimè factum tectumq; conservari, i. e. singulos homines per totam vitam suam rarissimè aegrotare, & rarissimè omnium contingere singulis hominibus multos morbos, simul varios, quiq; nihil aut parùm inter se habeant commune, ac deniq; minimè omnium ob-

poribus sui fuisse incurium, quin majori adhuc solertia inquisiverit in indolem & naturam rerum, à quibus vel bene vel malè corpus humanum fuit adfectum, ubi proinde admodum proclive est judicare: ab *his* primos homines providè abstinuisse, *illa* vere summo studio eosdem fuisse sectatos: Quademùm ratione uberrimam nacti sunt occasionem colli-

tingere corpori humano tales aegritudines, quae non magis à causis externis & quidem violentioribus inferuntur, & iis quidem talibus, quae rarò ita impetuosè grassantur, adeoque rarius quoq; nocent: Siquidem leviores illae causae externae, eaeq; communiores ex se ipsis parùm valerent ad aegritudines inferendas; Sed numerosissimi potius morbi omnium primò & primario in motu se se exerent, qui quò magis essent repentini & funesti, eò etiam magis immediatè & eminenter nocerent. Ex quibus omnibus tandem magnum illud & haètenus veluti inter medicos inauditum deducit *παράδοξον* consèctarium: *Rarissimas esse & paucissimas causas, quae varias corpori humano aegritudines valeant immittere, atq;*

colligendi varias observationes variosq;
rerum successus per experimenta ador-
nandi, unde prima medicinae incuna-
bula petenda esse, oppido liquet.

§. V. Quemadmodum autem
omnia inventa nova initiò solent esse
(g) rudiora minusq; culta: Ita similia
etiam

*adeò hominem in summa illa partium qua
fluidarum qua solidarum, utpote valdè tene-
rarum & ad dissolutionem pronarum procli-
vitate constitutum, rarissimè tamen aegro-
tare. In cujus admirandi phaenome-
ni rationes curiosius inquisivit Dissert.
de mechanismo motus progressivi sanguinis,
ibidemq; ostendit, totum mysterium
consistere in motu circulatorio san-
guinis, tanquam actu quodam mecha-
nico, quo proclivitas ista ad corrup-
tionem fermentativo-putredinosam
feliciter avertitur.*

(g) Ita primam bombardam, quam Bartholdus
Schvvartzius, monachus invenit, stru-
cturâ admodum simplicem & rudem
fuisse, curiosis adhuc hodiè ostendi so-
let in Camera Rariorum Dresdeni, ubi
in hunc usq; diem asservatur. Et cui
ignotum est, formam & structuram *An-
tliæ Pneumaticæ*, quam eidem concilia-

etiam habuisse fata artem salutiferam, dubium esse nequit. Unde adfirmare ausim, primam medicinam merè tantum diaeteticam & (h) chirurgicam fuisse:

vit *Illustris Boyle*, Anglus, imò, quam postea magis adhuc correxit celebris Lugdunensium Mechanicus *Moeschenbroeckius*, nuper viventium rebus exemptus, multis modis non solum differre à *Guerickiana* (Otto enim *Guerickius*, curiosus & eruditus Magdeburgensium Consul, meritò primus Antliae pneumaticae inventor habetur) sed & *Sturmiana*, cujus iconismos in Collegio suo Curioso exhibuit. Idem sentiendum est de Thermometris, quae multò simplicioris structurae deprehenduntur apud *Robertum Fluddium*, nostra verò tempora ad longè majorem perfectionem eadem deduxerunt. Taceo plura alia temporum priscorum inventa, quae sequioribus magis magisq; perpolita sunt.

(h) Chirurgiam ipsa medicina interna longè fuisse antiquiorem, pluribus probavimus in *Disput. nostra de mutilo medicinae corpore resarciendo per chirurgiam & pharmaciam postliminiò revocandas* ANNO 1709. Halae Magdeburgicae habita §. 3. 4. 5. 6. & 7. *Primum* enim ob sim-

fuisse: Paulò ante enim assertum est, victum, quo primi orbis terrarum incolae utebantur, fuisse simplicissimum, nec pravis cupiditatibus tantoperè indulgisse, adeoq; ab affectibus morbosis internis vixisse immunes: Quare neglectis medicamentis internis, solis operationibus chirurgicis, quippe quibus in hac vita, tot tantisq; aerumnis casibusq; insperatis, vulnerationes partium haud rarò inducentibus, exposita, commodè carere non poterant. Et hanc fuisse quoq; non infimam rationem longaevitatis Patriarcharum, qui & ante & post diluvium vixerunt, à vero haud est absimile, suppositis nempe iis, quae aliunde nobis nota esse scimus.

B

§. VI.

plicitatem victus, quo fruebantur primi homines, morbis internis non laborabant, ac proinde etiam medicina interna non indigebant: Chirurgia verò aequè faciliè carere non poterant, quod vita humana multis casibus inopinis, laesiones membrorum inducentibus, sit exposita. Deinde pleriq;, qui antiquitus medicinam exercuisse dicuntur, uti fuere *ChironCentaurus, Aesculapius* ejus-

§. VI. Accedit, quod primi homines diligenter observaverint, à quibus rebus vel benè vel malè se habuerint, qui certis tentabantur affectibus: Unde in similibus morbis illas prosequi, has verò evitare summo studio adnitebantur. Unde etiam Babylonis, genti antiquissimae, in more positum erat, uti ex (i) Herodoto discimus, aegrotos suos in vias publicas exponere, & à praetereuntibus sciscitari, num vel ipsi similem morbum fuerint experti, vel alios eodem laborare viderint, qui proinde ipsis sua dabant consilia, exponentes simul, à quibus rebus vel prosperos vel infaustos observaverint successus: Quod
idem

que filii, *Machaon & Podalirius* &c. ob peritiam suam chirurgicam, quam in persanandis vulneribus, ulceribus aliisque affectibus externis sibi acquisiverant, laudantur, & contrà medicinae interius administratae pauca aut nulla occurrunt vestigia. Accedit deniq;, chirurgiam tanquam sensui propiorum, etiam cognitu faciliorem ac proinde inventu priorem extitisse.

idem fecisse etiam Aegyptios & antiquos Lusitanos, (k) Strabo testis est. Atq; haec fuit omnium antiquissima morbos & indagandi & curandi ratio.

§. VII. Unde manifestum est, unà cum primis hominibus simul quoque saluberrimam medendi artem suscepisse primordia: (1) Quamvis enim fortè cogitari tempus possit, in quo non

B 2

fuerint

(k) Lib. 3. & 16.

(1) Quod corpus humanum non solummodo in statu integritatis suae sartum tectumq; conservetur, sed & ab insul-
tibus morbosis defendatur ac vindice-
tur, id praestat partim principium e-
jusdem agens internum (Naturam ple-
riq; adpellant) actibus vitalibus secre-
toriis & excretoriis ejusdem incolumi-
tati perpetuò invigilando, partim influ-
xu causarum externarum, potissimum
aëris, aquae, alimentorum &c. utpote
quarum diversa indole & sani sumus
& aegrotamus: Quia multa corpori
humano verè utilia ac salutaria sunt,
quibus & in statu sanitatis conserva-
tur, & si morbofo quodam affectu ten-
tari incipiat, à damnis & periculis suis
sponte i. e. nulla medicatione extrin-

fuerint medici, professione tales, medicinam tamen semper fuisse extra dubium est. Pariter inde liquet, quo sensu capiendum sit, quando grata antiquitas quibus-

secus accedente, liberatur: Unde extitisse tempus, quo quidem nulli medici professione tales fuerint, medicinam verò semper extitisse, non citra rationem asseruimus; Et multos imò infinitos homines curatos fuisse sine medicis, absq; medicina verò neminem. Cujus asserti veritatem jam dudum adsecutus est Hippocrates, dum Libro de arte ita loquitur: *Objiciat nobis adversarius, quod multi jam aegri, etiam medico non utentes sanitatem recuperaverint; Et ego huic sermoni fidem non detraho: Apparet autem mihi simile hoc esse, ut etiam medico non utentes, tamen medicinae bonam fortunam experiantur, quamvis non sciant aut intelligant, quid in illa rectum aut non rectum insit. Tamen quod ita bona fortuna à seipsis curati eadem ratione restituti sint, qua ipsi quoq; medici usuri essent, aut usi fuissent. Et paucis interjectis ita pergit: Memnisse autem utiq; debere illos, qui ita sine medicorum consiliis convalescant, quod aliquid vel fecerint vel non fecerint, cujus interventu sanitatem ita consecuti sint. Hinc indu-*

quibusdam hominibus speciatim (m)
primam inventionis gloriam attribuere
non dubitavit.

B₃

VIII.

Etione aliquot talium rerum facta tandem concludit: *Ita agnitum iri, quod non sine medicina restituti sint.* Quem Hippocratis locum optimè in rem suam vertens *Valleriola Lib. Obs. II. Obs. VI.* ita inquit: *Natura est, quae & sanitatem in nobis tuetur & morbos pellit, ipsa sibi vias inveniens: Ob id Hippocrates multos quidem sine medicis, verum non sine medicina curatos esse ingenuè confitetur.* Unde Romanam integris sexcentis annis absq; medicis fuisse, & rebus tamen suis dextrè semper consuluisse, vulgaris licet falsa est traditio; Unde *Plinius Libr. 29 cap. 1.* ita inquit: *Populus Romanus &c.* Sed hanc controversiam inferius pluribus discutiemus. Vid. *Excell. Stablii disput. de Medicina sine medico.*

(m) Quando in antiquorum monumentis legimus, primam inventae Medicinae gloriam quibusdam Illustribus viris & heroibus sui temporis tribui, & *Apollinem, Aesculapium, Hermetem, Hippocratem &c.* fuisse primos artis Jatricae parentes, id non ita intelligendum est, quasi ante illos nemo fuerit, qui pro

§. VIII. Ex quo autem fonte hauerint salutarem istam doctrinam, & quibus mediis usi fuerint ad indaganda medicinae studia, attendenti obscurum esse

reparanda aliorum sanitate medicamentis usus fuerit; Sed probabilius est, gratam antiquitatem nonnullis hominibus speciatim primam inventionis gloriam indulgisse, quod primi fortè fuerint, qui morborum curationibus se se applicuêrunt, aut facta sufficiente (pro indole & proportionem temporum, in quibus vivebant) experimentorum & observationum numero, reliquos priscorum temporum, qui in eadem arte aliquid ausi fuerant, ita superarunt, ut comparatione instituta, longè major in his quàm illis perfectio conspiciatur: Unde medicina, habita istorum temporum ratione, rectissimè, distinguitur in *Naturalem*, qualis illa primorum hominum fuit, & *Artificialem* seu in artis formam redactam, quam demùm faciem successivis temporibus acquisivit, aetate nimirum Hippocratis, ubi verè Dogmatica fieri coepit & systematis naturam induit. De *Naturali* autem rectissimè ita sensit *Quintilianus Lib. 2. cap. 17. Illud admonere*

esse nequit, dummodò consideraverit, ipsos etiam paganos artis hujus inventionem Diis immortalibus adscripsisse: Unde (n) *Cicero* ingenuè fatetur, DEORUM immortalium inventioni consecratam esse medicinam. Et (o) *Hippocrates* eandem agnoscit originem, quando dicit: Illos, qui primi methodum medendi morbis invenerunt, judicasse, hanc artem dignam esse, cujus inventio DIIS tribuatur. In eadem opinione est etiam (p) *Plinius*, dum inquit: DIIS primùm inventores suos assignavit, medicina coeloq; dicavit. Atq; haec procul dubio etiam ratio fuit, cur primi

B 4

medi-

satis est, omnia, quae ars consummavit, à natura initia duxisse: Aut tollatur medicina, quae ex observatione salubrium atq; his contrariorum reperta est, atq; ut quibusdam placet, tota constat experimentis. Namq; & vulnus deligavit aliquis, antequam haec ars esset, & febrem quiesce & abstinencia, non quia rationem videbat, sed quia id valetudo ipsa coegerat, mitigavit.

(n) *Tusculan. Quaestion. Libr. 3.*

(o) *Libr. de prisc. Medicin.*

(p) *Histor. natural. Lib. XXIX. Cap. I.*

medicinae inventores cœlo adscripti, inq; (q) DEORUM numerum relati sint. Neq; ab hac opinione multum abluisse Doctores Judaeos, ex (r) Syracide

(q) Primos medicos frequenter à paganis immortalitate donatos inq; DEORUM numerum relatos esse, inter omnes constat, quamvis prudentiores illorum istam Veterum simplicitatem meritò ludibrio exposuerint: Unde Cicero Lib. 1. de natura Deorum, ubi sententiam *Persei* refert, ita loquitur: *At Perseus, Zenonis auditor, eos dicit esse habitos Deos, à quibus magna utilitas ad vitae cultum esset inventa, ipsasq; res utiles & salutes Deorum esse vocabulis nuncupatas. Et paucis interjectis ita pergit: Quo quid absurdius, quàm homines jam morte deletos reponere in DEO, quorum omnis cultus esset futurus in luctu?*

(r) *Iesus Syrach, Vir inter Hebraeos singulari pietate, prudentia variaq; rerum divinarum aeq; ac humanarum cognitione praeditus, divinoq; insuper spiritu donatus, eandem divinam medicinae originem agnoscit, dum cap. 38. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. Τίμα ἱατρον πρὸς τὰς ὁρμαῖας τίμας αὐτῆ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσεν κύριος. Παρὰ γὰρ ὑψίστῃ*

racide & Ecclesiae probari facile potest. Cur ergo soli Christiani usque adeo forent ingrati, & aliam medicinae, quam divinam, agnoscerent originem?

§. IX. Nihilofecius tamen salva divina providentia asserere licet, multa remedia primis hominibus innotuisse partim (s) Casu & experientia, par-

B 5

tim

ἐσὶν ἱασις, καὶ παρὰ βασιλέως λήψεται δόμα. Κύριος ἐκτίσεν ἐκ γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος ἐπὶ προσοχθεῖαι αὐτοῖς, ἱατρῶν δὲς τόπον, καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσε κύριος. Quae Syracidis verba ex septuaginta interpretum versione ita reddimus: *Assice medicum suis honoribus ac praemiis, ut necessitate urgente illo uti possis: Nam eum creavit Dominus. Est enim à Supremo medicina, & à Rege stipendium accipiet. Dominus ex terra condidit medicamenta, & prudens homo non contemnit ea. Cede locum medico; Dominus enim illum creavit.* Haec igitur si non habeant vim probandi, constantem tamen illam Doctorum Hebraeorum sententiam fuisse, minimum evincunt.

(s) Multa remedia Casu inventa esse, nemo facile negabit, nisi in historia medica prorsus hospes fuerit: Vulgatissima

tim verò Ratiocinatione. Quis enim
audacter negabit, administrationem ve-
naesectionis, actum purgatorium, in-
jectio-

enim traditio est, usum clysterum ho-
mines primum fuisse edoctos ab ave,
quadam Aegyptia, quae *Ibis* vocatur,
& ciconiis nostratibus. quàm simillima
esse creditur. De hac enim ave refe-
runt scriptores, quod, quotiescunque,
se se sentiat humoribus noxiis gravari,
toties sua proluat intestina, aqua scil.
marina falsa rostro suo in anum im-
missa: Cujus quidem rei fidem relin-
quimus nos historicis, utiliter interim
remedii hujus adplicationem in rem
nostram vertentes, probè conscii, ejus-
dem adplicationem & ad praxin-clini-
cam translationem non à medicis re-
centioribus demùm excogitatam, sed
jam apud Aegyptios invaluisse, quibus
proinde utilissimi hujus remedii casu
detecti inventio jure deneganda non
est, uti manifesta hujus rei testimonia
occurrunt apud Aelianum, Diodorum
& Herodotum. Eandem originem
habuit *actus purgatorius*, quod ex histo-
ria *Melampi & filiarum Proetbi*, quas usù
hellebori frequenti, quem à capris su-
is, quas in pascua deducere solebat,

jectionem clysterum &c. primas suas
origines soli debere casui? Quamvis
etiam

didicerat, ab infania sua, quâ labora-
bant, revocavit, de qua mirabili *Me-
lampi* cura loquitur *Galenus* libro de atra-
bile, quem postea integrum excerpemus,
& *Plinius*. Memorabile adhuc singula-
ris animantium solertiae exemplar legi-
tur apud *Plutarchum* libro de solert. ani-
mal. sequentibus verbis: *Medicina, quae
manibus fit, exercetur quoq; ab Elephantis:
Vulneratis enim adstantes contos, lanceas &
sagittas facillè & absq; damno aut laniatio-
ne evelli observant. Capellae Cretenses, quod
dictamno esa facillè ejiciant infixâ ipsis spicu-
la (statim enim sauciatae eam herbam se-
stantur) gravidis mulieribus occasionem de-
derunt, eam vim ejiciendi foetus habere.*
Idem tenendum de venaesectione:
Referunt enim de Hippopotamo, eum
assidua satietate obesum, in arundino-
sa littora currere, & acutissimo cauti-
tantisper incumbere, donec venam in
crure vulnerasset, & hoc sanguinis pro-
fluvio animal sanatum esset plagamq;
lino obduxisset: Unde procul dubio
medici similem venaesectionem in cor-
poribus hominum plethoricis tentâ-
runt. Eadem horum remediorum

etiam ratiocinationi debita sua laus non sit deroganda; Imò non parvus Remediorum numerus ipsis (t) Oraculorum responsis in acceptis referendus.

§. X.

origo agnoscitur apud *Ciceronem Lib. 2. de nat. DEORUM*. Vomitione canes, purgatione autem alvos IBES Aegyptiae curant. Auditum est, pantheras, quae in barbaria venenata carne caperentur, remedium quoddam habere; quo cum essent usae, non morirentur: Capras autem in Creta feras, cum essent confixae venenatis sagittis, herbam quaerere, quae dictamnus vocaretur; Quam cum gustavissent, sagittas excidere dicunt è corpore. Cervaeque paulò ante perpurgantes se se quadam herbula, quae seselis dicitur. Ita & apud *Ciceronem Lib. 1. de divinatione* ita legitur: *Mirari licet, quae sint animadversa à medicis herbarum genera, quae radices ad morsus bestiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera, quorum vim atque naturam ratio nunquam explicavit.*

(t) Ejusmodi remediorum ab oraculis communicatorum exempla aliquot ex Tabella Marmorea, Romae in templo Aesculapii in insula Tiberina inventa, & in hunc usque diem apud Maphaeos

§. X. His de primis artis medicae originibus ita praemissis, sedulo adhuc in antecessum annotasse juvabit, quod etiam postea pluribus patebit, antiquissimis temporibus medicinam ipsius

conservata, excerpta legere licet aqud Hieronymum Mercurialem Libro I. de arte gymnastica, quorum unum vel alterum adducemus: Primum sequens esto: Λακίῳ πλευριτικῷ καὶ ἀπηλπισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν, καὶ ἐκ τῆς τριβώμας ἀραιτέφραν, καὶ μετ' οἶνον ἀναφυράσει, καὶ ἐπιθέσθαι, ἐπὶ τὸ πλευρὸν καὶ ἐσώθῃ, καὶ δημοσία ἡυχαρίστησε τῷ θεῷ καὶ ὁ δῆμος συνεχάρισατο. J. e. Lucio affecto pleuritide & desperato à cunctis hominibus oraculum reddidit DEUS, veniret, & ex ara tolleret cinerem, & unà cum vino commisceret, & poneret supra latus: Et convaleuit, & publicè gratias egit DEO, & populus congratulatus est illi. Alterum tale est: Ἄιμα ἀναφέροντι, Ἰαλιανῷ ἀπηλπισμένῳ ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἐχρημάτισεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν, καὶ ἐκ τῆς τριβώμας ἀραι κόκκους τροβίλιν, καὶ φαγεῖν μετὰ μέλιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἐσώθῃ, καὶ ἐλθὼν δημοσία ἡυχαρίστησεν ἔμπροσθεν τῆς ἀγῆρας.

ipſius (u) philoſophiae partem quan-
dam conſtituiſſe, atq; cum eadem ſoro-
rio veluti vinculo fuiſſe conjunctam,
idq; duraſſe uſq; ad tempora Hippocra-
tis,

J. e. *Sanguinem revoment* Juliano deſpera-
to ab omnibus hominibus ex oraculo reſpon-
dit DEUS, veniret, & ex ara caperet nucleos
pini, & comederet unà cum melle per tres
dies: Et convaluit, & veniens publicè gratias
egit praefente populo. Plura ejusmo-
di curationum exempla videantur lo-
co citato.

(u) Hinc pleriq; veterum philoſophorum
ab iis, qui hiftoriam medicinae condi-
derunt, inducuntur tanquam medici,
quem morem etiam nos ſequemur.
Patet inſuper non ſolummodò ex na-
tura rei, ſed & haud obſcurè ex *Collo-
quio Moſchionis & Zeuxippi apud Plutar-
chum Libr. de tuenda ſanitate*: Ita enim
Zeuxippus ad Moſchionem: Medicina de
reliquis artibus liberalibus nulli nito-
re, copia, jucunditateq; cedens, ſui ſtu-
dioſis proemium ſpectandi porrò lar-
gitur incolumitatem corporis atq; ſa-
nitatem. Non itaq; intentandum id
crimen philoſophis de ſanitate diſpu-
tantibus eſt, quaſi limites tranſilie-
rint: Imò id potius vitio eſſet dan-

tis, quippe qui (w) *primus extitit, qui philosophiam corporis humani à philosophis vindicavit, eandemq; rei medicae adplicuit: Quem postea secutus est Serapion, utpote qui pariter rationalem disciplinam nihil ad medicinam pertinere, ingenuè professus est. Quicquid verò horum sit, ex natura ipsius philosophiae ostendi facile potest, medicinam revera nihil esse aliud, quàm ejusdem specialem tantum partem, corpori humano singulari ratione applicatam. Quod ita demonstro: Philosophia est studium sapientiae;*

dum, si non sublati omninò terminis locum hunc sibi communem cum medicis ducerent, in eoq; suavitatem cum necessitate junctam egregio studio confectarentur. Ita etiam *tract. de liber. educand.* loquitur: Ad corporis curationem duae inventae sunt scientiae ab hominibus, *medicina & gymnastice*, quarum altera sanitatem, altera firmam sani corporis constitutionem conciliet. Animi autem aegritudinibus atq; motibus sola medetur philosophia.

(w) Ita sentit *Alexander Thomson*, veterum testimonio suffultus.

pietiae; Vera autem sapientia cultoribus suis regiam ostendere debet viam, ad veram felicitatem perveniendi: Id verò facit medicina, dum vitam ac sanitatem homini non solum integram, conservare, sed & labefactatam restaurare docet. Cum igitur vita ac sanitas pari ambulent passu, sintq; bona inestimabilia, ad verae felicitatis possessionem hominem ducentia aut eandem, minimum concomitantia, sequitur, medicinam ad veram sapientiam pertinere, ac per consequens esse partem philosophiae. Q. E. D.

§. XI. Non est autem, quod ulla nos cura teneat suspensos atq; sollicitos, quaenam in primis methodus in pertractanda medicinae historia aut eligenda aut sequenda sit, ut provincia nostrarite defungamur. Novimus enim, methodum semper arbitrariam esse, eamq; omnium optimam, quae ad ipsam rei naturam quam proximè accedit. Ars medica nullibi fixas figere potuit sedes, sed ab ipsa Patriarcharum posteritate transiit ad Assyrios, Chaldaeos atq;

atq; Aegyptios, ab his transmigravit, ad Graecos, ab his ad Romanos, a quibus tandem per universum terrarum orbem diffundere sese coepit: Sicque amplissimus nobis pateret campus differendi de statu medicinae, quem diversis temporum intervallis sub diversis istis populis habuit. Sed malumus hâc vice omnem medicinam distingvere in *Antediluvianam* & *postdiluvianam*: Et utriusq; intuitu eandem iterum subdividimus in *Judaicam* atq; *gentilem*: Nihil enim vetat, quo minus Medicinam Hebraeorum, uti alii philosophiam, ab ipso Adamo derivemus? Videamus itaq; ante omnia de Medicina Hebraeorum, tam antequam postdiluviana.

§. XII. Ubi maximopere cavendum nobis erit, ne Patriarchis, potissimum antediluvianis, obtorto veluti collo talia tribuamus, quae ipsis nulla ratione competunt, ficuti pleriq; (x) Rab-

C

bino-

(x) Vid. Kircher. *Oedip. Aegypt. T. II. P. I. Class. II. p. 48.* ubi ex Rabbīnorum scriptis ac testimoniis asserit, Adamum consummatum fuisse Theologum, phy-

binorum faciunt. Interim Adamum post DEUM O. M. verae non solum philosophiae cultorem, sed &, quod nobis praecipue demonstrandum incumbit, primum medicinae inventorem fuisse, affirmare nullus vereor. Eadem enim lex, quae aegritudinibus, infirmitatibus & morti ipsi eum subjecit, ipsum quoque coëgit ad inquirendum remedia, ad aerumnosa vitae hujus incommoda quomodocumque; aut evitanda aut averruncanda: Qua in re ipsum eò fuisse feliciorē, quo exquisitiorem de rebus naturalibus, quibus (y) nomina eorum naturae

sicum, mathematicum, astronomum, chymicum, medicum &c. quos tamen lautè ridet *Baïle* in *Dictionar. Crit. voc. Adam.*

- (y) Hanc sententiam defendit quoque *Eusebius Praepar. Evangelic. XI. 6.* appellationes sc. istas ab Adamo animalibus inditas esse, uti natura eorum postulabat. Eandem amplectitur *Janus Huartus* medicus Hispanus *Scrutin. Ingenior. p. 314.* Adamum cuius earum rerum, quas ipsi DEUS in conspectum produxerat, propria imposuisse nomina,

naturae congrua imposuit, habuit notitiam, facile credimus, faventibus praecipue totidem experimentis, quae tot seculorum, quae pervixit Protoplastes, decursu adornare potuit, faventemq; optimo, quo praeditus erat, (2) Tem-

C 2

pera-

talia nempe, quae ipsis conveniebant. Unde utiq; consequitur, Adamum exquisitam verae indolis Creaturarum, habuisse notitiam & philosophiam signatricem (signorum seu characterum) optime intellexisse. Nec juvat objecisse, eum aurem benevolam praebiturum non fuisse blandimentis & illecebris serpentis, si ejusdem naturam, probe cognitam ac perspectam habuisset: Nondum enim plenè evictum, est, quaenam istius serpentis, quae Evam blanditiis suis & vanis promissis decepisse dicitur, fuerit ratio.

(2) Adserit & hoc Huartus l. cit. nec bolum istum terrae, ex quo DEUS primum hominem formavit, nec agri Damasceni intemperiem, in quo eum creavit (In Paradisum enim, locum, utique temperatissimum collocatus demum est post formationem) resistere ipsi potuisse, quò minus quàm optime

peramento. An verò *Logicam, Metaphysicam*

temperatum eundem produceret, quia propositum ipsi erat, primo homini tribuere omnē perfectionem naturalem, quae in speciem humanam cadere ullo modo poterat. Fuisse insuper formosum & concinna membrorum proportionē instructum, tanquam qui omnium rerum creatarum Dominus esse debebat: Ut mirandum sit, somniare subtiles quosdam criticos, Adamum fuisse *Hermaphroditum* seu de utroq; sexu participasse. Rectius sanè & sibi met ipsis & concreditae sibi Juventuti consulerent ejusmodi Doctores, rationi corruptae fraena liberius laxantes, si ab interpretatione sacrorum textuum providè abstinerent! Sic enim tam manifesto S. Scripturae abusu scandalum non darent proximo suo. Quis enim ex Genes. c. I. v. 27. extorquebit unquam, Adamum fuisse hermaphroditum? Porro autem ex eadem hac temperamenti bonitate concludit idem, quem modò citavimus, *Huartus*, Adamum aluisse capillos & barbam rubei coloris: Ita enim l. all. loquitur: *Quod verò Adamus capillos ac barbam aluerit rubei coloris, id quod primum hominis rectè temperati si-*

sicam, astrologiam, & inprimis (a) *Chymiam*, uti multi praetendunt, aliasq: scientias, quae hodiè in scholis praeleguntur, calluerit, in dubio relinquimus, cum pleraq; ad eruditionem aut falsam aut superficialiariam tantum pertineant. Medicina certè carere non potuit, postquam paradiso terrestri, tanquam loco temperatissimo, ejectus, omniumq; re-

C 3

rum

gnum est, citra controversiam manifestò patet; Etenim respectu hujus notae tam evidentis ac singularis habito nomen ipsi fecerunt Adam, quasi dicas, homo rufus, prout Divus Hieronymus id interpretatur. Sed hae merae sunt conjecturae, ex quibus nihil certi concludi potest.

(a) Ita statuisse *Vincentium Bellovacum*, auctor est *Job. Picus Mirandul.* Lib. III. Cap. I. de auro, procul dubio, ut majorem famam & auctoritatem conciliarent arti chymicae usq; aded antiquae & ipsi veluti mundo coevae; cum non sit quaestio, quàm antiqua sit aliqua scientia, sed quàm vera. Omnia igitur, quaecunq; de Chymia *Adami* referuntur, meris nituntur conjecturis, & ne minimam quidem probabilitatis speciem prae se ferunt.

rum (b) indigus, vitam laborum plenissimam vivere, noctes sub dio per aestum & frigus agere, discalceatus ac malè

(b) Perpulchrè de hac indigentia loquitur Plutarchus Orat. I. de esu carnum: Quid mirum, inquit, si animalium carnibus ussumus praeter naturam eo tempore, quo coenum edebatur, & cortex vorabatur ligni, & gramen invenire virens, aut radicem alicujus herbae fortunatum putabatur: Qui verò glandem gustassent, atq; comediissent, prae voluptate choros circa quercum aliquam aut fagum duxerunt, vitae datricem eam matrem nutricemq; adpellantes &c. Hanc enim seculi festivitatem unicam noverant homines, reliqua omnia perturbationis ac tristitiae plena erant &c. Nemo itaq; miretur, me in tanta omnium rerum affluentia constitutum primum hominem, nihilominus omnium rerum indigum dixisse. Erat enim corpore nudus, interdium vehementissimo aestui solis expositus, noctu verò frigoris incommoda sentiens, malè vestitus, discalceatus, tecto domoq; destitutus, virtutum vegetabilium, quae ipsum magno numero & varietate circumstabant, prorsus ignarus. Quibus omnibus cum ad vitam conservandam commodè ca-

malè vestitus incedere, vagabundus, tecto domoq; destitutus è regione in regionem transcurrere incipiebat. Vid. *Jani Huarti Scrutinium Ingeniorum.*

C 4

§. XIII.

rere non posset, hâc rerum omnium, indigentia veluti calcari instigabatur ad artes istas excolendum, quibus ad aerumnas hujus vitae quomocunq; propulsandas necessariò utebatur, quas inter & medicinam fuisse, ex his evidenter liquet. Quod uberius hic probare non foret difficile, nisi cuilibet, jam esset persvasissimum, solam illam indigentiam fuisse primam artium inveniendarum occasionem: Unde eleganter *Persius*:-

*Quis expedit Psittaco suum χαῖπε
Picasq; docuit nostra verba conari.
Magister artis, ingeniūq; largitor
Venter, negat as artifex sequi voces.*

Sanè enim, si in statu innocentiae, concreato perseverasset *Adamus*, omnibus iis artibus ac scientiis, quae in scholis hodiè magno adparatu docentur, supersedere potuisset. *Jurisprudentia* certè opus non habuisset, quia, litibus forensibus nullus relictus fuisset locus, sed secundum ductum le-

§. XIII. In hac constitutus intemperie suaeq; uxori commixtus Protoplastes, similem quoq; labem & ἀταξίαν in poste-

gum naturalium ac paucarum forte positivarum vixisset. Nec *Medicina*: Etenim corpus ejus erat immortale, omnis alterationis atq; corruptibilitatis penitus expers: Neq; deniq; *philosophia*, tali scil. quae in mera ridiculorum & nihil significantium terminorum aliarumq; inutilium speculationum notitia consisteret: Hanc enim jam antea inter partes stultitiae numeravimus, quam proinde fastigio suo penitus indignam judicasset. Sola igitur *Theologia*, quae tamen hac nostra multo fuisset contractior, animum suum occupaturus fuisset, quaeq; paucis quibusdam de cognitione DEI, de sanctificatione Sabbathi, de conjugio, vita aeterna aliisq; fortè capitibus fuisset comprehensa. Reliquas verò artes mechanicas, quas hodiè magno numero, saepius ad luxum & voluptatem videmus esse excultas atq; ad summum veluti perfectionis fastigium erectas, prorsus neglexisset. Interim summa illa, quam antea innui, indigentia ipsum coëgit ad excolendam

posteriores suos propagabat, simulq; eos media infirmitatibus istis succurrendi edocebat. Quamvis & aliis artibus tam ad necessitatem vitae, quam ad voluptatem spectantibus sedulam navaverint operam. (c) *Cainus* enim urbem condidisse, (d) *Jabal* pecudes in pascua deduxisse, (e) *Jubal* instrumenta

C 5

musica

agriculturam, artem pastoritiam ac medicam, si non internam, saltem externam atq; chirurgicam, quae in paucis quibusdam operationibus manualibus, ut ut admodum rudibus atque imperfectis, consistebat.

(c) Cui nomen filii sui Hanoch imposuit. Gen. 4. v. 17.

(d) Vid. Gen. 4. v. 20. quem locum R. Salomo Jarchi in Comment. ad hunc locum ita explicat: *Jabal primus fuit, qui pecudes pavit in locis desertis, & sub tentoriis degens, loca mutabat pro ratione pascuorum sui gregis, ita ut pascuis in uno loco absumptis, in alio loco figeret tabernaculum suum.* Quam consuetudinem in nonnullis regionibus orientalibus adhuc hodie vigere, fides historica docet.

(e) *Jabal* frater, de quo vid. Gen. Cap. 4. v. 21.

musica contrectasse & (f) *Thubalcain* metallorum fusionem & qualemcunq; praeparationem intellexisse dicitur. Unde *medicas* quoq; *artes* hosce Patriarchas antediluvianos excoluisse dubitari nequit

(f) Vid. Gen. 4. v. 22. ubi magister aeris ac ferri dicitur: Unde pleriq; inventionem Chymiae Thubalcaino tribuunt; Quamvis referente *Sennerto Tract. de consens. ac dissens. Chymic. ac Galenic.* multi sint, qui existiment, ex illo loco nihil plus colligi posse, quam ipsum monstrasse tantum, qua ratione ista metalla ad agriculturam & alios in vita communi usus adhiberi queant. Quibus tamen alii regerunt, illam qualemcunq; ferrum & aes cudendi peritiam consistere non potuisse, quin simul sciverit rationem investigandi, coquendi, fundendi, separandi ac purificandi metalla, adeoq; artem metallurgicam minimum ipsum calluisse: Id quod & admodum probabile est: Quis enim, chymiam, h. e. artificium destillandi & parandi medicamenta ex omni triplici regno ipsum scivisse, sibi persuaderet?

nequit, haud obscuro ejus rei testimonio eorundem (g) longaeuitate.

§. XIV. Ab hac verò morum innocentia & summa vitae temperantia tandem ita recedebant *Caini* posterì, ut DEUS universali cataclysmate omnia viventia delere decerneret, (h) sicuti & factum est. *Noachus* verò post diluvium sicuti veram philosophiam; Ita & reliquas artes, interq; eas physicam quoq; & medicinam ita restauravit, ut non immeritò pro (i) primo earum scientiarum inventore habeatur. Quod enim

(g) Rectè jam superius hoc argumento usi sumus: Oportet enim Patriarchas antediluvianos in summa vitae temperantia vixisse sicq; sanitati suae consuluisse; Aliàs meritò παράδοξον videri nobis posset, quomodo ad tam prodigiosam pervenerint aetatem. Conferatur *Heideggeri exercitatio de longaeuitate Patriarcharum*.

(h) Vid. Gen. c. 6. à v. 1. ad 7. & v. 12. & 13. ejusd. Cap.

(i) Non enim vero simile est, quod de posteris Sethi *Josephus histor. Judaic. Lib. 1. C. 2.* memoriae prodidit, eos scil. post-

enim profundam rerum naturalium cognitionem habuerit, vel ideò dubium esse nequit, quod arca secundum mandatum DEI exstructa. (k) *animalia pura* separa-

quam ab Adamo perceperant, mundum diluvio universali periturum, omnes suas scientias, quas tunc temporis excoluerant, duabus columnis insculpsisse, alteri lateritiae, alteri lapideae, ut, si orbis terrarum secundum Adami praedictionem periret vel igne vel aqua, alterutra saltem superstes maneret, eoq; medio, inventorum istorum memoria conservaretur. Sed cum nemo veterum historicorum praeter solum Josephum harum columnarum mentionem faciat; meritò tota res suspecta & fabulosa nobis videtur.

(k) Difficilis utiq; inspectionis res est determinare, quo artificio *Noachus* puritatem & impuritatem animalium detexerit, ut proinde ad mandatum divinum promptè *pura ab impuris* segregare potuerit? Nonnulli differentiae hujus rationem in solum DEI beneplacitum & absolutam voluntatem rejiciunt, nonnulli verò differenti animalium indoli, qua *alia* ad corpus humanum nutriendum & vitam conservan-

separaverit *ab impuris*, cunctisq; de (1)
 alimentis naturae eorum congruis pro-
 spexerit, evidenti sanè argumento, ef-
 fentiam

dam inutilia imò nociva, *alia* verò
 utriq; scopo adsequendo conducibilia
 esse observantur, rectius adscribunt:
 Quod vel inde constare potest, quod
 ab ipso *Moyse* signa tam puritatis quàm
 impuritatis animalium recenseantur,
 declarando munda ea animalia, quae
 non tantum ruminant, sed & ungulas
 fissas habent: Immunda è contra &
 populo DEI illicita, quae utroq; hoc
 attributo destituerentur. Unde con-
 cludimus, *Noacho* philosophiam cha-
 racterum fuisse notissimam, eumq; ex
 sola signorum ac characterum diffe-
 rentia, bestiarum quoq; differentem
 indolem aestimasse, sicq; ad jussu
 DEI mox animalia munda, & ad sa-
 crificium & ad esum apta distinxisse ab
 immundis, quibus non solummodò
 homines, si iisdem vescerentur, se se
 polluerent, sed & sacrificia ipsa redde-
 rentur impura.

- (1) Qui soli rationi humanae, fide non il-
 lustratae hìc fraena liberius laxant, non
 possunt comprehendere, quomodo ar-
 ga à *Noacho* exstructa non tantum ca-

sentiam animalium, herbarum, fruticum &c. ipsi fuisse perspectissimam:
Agros

pax fuerit concludendi omnem illum animalium tam purorum quàm impurorum adparatum, sed & multiplicem illam alimentorum diversitatem, pro diverso isto animantium genere, ita quidem, ut per integrum ferè annum nutritioni istorum animalium suffecerit. Ex qua proinde difficultate ut extricet se se *Edmundus Dickinson*, supponit ille in *Phisica sua Mosaica*, *Noachum* uti omnes alias scientias & artes; Ita etiam secretiorem Chymiam calluisse, cujus adminiculo paraverit Elixir aliquod mirabile, in quo omnes alimentorum vires ita fuerint concentratae, ut quintam veluti essentiam eorum constituerit, hujusq; Elixiris multa millia lagenarum in arcam ipsum deportasse, unamq; vel alteram guttulam cuilibet bestiarum generi quotidie prae buisse, cum effectu isto admirando, ut non solummodò in vivis conservarentur, sed &, quod miraculosam ferè Elixiris energiam multoties auget, excrementorum alienorum, post alimentorum assumptionem aliàs naturaliter sequentium, dejectionem prae-

Agros etiam coluisse & vineas plantasse post diluvium, aut saltem artes istas postliminio restituisse, & ad posteritatem

pediverit: Haec enim altera erat, qua torquebatur, difficultas, ubi scil. mansura fuissent excrementa tot animalium, secundum inevitabiles Naturae leges ab ipsis rejecta: Cum nullae in arca adpareant clöacae publicae, per quas eliminari potuissent. Ut de phosphoro, lege artis chymicae parato, qui ignis vel candelarum loco *Noacho* inservierit, nihil dicam. Sed oportet, *Dickinsonem* eo tempore, quo in ridiculas hasce speculationes descendebat, aut delirasse, aut infinitis, ex quibus difficulter se se extricabit, implicabitur dubiis. Si enim bovi v. g. istius decantati Elixiris guttula una vel altera propinanda fuit, quomodo hoc factum est? An cum, an sine vehiculo? Si absq; vehiculo, minima vel planè nulla ejus portio descendit in ventriculum, & per consequens exiguam debuit habuisse efficaciam nutriendi. Si cum vehiculo, quale illud fuit? An Elixir illud ex regno vegetabili, minerali vel animali paratum fuit? Quae ratione vim suam ex ventriculo per-

tem suam (m) *Semum*, *Chamum* & *Japhetum* propagasse dicitur, à quibus procul dubio antiquissimos populos, *Chaldaeos*, *Affyrios*, *Babylonios*, *Aegyptios* &c. suam hausisse sapientiam probabile est.

§. XV.

universam corporis molem potuit diffundere? &c. Hi sunt fructus speculationum philosophicarum, ad exegefin & interpretationem S. Scripturae, temerè translatarum, ubi necessum est homines sapientes fieri fatuos, si corruptae rationi plus tribuant, quàm sapientiae divinae. Longè proinde rectius & summa numinis divini sapientia dignius *auctor libri Sap. Cap. X. v. 4* ea de re loquitur, quando mirabilem *Noachi* cum omni viventium in arca conclusorum adparatu conservacionem, soli divinae providentiae & sapientiae adserit.

- (m) Hic ex tribus *Noachi* filiis fuit, qui verae philosophiae propagandae & ad posterios suos transferendae curam in se suscepit. Quod enim *Chamum* attinet, ille nefando scelere Patrem suum graviter irritavit, ejusq; maledictionem in se provocavit. Vid. Gen. IX. à v. 21. ad 27. Non tamen propterea omnem sapientiam, quam à Noacho, Patre suo

§. XV. Hisce (n) artibus eruditus etiam fuit *Abrahamus*, ita ferente genio gentium, inter quas educatus erat.

D

Prae-

didicerat, amisisse videtur, sed quaedam illius rudimenta ad Aegyptios, Chaldaeos, Scythas &c. propagasse. Vid. *Samuel Bocharti Tract. de divisione gentium*. Quae eam potissimum ob rationem à nobis adferuntur, ut à posteritate *Noachi* ipsam quoq; scientiam medicam ad dictos populos transmissam fuisse adpareat. Inter Aegyptios enim medicinam praecipuè floruisse, patebit in sequentibus.

- (n) Non est dubium, quin *Abrahamus* variarum artium notitia fuerit instructus, quod prolixè probat *Edmundus Dickinson Physic. Mosaic. Cap. XIX.* adducens inprimis locum *Gen. 18. v. 19.* ubi sic de illo dicitur: *Cognovi ipsum (Abrahamum) ut praecipiat filiis suis & domui suae post se, & observent viam Jehovae, ut faciant justitiam & iudicium, ut adducat Jehova supra Abrahamum id, quod locutus est de ipso.* Ubi per viam Jehovae tragem seu viam sapientiae verae rectè intelligit. Caeterum jam antea observavimus, *Dickinsonium* physicae suae multa immiscuisse, partim ridicula, par-

Praeter (o) Astronomiam, physicam
& imprimis (p) Onirocriticam, five
artem

tim absurda, à quibus eò solertius cavendum, quò periculosius auctoritati S. Scripturae adferre possent praejudiciũ.

(o) Non potest equidem certò determinari, quibus cancellis scientiae Abrahami fuerint conclusae; Ejus enim rei nulla certa ad nostra usq; tempora pervenērunt monumenta: Interim Astronomiae peritum ipsum fuisse, citra erroris metum adseri potest, quia *Josephus* Lib. I. Antiq. Judaic. C. IX. expressis verbis testatur, *Abrahamum* hasce artes primum cum Phoenicibus, deinde cum Aegyptiis communicasse, suffultus hac in re testimonio *Berosi*, qui *Abrahamum* virum magnum, justitiae cultorem & *sideralis scientiae peritum* appellat. Interim haec omnia de Astronomia propriè sic dicta, quatenus Astrologiae judicariae, quam pleriq; Philosophorum hodie vanam atq; inutilem esse artem ostendunt, opponitur: quamvis & Historiae philosophicae periti probè nōrint, astrologiam quoq; antiquitus inter partes philosophiae fuisse relata.

(p) Onirocriticam seu artem interpretandi

artem interpretandi somnia &c. calluisse ipsum (q) medicinam, vel ex ipso, quod ducebat, vitae genere colligere licet. Harum scientiarum participes quoq; reddidit filios suos, *Isaacum & Jacobum,*

D 2

somnia hodiè pleriq; inter scientias vanas & otiosas connumerant, cum gentes antiquissimae eam olim pro parte philosophiae habuerint, & quidem rectè: Quia DEO tunc temporis placuit, suam voluntatem multifariam hominibus inter dormiendum per somnia insinuare, qui tamen modus hodiè cessavit, licet, an omnia somnia hisce nostris temporibus à causis merè fortuitis tantum oriantur, nullamq; rerum futurarum praesignificationem sibi habeant stipatam, nondum plenè à philosophis sit evictum.

(q) Medicinae & physicae, individuis semper comitibus sedulam navasse operam *Abrahamum*, rectè concludimus ex eò, quod ducebat, vitae genere. Antiquissimis namq; temporibus ars vaticinandi, pastoritia & medica constanter conjungebantur, sicuti paulò inferius in *Melampo* manifestissimum ejus rei exemplum deprehendemus, qui *vates, pastor & medicus* simul erat.

cobum, qui egregium (r) scientiae naturalis edidit specimen, explorando vires phantasiae, ejusdemq; artificii ope greges ovium suarum mirabiliter multiplicando.

§. XVI. Inter hujus filios *Josephus* potissimum commemorandus est, qui praeter (s) onirocriticam, prodigiorum

(r) Mirabile hoc artificium adjuvandi vires naturae, eoq; ipso augendi ovium numerum per colorum mutationem, prolixè describitur Genes. Cap. XXX. à v. 37. ad 42. & demonstrant physici, effectum istum à sola vi imaginationis processisse. Quantam enim phantasia matris habeat efficaciam in excitandis variis naevis per superficiem corporis foetus, praesertim adhuc tenelli, innumeris auctorum observationibus confirmari posset, si id operae valeret pretium. Interim hoc artificium augendi energiam Naturae optimè perspectum fuisse *Jacobo*, indeq; peritiam Ejusdem physicam haud obscurè elucere, rectè hinc concluditur.

(s) Hanc orali traditione procul dubio à Patre suo, qui eandem ab *Abrahama* hauserat, accepit, ejusq; mirabilia de-

giorum quoq; sagacissimus, scientiarumq; naturalium, ad quas superius etiam (t) medicinam retulimus, peritissimus fuit. Qua de re insignis extat testimonio-

D 3

stimo-

dit specimina Gen. c. 40. & 41. Unde etiam ab ipso Pharaone ad summas imperii Aegyptiaci dignitates evectus, & tanquam proximus à Rege toti regno gubernando praefectus est. Caeterum mentionem ejusdem injiciunt quoq; Scriptores profani, interq; illos *Justinus Lib. XXXVI. Cap. 11. sequentibus verbis. Minimus aetate inter fratres Josephus fuit, cujus excellens ingenium veriti fratres, cum interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt, à quibus deportatus in Aegyptum, cum magicas ibi artes (scientias procul dubio naturales) solerti ingenio percepisset, brevi ipse regi percarus fuit: Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit, nihilq; divini Juris humaniq; ei incognitum videbatur.*

(t) Ad probandum, Josephum artis quoq; medicae haud imperitum fuisse, nonnulli adducunt locum ex Gen. Cap. L. v. 2. & 3. Et Josephus praecepit servis suis medicis, ut defunctum in Aegypto Patrem Jacobum aromatibus condirent; Et medici

ftimonium, quod Aegyptiorum Sacerdotes ac Seniores sapientiam, ad quam ipsa quoq; medicina sine dubio pertinet, docuerit.

§. XVII.

&c. Quemadmodum autem ex hoc loco rectè inferitur, inter reliquas philosophiae partes ipsam quoq; medicinam ab Aegyptiis tunc temporis excultam fuisse: Ita *Josephum* solerter eidem incubuisse minimè inde colligitur: Multò verò minus exinde sequitur, medicos Aegyptios omnes servilis conditionis fuisse. *Josephus* enim cum purpuratorum regionum princeps esset, & ad clavum totius imperii federet, quis dubitaret, eum medicos quosdam tanquam archiatros suos aluisse, nullatenus verò fervorum loco eosdem habuisse: Hinc iisdem praecepit, ut patrem suum aromatibus condirent; Quod proinde eadem ratione intelligendum est, sicuti vel olim vel hodiè adhuc, qui Regi vel magno Principi à consiliis sunt, ministri vel servi eorundem vocantur: Hinc Regina Arabiae, Hierosolymam ad audiendam Salomonis sapientiam profecta, felices atq; beatos deprædicat servos ejus (quo nomine procul dubio purpuratorum regionum

§. XVII. Post tristitia *Josephi* fata durius quidem cum ejusdem posteritate agi coeptum, sed tamen sapientiae studia non penitus eviluere: Quia licet ignobilior plebs durissimo servitutis jugo premeretur, eorum tamen principes seu Praefecti satis adhuc habebant otii, majorum suorum scita subinde recolendi & ad posteros suos propagandi, imprimis cum singulari DEI providentia *Moses* excitaretur, qui in omni Aegyptiorum Sapientia, cujus primariam partem medicina quoque constituebat, eruditus erat. Plerique credunt, quod etiam

D 4

(u)

non postremos simul comprehendit) continuo Ipsum circumstantes, ejusque sapientiam percipientes. Vid. II. Chronic. Cap. IX. v. 3. 4. 5. 6. & 7. Magis autem stringere videntur argumenta illorum, qui non aliam ob rationem, quam philosophiae & medicinae addiscendae causa *Josephum* Sacerdotis Hieropolitani filiam in uxorem duxisse adseverant, ut hoc modo inter ipsum & sacerdotes Aegyptiorum, qui simul philosophi eorundem erant, arctior intercederet communio. Cum igitur

(u) Chymiae, quae salutaris artis haud ignobilem constituit partem, peritus fuerit:

tunc temporis nulla aeq; ars majori solertia excoleretur, quàm medicina, nullum sanè relinquitur dubium, quin & *Josephus* eidem sese adplicuerit.

(u) Multi tamen etiam sunt, scientiam istam Moysis chymicam audacter negantes, quos inter nomen suum proficitur *Sennertus Tr. de consens. ac diss. Chym. ac Galen. Cap. III. p. 22. & 23.* Quod vix ullo evidenti documento probari queat, *Moysem* fuisse *Chymicum*; Cum verbum Hebraeorum פֶּרַח non tantum comburere sed & fundere & liquare metallum significet. Parum itaq; interesse, quocunq; tandem modo *Moyse* vitulum aureum comminuerit, dummodò eundem redegerit in pulverem, populoq; Israëlítico bibendum propinârit: Saltem magnam peritiam chymicam inde non elucere. Sed contra hunc cum aliis rectè urgemus verba illa, quae *Exod. XXXII. 20.* & *Deuter. IX. 21.* à *Moyse* consignata leguntur, tria inuere: (1.) Combustionem vituli aurei, igne factam; (2.) Contritionem in pulverem tenuissimum ac deniq; (3.) inperfusionem in aquam seu torrentem. Quis

fuerit: Cujus rei manifestissimo id possit esse argumento, quod vitulum aureum, quem *Aaron* jussu populi confec-

D 5

rat,

verò eredat, aurum comburi, conteri & in pulverem tenuissimum redigi absq; subsidio ignis potuisse, quamvis liquari & fundi solo igne idem posse, non negemus. Frigida proinde nonnullorum est objectio, vitulum lima conteri & in pulverem subtilissimum redigi potuisse: Cum hoc modo utiq; aurum, licet in subtilissima ramenta divisum, specificam suam gravitatem retinisset, proindeq; constanter fundum petiisset, sicq; ab Israëlitis bibi non potuisset. Ergò nihil superest aliud, quam ut concludamus, *Moysem*, quicquid in comburendo ac dissolvendo vitulo aureo praestitit, solo artis chymicae subsidio praestitisse. Similiter *Hermannus Conringius*, cui omnia Hermetica antiqua suspecta sunt, Lib. I. Cap. III. p. 22. ridet omnes illos, qui *Moysem* comminuendo vitulum aureum in pulverem, egisse chymicum persuaderi sibi patiuntur, & inter commenta vel fabulas recensere non dubitat, quicquid ea de re dicitur; Quamvis nullas prorsus rationes adferat, quibus

rat, combusserit, in pulverem minutissimum redegerit & populo Israëlitico postea epotandum dederit, quod absq; secretiori metalla tractandi & fundendi

id confirmet: Unde etiam ab acerrimo suo adversario, *Olao Borrichio Tr. de ort. & progress. artis chymicae* dignè refutatus est, & ostensum, *Moysem* vitulum istum, de quo Sacer textus loquitur, igne ita combussisse vel comminuisse, ut in pulverem tenuissimum facilè redigi, & in superficiem aquarum projici potuerit, sicq; ab Israëlitis interpotandum absorberi: Non immeritò enim urget, hanc principem veluti circumstantiam hic minime negligendam esse, cineres istos aureos tantae fuisse levitatis, ut vel ipsi aquarum superficiei innataverint, vel saltem aquis interspersi ita fluctuaverint, ut commotione facta ebibi simul potuerint. Confer *Stahl's Obs. chymico physico-med. Mens. April. de vitulo aureo combusto ejusdemq; Observat. de Moyse chymico*, quae in *observat. Hall.* occurrit, & *Wedelii quoq; dissertationem de Moyse Chymico*. An verò, quod communiter fabulantur Hebraeorum Doctores, filii Israëlis aquam istam bibentes colorem aureum in bar-

di peritia praestare nunquam potuisset. An verò Matheseos, inprimis Arithmeticae, Geometriae, Musices &c. fuerit peritus, sicuti (w) nonnullis visum fuit, meritò dubium nobis videtur.

§. XVIII.

bis acquisiverint, sicq; hoc signo ab aliis interdistinctorum, tanquam criminis idololatriae rei fuerint interfecti? An verò, quod alii somniant, aqua pulvere isto impraegnata eis inflationem ventris pepererit, innocentibus verò saporem dulcem praebuerit, res est incerta, quia Sacrae literae ejus circumstantiae ne verbo quidem meminērunt: Unde & interpretes tacuisse praestaret.

(w) In hac sententia est *Philo Judaeus* Lib. 1. de vita *Moyſis*: Itaq; inquit, numeros sive arithmeticae & Geometriae, universamq; musicam, rhythmicam, harmonicam, metricam sive contemplativam sive per instrumenta vocesq; prominentem se variis modis accepit ab Aegyptiis Doctoribus, & insuper occultam philosophiam descriptam literis, ut vocant, hieroglyphicis, h. e. notis animalium, quae ipsi venerantur pro numinibus. Reliquas liberales artes Graeci docebant, ex propinquis autem regionibus evocati Assyrii suas literas, Chaldaei sideralem scientiam.

§. XVIII. Pertinet hūc quoque *Mirjam* seu *MARIA*, *Moyſis* & *Aaronis* Soror, quae cum Prophetiſſa fuerit, quis dubitabit, eandem magna quoq; ſapientiae laude conſpicuam fuiſſe. An autem in Chemicorum claſſem referri mereatur, nullo probabili (x) documento conſtat.

§. XIX

Ubi meritò obſervat *Buddaeus* Introduct. ad hiſtor. phil. Hebraeor. §. XI. Not. K. *Philonem Judaeum* in eo maniſeſtum committere errorem, quod ſibi perſvadeat, liberales artes *Moyſen* à Graecis edoctum fuiſſe, cū Graecia tū temporis barbara adhuc eſſet & ſine literis; Anſam verò errandi inde ſuppeditatam, quod, cū videret ſua aetate, in more poſitum eſſe Regibus, ut ex peregrinis gentibus accerſerent, qui liberos ſuos erudirent, idem à Pharaone factum ſtatim concludat: Atq; ita ex philoſophiae Aegyptiacae conditione, quae tempore *Philonis* erat, ſtatim judicavit de philoſophia veterum Aegyptiorum, quod facere non debuiſſet.

(x) Refert quidem *Iſaacus Caſaubonus* in Exercit. I. ad *Annal. Baron.* in Bibliotheca

§. XIX. Inter omnes verò Hebraeorum philosopho-medicos *Salomo* tanquam Sol inter stellas minores emicuit atq; emicuit. Admiranda fuit ipsius notitia in (y) rebus naturalibus: Locutus enim est de cedro libani, usq; ad

Regis Christianissimi adservari *librum de Chrysopoeia* sub hoc titulo: *Ἱέρων τέχνη*, in quo non solum laudetur *Hermes*, sed & citetur *Μαριάμ καὶ Ἰσδου καὶ γραφαί*. Quae verò connexio? Laudatur *Hermes* & mentio fit *Mariam* sive *Mariae*: Ergò *Mirjam*, *Moyssis* soror, chymiae fuit perita. Vid. *Sennert. de consens. ac dissens. Cap. III. p. 23.*

(y) Multa quidem vulgò nugantur de *Salomone* ejusdemq; artibus atq; scientiis, quae partim apertè falsa, partim ridicula sunt. Id tamen certissimum est, ei multa Naturae arcana patuisse, adeoq; physicarum rerum, ipso S. codice teste, scientissimum fuisse, cum I. Reg. IV. v. 30. expressè dicatur, quod sapientia sua omnis orientis & Aegypti famam obscuraverit. An verò usum pyxidis nauticae invenerit, vel saltem ejus adplicationem cognitam habuerit, sicuti demonstrare laborat *Joh. de*

ad hyssopum, quae de pariete egreditur, differuitq; de jumentis & volucris & reptilibus & piscibus. (z) Chymicum eum fuisse, dubito, num citra absurditatem adfirmari queat. Nec oeconomiae animalis five functionum corpo-

Pineda Libr. de rebus Salomonis, in ambiguo relinquimus, cum argumentum hunc in finem ab auctore adlatum oppidò ridiculum sit, & paucam, vel nullam demonstrandi vim habeat.

- (z) Qui peritiam chymicam tribuunt Salomoni, luſtantur argumentis, quae infirmo admodum talo consistunt. Imensas enim, quas habuit, divitias, artificio alchymistico ipsum acquisivisse quis affirmaret? Cum Sacra Scriptura expresse nobis modum exponat, quo immensas istas opes acquisiverit, mittendo sc. unà cum Rege *Hiram* classem in *Ophir*, quod Indiae Orientalis regionem quandam esse plerisq; hodiè persvasum est, unde quotannis *Salomoni* magnum auri pondus, quod sexcentorum & sexaginta sex talentorum fuit, adlatum fuit, excepto eo, quod mercatores & Reges Arabiae eidem transmiserunt. 1. Reg. 10. De reliquo com-

corporis humani naturalium rudem, ipsum fuisse, multi probasse sibi videntur ex (a) Ecclesiastis capite ultimo, ubi verba à v. x. ad 6. ita sonant: Memento creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis & adpropinquent anni, de quibus

mentum est, inventoribus suis sc. Alchymistis dignum, quod nonnulli sensu mystico S. S. abutentes *canticum canticorum Salomonis* ad artificium Alchymisticum obtorto collo trahere non dubitant, dum per sponsam Regem absurdè intelligunt metallorum regem sc. solem vel aurum, per sponsam verò reginam i. e. argentum seu lunam, quae duo per artem sese mutuò amplexentur & in unum veluti coëant. Taceo reliquas absurditates de *capite corvi*, *cauda pavonis* aliisq; nugis, quibus Alchymistae, uti pueruli cum tesseris ludunt.

- (a) Locus Ecclesiastis elegans est & dignissimus, quem ulteriori illustratione prosequamur. Evidens autem est, *Salomonem* vitia & incommoda aetatis senilis graphicè veluti delineare ac depingere hîc voluisse: Senectus enim, ut cum *Phormione Terentiano* Act. 4. Scen. 1. loquar, *nil nisi morbus est*.

bus dicas, non mihi placent, (b) antequam obtenebrescant sol, & lumen, & luna & stellae, & (c) à pluvia delapsa

(b) *Antequam obtenebrescant sol, luna & stellae:*)

Sicuti per solem intelligit cor & per lunam ipsum Cerebrum; Ita dubium non est, quin sub nomine stellarum, omnia reliqua viscera tam medii quam infimi ventris comprehendat, quae sicuti in statu corporis vegeto singula concurrunt ad functionum tam vitalium quam animalium integritatem; Ita contrà in aetate senili obtenebrescunt, i. e. debilitantur, hebescunt, adeoq; muniis suis ritè obeundis non amplius sufficiunt.

(c) *A pluvia delapsa revertantur nubes:*) Ele-

gans instituitur comparatio inter pluvias macrocosmi & stillicidia catarrhalia in senibus: Quemadmodum enim post delapsas pluvias copiosas nemo est, qui non metuat nubes foecundas, à quibus nova metuenda pluviarum stillicidia: Ita etiam senectus, continuis quasi defluxionibus catarrhalibus exposita, superato uno catarrho mox ingruentem novum metuere debet: Senes enim in eo pueris aequiparandi, quod ob defectum sufficientis

lapſa revertantur nubes, quando (d)
cuſtodes domus tremiſcunt & nuta-
E bunt

chyliſicationis & ſangvificationis, a-
bundantiam ſeri excrementitii in glan-
dulis & vafiſ lymphaticis gignant, un-
de varii catarrhi, ſubinde etiam ſuffo-
cativi pulmonum, apoplexia, tuſſis,
praecordiorum anguſtiae & anxietates,
aſthmata crebra & anhelofa &c. huic
aetati admodum ſolemnia ſunt.

- (d) *Cuſtodes domus tremiſcunt & nutabunt for-
tiſſimi*) Sub nomine robuſtorum pro-
cul dubio pedes intelliguntur: Hienim
ſunt inſtar totidem columnarum, qui-
bus tanquam totidem Atlantibus tota
corporis moles inniti debet: Hiſ verò
propter virium imbecillitatem fatiſcen-
tibus totum corpus incurvari, & caput
contremiſcere, neceſſe eſt. Hinc
ſenes ſilicernii ſiunt, caput nutat, ſpi-
na doſſi incurvatur, pedes tremiſcunt,
& totum corpus carne denudatum ve-
rius ſkeleton quàm hominem offert:
Quae vitia cuncta partim à tono & ro-
bore partium muſculoſo-fibroſarum,
partim verò à functionibus viſcerum,
laeſis indeqve oriunda vitioſa hu-
morum ſaburra originem ſuam tra-
hunt.

bunt fortissimi, & (e) otiosi erunt molentes in minuto numero, & tenebrescent (f) videntes per foramina. Et (g)

(e) *Otiosi erunt molentes in minuto numero*)

Designatur hisce verbis negotium masticationis admodum turbatum ac labefactatum: Senes enim cum sint, edentuli ac proinde primario ciborum comminuendorum instrumento destituti: Hinc alimenta semicruda ad ventriculum dimittendo cruditatibus ansam suppeditant. Vitia enim concoctionis primae, quae in ore per legitimam ciborum masticationem peragi debet, vix emendantur in secunda ac tertia. Unde cachexia, ciborum inappetentia senibus usq; adeo familiaris aliaq; vitia istis ad finia enascuntur.

(f) *Et tenebrescent videntes per foramina, sive visiones per fenestras:*) Inter morbos enim seniles haud ultimum occupat, locum caligo seu obtenebratio oculorum, qua vel obscurius vident objecta, vel simplicia ebriorum instar judicant duplicia, quod non aliunde, quam à vitio humorum in oculis dependet, quod peregrinis corpusculis repleti ita modificant radiorum visivorum illapsum, ac si revera à muscis aliisq; in-

(g) clauduntur ostia in platea (h) in
humilitate vocis molentis, & confur-
gent

sectis ante oculos obvolitantibus ve-
nient.

(g) *Clauduntur ostia in platea*) J. e. organa
illa, quorum ope excrementorum se-
cretio & excretio peragitur, p. n. con-
stipantur, clauduntur: Unde senes fre-
quentes experiuntur ischurias, dysu-
rias atq; strangurias propter suppres-
sionem urinae; Laborant etiam haud
infrequenter constipatione alvi, quae
vitiosae digestionis in ventriculo ordi-
narium est consequens.

(h) *In humilitate vocis molentis confurgent ad
vocem volucris:*) Senes enim taciturni
sunt, pauca loquuntur, imò piget i-
psos os vel labia aperire, quod proinde
nihil aliud denotat, quam quod facer
textus exprimit, *ostium claudi in humili-
tate vocis*. Tentatur insuper perfre-
quenter senectus molestis pervigiiliis,
adeò ut à levissimo saepè strepitu &
cantu galli gallinacei excitentur &
reliquam noctem trahant insomnem,
cujus rei causas in nimias curas atq;
solicitudines, quibus eorum cor angit-
tur ac miserè saepè torquetur, rejici-
endas esse putamus,

gent ad vocem volucris & (i) obsur-
descent omnes filiae cantatrices : (k)
Excelsa quoque timebunt & formida-
bunt in via, (l) florebit amygdalus,
quando

(i) *Obsurdescent omnes filiae cantatrices :*)
Quemadmodum caligine oculi: Ita
gravitate auditus & tinnitu occupan-
tur aures in aetate senili: Unde aures,
quae in juventute suavi cantuum mo-
dulamine delectabantur, obsurdescent
ad ejusmodi cantilenas.

(k) *Excelsa quoque timebunt & formidabunt in
via :*) Incurvatio dorsi insinuatur hisce
verbis, quae iis potissimum solemnis es-
se consuevit, qui procerioris staturae
sunt: Unde spina in senectute contra-
cta, totum corpus incurvatur nutatque
deorsum, ut terram perpetuò intueri
cogantur, atque adeò rectè cecinit
Poëta:

*Contrahimur miroque modo decrescimus ipsi,
Diminui nostri corporis ossa putes :
Nec collum spectare licet, sed prona senectus
Terram, à qua genita est, & reditura videt.*

(l) *Florebit amygdalus :*) Per amygdalum flo-
rentem canitiem senum intelligimus,
qua tempestivè monentur, ut rationes
vitae anteaetiae prudenter exigant, &

quando (m) locusta gravatur & omnis delectatio perit, quando ibit homo in domum aeternitatis suae & circumibunt in platea plangentes; (n) Antequam resolvatur funiculus argenteus & (o) consumatur fons aureus &

E 3

(p)

de emigratione in aliam maturè cogitent.

- (m) *Locusta gravatur & omnis delectatio perit:*) Pruritus senum & reliqui affectus scabiosi, quibus puerorum instar denuò vexantur in senectute, hac phrasi exprimuntur, quibus nonnunquam ita defatigantur & ad impatientiam proritantur, ut omnis delectatio pereat: Unde senes perpetuò queruli & temporum praeteritorum vani & intempestivi laudatores omnibustaedio sunt.
- (n) *Antequam resolvatur funis argenteus:*) Per funem argenteum nihil aliud possumus aut debemus cum Divino Salomone intelligere, quàm spinalem medullam nervosq; ex eadem prodeuntes, à cujus praeternaturali resolutione tonica oritur vel hemiplegia vel paralysis universalis, qua plerumq; vitae suae finem inveniunt senes.
- (o) *Antequam consumatur fons aureus:*) Nulla fortè textui sacro vis inferetur, si per

(p) confringatur rota super cisternam,
& revertatur pulvis in terram suam,
unde

fontem aureum intelligamus arteriam magnam unà cum vena cava, per quarum viarum primam sanguis ex corde tanquam communi oceano amandatur versus omnes partes pro earundem nutritione, augmento, secretione & excretionem humorum; Per alteram verò, posteaquam hisce muniis sanguis perfunctus est, versus communem istum alveum microcosmicum revehitur. Unde, annon *Salomoni* de circulatione sanguinis, quod alii disertè adferunt, aliquid suboluerit, judicent, periti.

(p) *Confringatur rota super cisternam :*) Vix ulli dubio locus relictus esse videtur, *Salomonem* hisce ultimis verbis organa, secretioni & excretioni urinae dicata, renes sc. ureteres atq; vesicam urinariam in universa sua structura & connexionem describere voluisse. Labefactatur enim vel cessat interdum penitus, & quidem multis de causis naturalis cisternae rotaeq; actio, & vel ischuria, dysuria & stranguria laborant senes, ob nimiam horum organorum strictionem, vel oppositam nimiam

isse peritum, non debemus non concludere.

§. XX. Post *Salomonis* tempora, res Judaeorum, quae haecenus florentissimae sub *Davidis* & *Salomonis* principatu fuerant, magis magisq; tam quoad politiam quàm quoad sapientiae studia in praeceps ruere coeperunt, donec tandem captivitate Babylonica subsecuta fermè penitus extinguerentur. Promovit scientiarum interitum, postquam more ethnicorum in sectas quoque

isse. An verò corpora sive hominum defunctorum sive brutorum animantium cultro Anatomico unquam subjecerit, certò asserere vix licet. Neq; sufficientem concludendi vim habere videntur argumenta, quibus nonnulli demonstrare conantur, *Salomoni* jam diu ante *Hippocratis* tempora circulationem sanguinis cognitam atq; perspectam fuisse, licet non negemus, *Salomonem*, ut antea adnotavimus, de medulla spinali nervisq; ex eadem prodeuntibus, de arteria magna, de vena cava &c. more Anatomicis solemni locutum esse; De *Paschio* autem, qui pariter sententiae huic subscribere vide-

secta fuisse excultum: Unde etiam secundum eminentiam *Therapeutae* vocati sunt. Conferri meretur *diatribe de ortu & progressu artis medicae per Judaeos Hamburgi anno 1670. incerto auctore edita in octavo*, ubi varia hujus argumenti, quod medicinam Judaeorum concernit, fragmenta occurrunt.

§. XXI.

rum solemniter favebant hypothefibus; Ita contra *Sadducaei Epicuracis* aptissime comparantur. Sicuti enim *Pharisaei* credebant, *omnia fato fieri, sublata divina providentia*; Et bonorum animas transmutare ex uno corpore in aliud, malorum vero aeternis torqueri cruciatibus, omnia interea metientes secundum externa & rigidam coram hominibus vivendi rationem ad sanctitatem & honestatem externam compositam sectantes, sicuti hypocritae solent, ut videantur coram hominibus: Ita similiter ex historia philosophica abunde notum est, *Stoicos* ejusmodi fato, providentia divina turpiter excussa, omnia subjecisse, & rigidam quidem vivendi rationem secundum externa adfectasse, revera autem affectuum suorum turpia fuisse mancipia, quod sophistarum & hypocrita-

§. XXI. In tanta verò Reipublicae, morum studiorumq; corruptione magno certè restauratore opus erat, qui fuit *MESSIAS*, Salvator mundi, patribus promissus, in plenitudine verò temporis demum in carne manifestatus. Hujus praecipuum, quod in hoc mundo exequebatur, munus in eo potissimum consistebat, ut rejectis Judaeorum

rum omnium proprium esse solet. Et sicuti *Sadducae*i negabant resurrectionem mortuorum, immortalitatem animae, existentiam spirituum & providentiam summi Numinis: Ita etiam *Epicuræi*, licet vitam suam ad morum honestatem exterius componerent (Vitam enim horum philosophorum ignorant, qui voluptuosam atq; carnalem eandem ubique carpunt atq; traducunt) similiter tamen animae immortalitatem & providentiam divinam penitus negabant. Et quod deniq; *Essæos* attinet, *Pythagoræis*, imò certo sensu *Cynicis* quàm proximè accedebant: Sectabantur enim pietatem morumq; sanctitatem, strepitum urbanum cane & angue pejus fugiebant & solitariam potius vitam eligeant; Bona omnia habebant invi-

rum fabulosis dogmatibus, imò erroribus, traditionibus & additamentis Patrum, veram denuò sapientiam revocaret, hominibus regiam ad veram felicitatem animæq; tranquillitatem perveniendi viam ostenderet, ac benefaciendo inprimis salutemq; tam animæ quam

cem communia, exceptis uxoribus, quippe quas non ducebant, non, quod matrimonium contrahere nefas ducerent, sed quod mulierum mores sapientiae studioso vitandos esse censerent, & quae sunt ejus generis plura, in quibus dogmatibus aequè ac vitae generi tam *Pythagoraeorum* quàm *Cynicorum* apertius favebant. Inprimis autem medicae professioni haec secta solertius sese applicabat; Unde etiam *Therapeutarum* nomen adquisiverunt: Licet non deficient alii, qui improprie id intelligendum esse censeant, & proinde ad ipsum cultum divinum restringendum potius existiment, quippe quem *Essaei* longè purius, quàm reliqui, & à placitis atq; consuetudinibus veterum, verbo DEI non praeceptis, remotiorem exercebant.

quam corporis promovendo, de universo humano genere benè mereretur. Hanc ob causam totam Judaeam finitimasq; regiones perambulavit, ut aegrotantes obvios vel aliunde ad se deportatos sanaret, & ab aegritudinibus suis liberaret. Quaproinde in re tanquam verum (t) CORPORA MEDICUM

(t) Nemini fortè offendiculo erit, vel gravius propterea nobis quispiam succensebit, quod JESUM CHRISTUM Salvatorem mundi, Medicum adpellitem vel in medicorum seriem eundem referam; Non enim hoc factum fuit sine exemplo; Scripsit namq; de *morbis biblicis & de paralyticis Novi Testamenti Bartholinus*; De *morbis Evangelicis Aderus & Johrenius Senior de Christo Medico, Respondente D. Schultzio* dissertationem habuit Inauguralem, in qua demonstrare potissimum adnitus est, CHRISTUM tanquam Medicum duplici remediorum genere fuisse usum, scil. vel naturalibus vel praeternaturalibus. Ad priorem classem refert (1) Tactum seu impositionem manuum. (2) Salivam ac (3) verba. Sanationem morborum per Tactum explicare conatur.

DICUM sese exhibuit & idcirco hunc
sibi

partim per vim effluviorum è corpore Christi emanantium, quod testatur, foemina haemorrhöusa, partim per fiduciam aegris implantatam: Ut proinde corpora aegrotantium vim effluviorum, è corpore Christi exhalantium, magnetis ac ferri instar reciperent, sicq; alteratio illa tam fluidorum in mixtione & temperie, quam solidorum in figura, situ, poris &c. sub secuta fuerit. In cujus rei confirmationem imprimis adduci meretur mirabilis illa curatio strumorum, quae singulari ceremonia quotannis instituitur à Rege Galliarum per solum contactum manuum. Deinde exhibet catalogum morborum à Christo sanatorum, quorum (α) refert paralyfin, quem affectum B. Lutherus ubiq; vertit *Sichtbrüchfig*. Matth. VIII. v. 6. & Luc. VII. & ad contracturam vel paralyfin, quam nonnulli vocant scorbuticam, magis videtur respexisse. Confer Matth. IX. à v. 2. ad 7. Luc. V. à v. 18. ad 25. Joh. V. à v. 5. ad 9. Et hunc ultimum fuisse paralyticum, probat multis rationibus Bartholinus. (β) Varia obsessionum genera, quorsum

sibi tribui titulum eò minus indignabitur

etiam pertinet Epilepsia, quem tamen adfectum alii potius somnambulationem dicendam esse mordicus efflagitant: Unde etiam B. Lutherus vocabulum *σεληνιαζεται*, vertit, lunaticus est; Et ist *Monſüchtig* / i. e. patitur à Luna: Veteribus enim medicis persuasum fuit, ab effluviis & fermentis lunaribus hunc morbum maxima capere incrementa, & ad ejus quoq; conversiones paroxysmum suas servare periodos, maximè circa novilunium, ut hinc etiam medicamenta Epilepsiae opponenda, maximè in certis tantum lunae phasibus exhibenda esse suadeant medici: Vid. Matth. XVII. à v. 14. ad 18. Itam Matth. VI. v. 24. mentio fit talis Lunatici, qui pariter in textu graeco *σεληνιαζόμενος* vocatur: Ubi tamen notari meretur, mentionem quoq; injici alterius hominis infelicitis, qui expresse à Mattheo vocatur *δαμονιζόμενος*, daemonicus: Non quod tales obsessi à malo Daemonico actu inhabitentur; Sed quod scriptores sacri ex vulgari gentis opinione loquantur: Siquidem ea aetate omnes graviores morbi, praesertim cum varia corporis

tur, quod DEUS ipse titulo hoc de-
ctatus

distorsione membrorum & mentis tur-
batione vel alienatione conjuncti Dae-
moni adscribebantur. *Vid. Lightfoot. Hor.
Talmud. ad huc locum.* Similiter *Willisius*
C. 2. de morbis Convulsivis refert, Theo-
logum quendam Anglum non infimi
subsellii plerosq; Daemoniacos Evan-
gelistarum habere tantum pro Epile-
pticis. Nonnulli volunt, distinctos hic
intelligendos esse adfectus: Vix verò
dubium est, Epilepticos fuisse, quos
σεληνιαζομένους vocat Mattheus, quod
ex stridore dentium, collectione copio-
sa spumae circa os, convulsione per-
totum corpus & angustia pectoris ali-
isq; phaenomenis manifestum est. *Vid.*
Marc. IX. v. 20. τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν
αὐτὸν; καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο
ἀφρίζων. In eadem sententia est *Bar-*
tholinus de morbis Biblicis p. 81. Pa-
tet insuper ex consecrariis, quae hunc
morbum secuta sunt, scil. surditate &
ἀφονία: Qui enim surdi nascuntur,
plerumq; etiam muti sunt, sicuti etiam
sacer Textus haec duo vitia ordinariò
conjungit. *Vid. Marc. IX. v. 25. (γ)*
Huc pertinet coecitas à nativitate.
Vid. Joh. IX. à v. 1. ad 7. Eoq; mira-

status esse videatur, dum dicit : (u)
Ego DOMINUS MEDICUS TUUS.

F

§. XXII.

bilior est hujus adfectus curatio, quò magis ab omni sana ratione remota videntur remedia, quibus Christus usus est : Salivam enim suam injecit in pulverem, indeq; confecit unguentum, quo oculi inuncti ac postmodum aqua ex piscina Siloah loti visum restituerunt. Alii volunt, collyrium inde factum; sed ex pulvere & saliva non facile parari potest collyrium, verum potius massa quaedam unguento similis. Πήλος enim, quo vocabulo Evangelista utitur, lutum significat. Alterum exemplum coeci, sputo seu saliva curati occurrit Marc. VIII. a v. 22. ad 28. ubi notari merentur verba : Καὶ πτύσας εἰς τὰ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐπίθεῖς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Ubi tamen dubium manet, an salivam cum vi in oculos projecit, an verè linimenti instar, blandè illiniverit. (d) Huc pertinet restitutio surdi ac muti, qui sacro Scriptori Κωφὸς μουιλῶλος vocatur, quem pariter impositione digitorum in aurículas & immisione sputi in linguam, sanavit. Vid. Marc. VII. a v. 32. ad 35. Alii potius credunt, Christum sali-

§. XXII. Tantum verò abest, Judaeos refractarios, totidemq; beneficiorum tam spiritualium quàm corporalium sibi exhibitorum planè immemores, mellifluam istam sapientiam, quam ex sinu Patris sui acceperat, fratribusq; suis secundum carnem manifestaverat Christus, fuisse amplexos, ut potius eadem obstinatè repudiata suis tantum fabulosis commentis sese pascerent, supersticiosas & ridiculas traditiones sectarentur, sicq; profundissimis & plus quàm Cimmeriis tenebris immergerentur. Ubi admodum proclive est judicare, magnam quoq; caliginem in ea gentis Hebraeae corruptione animiq; pervicacia, uti reliquis scientiis; Ita & arti medicae incubuisse, ut
prae-

vam suam prius in digitos exspuisset, deinde eadem linguam inunxisse, sicq; à vinculo, quo detinebatur, liberasse. Caeterum reliquorum à Christo curatorum morborum classẽ prolixius prosecuti sunt auctores antea citati, quos evolvere licet, si libet.

(u) Exod. XV. v. 26.

raeter superstitiosa (w) amuleta no-
F 2 minaq;

w) Judaei semel in superstitionem prolap-
si superstitiosorum quoq; Remedio-
rum magni semper Patroni fuerunt;
Talia inprimis sunt Amuleta: Cujus
ridiculae superstitionis exemplar vide-
re licet in certa forma literarum He-
braicarum, quae collo adpensa ma-
gnum dicitur esse remedium contra
febrem quartanam. Vid. Buxtorf Sy-
nagog. Judaic. Cap. XLV. p. m. 665.
qui de ea re sic scribit: In MSCT.
quodam Judaico observatum hoc ex-
perimentum vidi, vocem hanc אברקלז
pergamenae inscriptam & adpensam
fugare febrem quartanam, ut, sicuti
literae minuantur, ita illa gradatim
quoq; minuatur: Forma autem litera-
rum talis est:

א ב ר ק ל ז

א ב ר ק ל

א ב ר ק

א ב ר

א ב

א

Idem Buxtorfius in illorum domibus
elementis grandioribus scriptum de-

minaq; (x) angelorum arti medicae praesidentium vix ulla medicinae à Jædaeis excultae reperiantur documenta. Donec tandem per universum terrarum orbem dispersi hodiè tam abjecti & effoemati animi esse deprehenduntur, ut ferè ad literarum studia inhabiles sint: Unde non nisi turpi lucro inhiantes omnem ferme ingenuitatem perdiderunt, ac proinde fraudibus, circumventionibus illicitisq; usuris victuri & amictum quaerunt. Mittamus itaque Hebraeos, & ad alios populos nos convertamus, visuri, quales in arte salutari tot seculorum decursu fecerint progressus, vel qualia Medicina cepit incrementa.

Atque

prehendit Adiriron, אדירירון, Bediriron, & ita deinceps, ut diriron per totum Alphabetum diduceretur, quod proinde efficacissimum credidere remedium contra pestilentiam.

- (x) Rabbi Elias docet, tres esse Angelos qui arti medicae praesideant, quorum primus vocetur *Senöi*, alter *Sanfenöi*, tertius *Sanmangelos*.

q̄; haec potissimum sunt, quae de
Medicina Hebraeorum commen-
tari placuit.

1860

2001/1/12

HISTORIAE
MEDICINAE
UNIVERSALIS
PERIODUS
ALTERA

Qua

Univerſa AEGYPTIORUM ſcientia
medica ſiſtitur.

THE
KING'S
COLLEGE
LIBRARY
1851

THE
KING'S
COLLEGE
LIBRARY

HISTORIAE MEDICINAE UNIVERSALIS PERIODUS ALTERA

Qua

Univerſa AEGYPTIORUM ſcientia
medica ſiſtitur.

§. XXIII.

Post *Hebraeos* nullus aeq; popu-
lus antiquitatis fama illuſtrior
fuit, quàm *Phoenices*, *Aſſyrii*, *Ba-
bylonii* atq; *Aegyptii*, ad quos, pro-
ut conjectura non vana facile adſequi-
mur, ex *Hebraeorum* gente non pauca
Doctrinae ſemina propagata ſunt, imò
non uno felicitatis genere hae orae il-
luſtratae. Praeter antiquitatem verò,
qua eminet, nulla ſimul gens eſt, quae
majori ſolertia ſtudium medicinae ex-
coluerit, quàm iidem *Aegyptii*: Unde,
propemodum in proverbium abiit. In

Aegypto (a) *Medicis omnia esse referta.*
 Ut autem interea de universa *Aegyptio-
 rum* sapientia, inprimis verò ea, quae
 medicam artem concernit, rectius sen-
 tiamus, ordine videbimus, quid in *sci-
 entia naturalium, physiologia, pathologia ipsa-
 qve therapeutica* praestiterint, postmo-
 dum etiam praecipuos auctores, quos
 tanquam primos medicinae inventores
 venerati sunt, consideraturi.

§. XXIV. Equidem si (z) *Con-
 ringio* fides habenda, pleraq; *Aegyptio-
 rum* sive *physiologica* sive *pathologica*, par-
 tim

(a) Credibile est, priscis temporibus, ubi in
 artis formam nondum redacta erat
 Medicina, sed promiscuè administra-
 batur, *quemlibet fuisse medicum sui ipsius,*
 adplicando aut sibi metipsi aut amicis
 & vicinis suis ea remedia, quorum
 virtutem propria experientia explora-
 verat: Aucto verò successu temporis
 remediorum, observationum & expe-
 rimentorum numero, certis personis
 haec provincia demandari coepit, in-
 deq; tandem medicorum societas suam
 deduxit originem.

(z) De Medic. Hermet. Libr. 1. Cap. X.

tim vana & rudia, partim inepta fuerunt, atq; adeò parum scientiae verae habuerunt, imò & ipsa (a) medicandi ratio cùm aliàs rudior, tùm maximè superstitione & impietate magica infecta fuit: Licet (b) alio in loco non cogatur non confiteri liberè, apud *Aegyptios* artem medicam non tantùm semper in eximio fuisse pretio, sed & iisdem primam inventae artis gloriam jure denegari non posse: Contrà si (c) *Olão Borrichio* credendum, *Aegyptii* in historia naturae ad stuporem usq; inclaruêrunt: Pleraq; enim fuisse ingeniosa, sobria & origini suae fontiq; veritatis propiora, atq; à sanctissimis hominibus, *Abrahamo* & *Josepho* informatos *Aegyptios*, aliorum testimoniis tam sacris quàm profanis abundè constat. Quae sententiarum contrariarum divortia clario-
rem

(a) L. cit. Cap. XI.

(b) L. cit. Cap. IX.

(c) Libro de *Hermetis Aegyptiorum* & *Chemicorum* sapientia ab *Hermanni Conringii* animadversionibus liberata, praefatione ac passim toto scripto.

rem accipient lucem, posteaquam ex
Scriptorum fide dignorum testimoniis
adduxerimus, quatenus *Aegyptiorum* fue-
rint placita in scientia naturalium ae-
què ac universa medicina.

§. XXV. Ante omnia autem ob-
servasse juvabit, (d) *Aegyptiorum Sacer-*
dotes fuisse, qui universam non solum
philosophiam profitebantur, sed ipsam
quoq;

(d) Constat hoc locupletissimis Auctorum
testimoniis: Etenim *Diogenes Laërtius*
Libr. III. Segment. 6. in vita *Platonis* re-
fert, *Euripidem* unã cum *Platone* in *Ae-*
gyptum ad Prophetas sese recepisse, ibi-
demq; morbo comprehensum à Sacer-
dotibus marina curatione fuisse restitua-
tum: Unde ferunt ipsum postea dixisse:

Mare universa proluit hominum mala.

Et secundum *Homerum*, *Aegyptios omnes*
medicos esse, pronunciasse. Neq; aliam
ob causam *Pythagoras*, *Democritus*, *Eu-*
doxus aliq; in *Aegyptum* peregrinationes
susceperunt, quam ut medicinae addi-
scendae operam navarent: Unde *Moy-*
ses ipse, si *Josephus* fides habenda, non
solum omnem *Aegyptiorum* sapientiam
edoctus, sed & Sacerdotum ordini ad-

quoq; medicinam exercebant. Quapropter etiam victum, quô utebantur, tam studiose eligebant, ut mentem puram sanamq; in corpore sano servantes, eò melius tam studio sapientiae invigilare, quàm ipsa artis Jätricae sacra tractare possent. Hanc potissimum ob rationem *Sacerdotes Aegyptii* abstinebant sale, cujus rei causam (e) *Plutarchus* hanc fuisse allegat, quod sal exacuendo appeti-

scriptus est; Quod horum inprimis erat, philosophiam excolere, propagare & cum aliis communicare, sicuti ex *Eduardi Stillingfleet Originibus Sacris Lib. II. Cap. II. pag. 239.* liquet. Et de *Josepho, Jacobi filio*, jam superius observavimus, eum *Pharaonis* jussu *Sacerdotis Heliopolitani* filiam in uxorem duxisse, ut nimirum arctior inter *sacerdotes & Josephum* esset conjunctio mutuaq; studiorum communio. Ob eandem planè causam *Chrysippus Cnidius*, magnus olim, medicus in *Aegyptum* ad sacerdotes cum *Eudoxo* profectionem suscepit, uti pariter *Diogenes Läertius* in *Eudoxo* testatur.

(e) *Libro de Iside & Osiride*, ubi graeca *Plutarchi* latinè reddita ita sonant; *Sacer-*

appetitur magis bibulos atq; voraces reddat homines. Similiter omnibus abstinent (f) piscibus, eodem *Plutarcho* teste, quod piscem credant esse cibi genus non necessarium sed supervacuum.

*dotes ita abhorrent ab excrementorum natura, ut non legumina modò plerag; aversentur & carnes ovillas ac suillas, quae multum supervacui gignunt; Sed salem quoq; cibis detrahant, quo tempore sanctè ac purè vivunt: Cùm aliis hoc de causis, tùm quod Sal appetitum exacuendo magis bibulos & voraces reddit. Hinc etiam pane insulso vescuntur, non quod salem, quem divinum ac Diis gratum adpellat *Homerus*, abominentur, sed quod castimoniae, singulari studeant sacerdotes *Aegyptiorum*; salibus verò, cùm ob calorem ad rem veneream stimulent, providè abstinent, quod prolixè probat *Plutarchus Symposiac. Libr. VI. quaestion. decim.**

(f) Quod Sacerdotes *Aegyptiorum* abstineant esu piscium, rationem reddit *Plutarchus Libr. de Isid. & Osirid.* hisce verbis: Reliquis *Aegyptiis* nono primi mensis die antefores domus suae piscem assum edentibus, sacerdotes non solum non gustant, sed & ante januam aedium pisces comburunt: Quod

um. Et quis credat, aliam ob rationem (g) à coepris quoq; abhorruisse *sacerdotes Aegyptios*, quàm quod earundem usus neq; castimoniam exercentibus commodus sit, neq; dies festos celebrantibus, quod alteris fitim causetur, alteris verò lacrymas extorqueat. Non enim

piscem dicant esse cibi genus non necessarium sed supervacuum. In eadem sententia fuit Homerus, qui ne socios quidem, Ulyssis in longa ista navigatione piscibus usos esse docet. Quare verò Pythagoraei de animalibus maximè pisces pro cibo sint averfati, rationes inquit Plutarchus Symposic. Libr. VIII.

- (g) Vix probabile est, à sacrificulis quicquam sacris insertum esse ratione carens, aut fabulosum, aut à superstitione profectum; sed alia morales habuere causas, alia è natura rerum repetita elegantiae non sunt inania; Quale est de coepris: Incidisse enim in fluvium ac periisse Dictyn, Isidis alumnum, dum coepras captat, extremè est absurdum. Sed sacerdotes averfantur coepram & cavent, quia sola haec planta luna decrecente vigere & augescere solet. Et coepae usus neq; castimoniam exercentibus commodus est, neq;

enim putandum, quicquam in sacrificia illatum esse vel ratione carens vel fabulosum vel à superstitione profectum, sed, iudice iterùm *Plutarcho*, omnia suas morales utilesq; habuisse causas existimandum est. In eodem censu habebant quoq; (h) fabam tanquam flatulentam

dies festos celebrantibus, alteris, quia sitim creat, alteris quia lacrymas elicit. Hactenus Plutarchus,

- (h) Observandam castimoniam *Aegyptii* quoque sacerdotes fabis abstinerunt. Refert enim *Plutarchus Symposiac. Libr. VIII. ex Herodoto*: Eos neq; ferere neq; edere fabam, imò & à conspectu ejus abhorre; Planè inprimis abstinere sacerdotes *Aegyptiorum*, quod hi singulari studeant sanctimoniae. Hinc idem quoq; *Plutarchus Sympos. Libr. IX.* adserit, à fabarum esu etiam abstinuisse illos, qui per somnum divinare cupiebant: Quod fabae sint flatulentae ac proinde difficiles pariant somnos animamq; perturbent. Clarius adhuc mentem suam explicat & in rationes simul naturales digitorum intendisse videtur idem *Plutarchus Quaest. Rom.* ubi sic loquitur: *Cur castimoniam servantibus*

tam ac proinde philosophiae studio contrariam; Quem deinde morem *Aegyptiorum* imitati quoq; *Graeci*, fabam legumen aestimarunt impurum, sicuti apud (i) *Pausaniam* legitur. (k) Su-

G

em

usu leguminum (quorsum etiam fabas jure meritoq; referendas esse putamus) est interdictum? An fabam ob easdem, quas *Pythagoraei*, causas abominati sunt? Aut quod ad circumpotationes funebres & mortuorum evocationes maximè utuntur leguminibus? Aut potius, quia ad castimoniam adferre oportet corpora pura & tenuia? Legumina autem flatu generant, & superfluitatem gignunt, multa opus habentem expurgatione? Aut quia etiam ad rem veneream instigant ob flatuum & spirituum generationem?

(i) *Arcadicor. seu Libr. VIII. p. 630.*

(k) Quare suem tanquam impurum & à sacris alienum animal abarceant *Sacerdotes Aegyptiorum*, rationem quoq; physicam reddere conatur *Plutarchus Libr. de Isid. & Osirid.* Quod nempe cœat luna decrescente, & lac ejus bibentium corporibus lepram scabiemq; asperam adferat: Unde patet, *Aegyptios* omnem luxuriam, prodigalitatem & deliciarum studium plus quàm vatinia-

em deniq; tanquam impurum animal à facris quoq; arcebant, quod lepram scabiemq; corporis adferat. Et profectò credibile non est, *Aegyptios* aliam ob rationem omnem prodigalitatem, luxuriam atq; delicias tanto cum studio evitasse, quam ut scientiis, quibus sese devoverant, toto pectore incumbere, dignosq; in eodem progressus facere possent. Atq; hinc etiam summè nobis probabile videtur, medicinam ab *Aegyptiis* non ruditer, sicuti *Conringio* placet, sed omni dexteritate fuisse excultam.

§. XXVI. Id quod adparebit longè luculentius, si, quid in singulis medicinae partibus praestiterint, ex antiquorum monimentis evolverimus. Et ut à *physica* seu philosophia naturalium, quam

no profecutos esse odio, ut propterea perhibeatur, *Thebis* in templo positam fuisse columnam, cui dirae imprecationes fuerint inscriptae, in *Meinim* Regem, qui primus *Aegyptios* à tenui, & opum pecuniaeq; non indigente victus ratione deduxisse dicitur.

quam plerumq; (l) medicinae prae-
mittere in scholis solent tyrones, or-
diamur, vix iterum adfentiri possumus
(m) *Conringio*, qui totam *Aegyptiorum* sci-
entiam naturalium superstitione magi-
ca laborasse fabulisq; ineptissimis refer-
tam fuisse, contendit. Cui suo adserto
ut fidem certiore adstruat, in medi-
um producit (n) *phoenices*, *sphinges* alia-

G 2

que

(l) Unde notissimus est canon medico-
rum; *Ubi physicus desinit, ibi medicus inci-*
pit: Sicuti similis ferè canon *JCtis* so-
lemnis esse solet: *Ubi ethicus desinit, ibi*
JCeus incipit.

(m) Med. Hermet. Lib. I. Cap. XII.

(n) Meras redolere aniles fabellas, quic-
quid de *Sphinge*, *phoenice* aliisq; id ge-
nus animalibus garriunt scriptores ve-
teres, non repugnaverim: An verò *Aegy-*
ptiis suam debeant originem, nunquam
demonstravit *Conringius*. *Plinius* enim
hist. nat. Lib. X. Cap. II. Phoenicem ad Ara-
bes refert, cum sic loquitur: *Aethiopes*
atq; Indi discolores maximè & inenarrabiles
fuerunt aves, & ante omnes nobilem Arabia
phoenicem. Sphinges verò Aethiopiae tri-
buit idem Plinius Hist. Nat. Lib. VIII.
Cap. XXI. Et quid si eodem quoque

que id genus per sola *Aegyptiorum* fig-
menta nata animalia; Atq; adeò to-
tam animalium *historiam anilibus* fabulis
ac portentosis commentis scatere, inde
vult conficere. Neque feliciores fuisse
eosdem in expiscandis causis effectuum
naturalium, v. g. (o) Nili incrementi
annui,

vicio laboraret *Aristoteles*, quem tamen
in coelos usq; extollit *Conringius*? Ne-
mo sanè dubitat, ejusdem *Historiam*
animalium infinitis scatere mendaciis,
quippe qui vana credulitate à venato-
ribus, pastoribus, aniculis &c. seductus
aberrimam errandi occasionem nactus
est.

(o) Vix credibile est, *Sacerdotes Aegyptios* per
tot seculorum intervalla annuam Nili,
cui tamen primariam felicitatis suae
partem debet *Aegyptus*, inundationem
ejusq; causam non perspexisse, sed in
solas *Syrii* vires rejecisse. Miror au-
tem vehementer, veriora de incre-
mentis Nili annuis edoctum non fu-
isse *Conringium* ex lectione *Plutarchi*,
quem tanquam in scriptis veterum
versatissimus procul dubio evoluit; Ille
enim *Libr. VI. Cap. I. de placit. philos.* ea
de re sic loquitur: *Eudoxus* (qui per-

annui, utpote de cujus causis aetate
Herodoti nihil potuerint determinare *Sacerdotes Aegyptii*, sed omne potius tribue-
 rint

G 3

rint

integrum XIII. annorum intervallum
 mira patientia in *Aegypto* ad addiscen-
 dam sapientiam commoratus est, uti
Strabo Libr. XVII. docet) ait: *Sacerdotes*
 (*Aegyptios*, qui arcanorum suorum
 retentissimi erant,) imbris & oppositis
 temporum anni rationibus rem imputare :
 Quando enim (pergit) apud nos aestas est,
 qui sub aestivo habitamus Tropico, tum iis,
 qui è regione sub brumae circulo degunt,
 hyemem esse, à quibus tum exundans aqua
 prorumpat. Idem *Conringio* ex crebra
 lectione scriptorum *Galenii*, quae haud
 dubiè versatili manu crebrius tracta-
 vit, constare potuisset & debuisset. Ille
 enim *Libr. de histor. philos.* interprete *Martiano Rota* eundem ferè in modum dis-
 ferit: *Eudoxus* ab *Aegyptiis Sacerdotibus* se
 accepisse memorat, permutationem aestatis
 in hyemem causam esse, cur Nilus quotannis
 exundet: Nam quando nobis, qui sub can-
 ero degimus, aestas ingruit, habitantibus sub
 capricorno hyems adest, quò fit, ut inde ad-
 vectus Nilus, continuis pluviis auctus, incre-
 scat, & ruptis alveis latissimè spatietur.
 Haec verò omnia nimio *Stagirita* amò-

rint viribus *Sirii*. Valdè insuper in
condi-

re excoecatus *Conringius* aut non animadvertit aut dedita opera suppressit, ut laudibus majoribus mactaret *Aristotelem*, qui vel solis ingenii divini viribus fretus vel à quodam *Thrasyalce* edoctus, verius rationem incrementi Nilii annui rejecerit in pluvias continuas, in extremis *Aethiopiae* aestate cadentes. Hanc verò hypothesein jam diu antea tempora *Aristotelis Aegyptiis* notam fuisse, evincit insuper clarissimum *Diodori Siculi* testimonium: *Philosophi*, inquit, in *Memphi* causam incrementi Niliaci adstruunt, confutatu magis difficilem quàm probabilem, cui tamen multi adsensum praebeant. Terram namq; faciunt tripartitam, ut una pars sit in orbe nostro, altera, quae contraria habeat anni tempora hisce locis: Tertia inter duas istas propter aestum inhabitabilis. Si itaq; Nilus se extolleret hyemis tempore, ex nostra Zona incrementa fluxus capere ipsum constaret, quia tunc maximè apud nos pluit. Sed cum è contrario per aestatem intumescat, credibile est, opposita orbis regione tempestates hyemales exoriri, undarumq; illic redundantiam ad orbem nostrum deferre. *Agatarchides Cnidius* proximè ad veritatem accessit. Is enim memorat, quotannis in

conditum esse, quod (p) ignem crediderint

G 4

Aethiopiae montibus pluvias existere continentes à retrogressionem solis aestiva usq; ad diei & noctis aequationem autumnalem. Ex quibus proinde omnibus luce meridiana adparet clarius, Aegyptios diu ante Aristotelem non sciscitatos tantum causam inundationis annuae Nili, sed & eandem in imbres Aethiopiae aestivos retulisse. Conferatur Isaac Vossius de origine Nili.

(p) Non mirum certè, *Aegyptios* de natura ignis aliarumq; rerum naturalium tam obscure locutos esse, quippe quibus solemne erat, omnem reconditiorem doctrinam symbolica ratione tradere, & veluti per aenigmata, ne in vulgus emanaret. Qua de re eleganter *Plutarchus* Libr. de *Isid. & Osirid.* *Sacerdotes Aegyptii*, inquit, ex quibus plerumq; reges eorum creabantur, omnem suam sapientiam fabulis occultabant, quod satis declarant, cum *sphinges* plerumq; collocabant ante templa, eo ipso satis innuentes, suam rerum Sacrarum doctrinam constare perplexa & sub involucri latente sapientia: Hinc fanum *Minervae*, quod *Sai* est, hanc habebat inscriptionem: EGO SUM OMNE, QUOD EXISTIT, EST ET ERIT;

*rint esse belluam quandam animatam, aquam
superstitiosa religione venerati sint, ter-
rae divinitatem adscripserint, nilum ad-
pellaverint Osiridem, terram Jfidem &
oceanum Typhonem. Minimè praeterea
tolerandum, quod docuerint, propterea
Sacerdotes Aegyptios (q) sale abstinuiffe,
quod Typhonis spumam esse crediderint:*
(r)

Meumq; Peplum nemo adhuc morta-
lium detexit.

(q) Salem mensis *Sacerdotum Aegyptiorum* in-
ferre nefas quidem erat, non, quod
spumam *Typhonis* esse crederent, prout
Conringio videtur, sed quod vim aphro-
disiacam possideret & ad impuram ve-
nerem stimularet, qui tamen perpe-
tuae castimoniae sese devoverant. :
Etiam si enim sal substantiam seminis
propriè non augeat, sed idem saltem,
turgidius, acrius atq; spirituosius red-
dat : Disponit tamen vel ad ejusdem or-
gasmum vel in partibus genitalibus
pruritus insolitus & titillationem ex-
citatur, atq; hinc ad salacitatem maximè
disponit : Hinc medicis non potest esse
ignotum, aquas minerales sale foetas
à sterilitate promptè vindicare mulieres:
Hinc canes ad generandum inertes,

(r) Ab esu piscium abhorruisse, quod pisces marinos *Typhoni*, *Niliacos* *Osiridi* sacros esse vanè sibi persuaserint; Coe-

G 5

pas

dato sale copiosiore, redduntur salaces: Hinc oves aquam salis bibentes vel lambentes maturius coeunt: Et *Plutarch.* in *Sympos.* auctor est, eodem respexisse Poëtas, qui venerem geniturae principem è Salo natam fuisse finxerunt, nihil aliud per salum intelligentes, quàm vel salem vel mare falsum. Hanc ob causam Dii marini ab antiquis omnium petulantissimi fingeantur, ipsumq; fanum veneris in portu maris ab aruspibus poni jubebatur. Quae omnia eò collimant, salem foecundum salacitatis parentem esse. Hinc ergò, ut *Plutarch. Sympos. Libr. VI.* rectè infert, *Aegyptiorum Sacerdotes* cum castissimi sint, sale in universum abstinerunt, sicq; egregium Philosophiae suae specimen ediderunt, ex quo nihil vanitatis, nihil magicae superstitionis elucet.

(r) Commentitia & *Conringio* penitus indigna sunt, quae adfert, dum rationem reddere laborat, quare *Aegyptiorum Sacerdotes* piscium esu abstinerint; Id enim non fecerunt, quod pisces mari-

pas, (s) fabas, pisa aliaq; legumino-
sa non violâsse, quod in ipsis quoq; plan-
tis & fructibus aliquid divini agnove-
rint. Meras esse ineptias, quod omni-
bus ferè animalibus, simiae, hirco, cro-
codilo, ciconiae, draconibus &c. (t)
vim divinam adscripserint. Impium &
ab

nos *Typhoni* & *Niliacos* *Osiridi* fortè sa-
cros esse crediderint : Sed quod ob
carnem humidiorē, molliorē ac vi-
scidiorē multum excrementi gene-
rent. Unde *Clemens Alexandrinus Strom.*
Libr. VII. non injuria dicit : *Maximè ab-*
stinent à piscibus (sacerdotes Aegyptio-
rum) quia carnem reddunt humidam.

(s) Quare iidem *Sacerdotes Aegyptii* vitave-
rint legumina, fabas, ciceres, pisa &c.
ratio non est, quod aliquid divini in
iis agnoverint, prout *Juvenali*, strenuo
aliorum *Irrisori* visum fuit : Sed quod
flatulentiam gignendo turbent medi-
tationes & ad impuram quoq; vene-
rem sollicitent, sicuti testimoniis ex
Plutarcho antea adlatis manifestum est.

(t) Coecus sit oportet, qui non videat, non
fuisse adeò simplices ac stolidos *Aegy-*
ptiorum Sacerdotes, ut simiam, croco-
dillum vel simile animal pro DEO a-

ab omni sincera veritate alienissimum esse, in characteribus atq; figuris corporum, virtutem usq; adeò mirabilem latere, ut ipsos quoq; DEOS cogere, queat. Gravius adhuc lapsos esse *Aegyptios* in explicandis facultatibus (u) fide-

gnoverint aut coluerint: Sed sub hisce potius fabulis, sicuti antea ex *Plutarcho* adnotavimus, magna latebant mysteria. His conformia sunt, quae apud *Lucianum* in DEORUM convivio leguntur, ubi Momus sequentem in modum in *Aegyptios* invehitur: *Pudet recensere ciconias, simias, hircos & alia his absurdiora, quae nescio quomodo ex Aegypto in coelum migrarunt: Cui tamen respondet Jupiter: Pleraq; O Mome, aenigmata sunt, non omnino à profanis irridenda.*

- (u) Quotiescunq; fideralis scientiae cultura tribuitur *Aegyptiis*, toties non Astrologiae, sed Astronomiae mentio fit, inter quas tamen magna intercedit differentia: Quamvis ex testimonio *Diodori Siculi* haud obscure liceat colligere, utramq; ab *Aegyptiis* fuisse conjunctam: Ita enim verba ejus habent. *Aegyptiis accuratissime siderum constitutionem & motum observant, planetarumq; etiam motus &*

siderum coelestium, eorumq; inprimis
vi divinatrice, cum tamen astrologia
divinatoria à *Pico Mirandulano* aliisq; ar-
tium omnium vanarum facile princeps
habeatur. Si quid ergò veri habuerint
Aegyptiorum praedictiones, illud omne
astrologicae Doctrinae minimè tribu-
endum, sed occultis potius Daemonum,
quos DEORum loca coluerint, sugge-
stionibus, in acceptis referendum fuisse.
Notissimum enim esse, *Sacerdotibus Ae-*
gyptiis maximè familiarem cum Dae-
monibus intercessisse consuetudinem.
Quid ergò secundum *Conringium* est,
physicam impietate magica infectam &
inanibus commentis inquinatam esse,
si hoc non est?

§. XXVII.

circuitus & stationes, & uniuscujusq; vires
circa ortus animalium, quae bona aut mala
efficiant, cupide & impense adnotarunt, &
saepè eventuros vitae casus praedicentes ho-
minibus vel pecoribus ingruituros praesigni-
ficant. Terrae quoq; tremores & diluvia
ortusq; cometarum & quorumcunq; cognitio
humanam excedere facultatem vulgò puta-
tur, ex longi temporis observatione praen-

§. XXVII. Itane verò cum *Aegyptiis* eorumq; decantata sapientia egit *Conringius*, sicuti sincerum & cordatum decebat Historicum? Vereor sanè, ne fides ejus admodum nobis suspecta sit futura, postquam non pauca in scenam produximus specimina, in quibus sincerus iste cander ubiq; desideratur. *Conringius* enim, ut auctoritatem *Aristotelis* & universae Philosophiae Graecanae eò sublimius elevaret, nihil non molitus est, ut universam *Aegyptiorum* sapientiam infringeret, & Philosophiam imprimis naturalium vanitatis superstitionis argueret, notamq; (w) magiae daemo-

scunt. Accedit, astrologiam veterum, diuturnis quippe observationibus adquisitionem plus fortè veritatis complexam, quam hodiernam judicariam, utpote vanissimam & infinitis mendaciis scatentem. Ut sufficientes habuisse videatur rationes *Picus Mirandulanus*, qui Astrologorum vanitates gravissimè omnium perstrinxit & ludibrio publico exposuit.

(w) Antiquitus omnes totius orientis Sapientes, quorsum imprimis *Chaldaeos*, *Ara-*

daemoniacae turpissimam eidem inu-
reret. Alius verò indolis eandem
fuisse,

bes, Persas & Aegyptios referimus, voca-
bantur *Magi*, licet nonnunquam à di-
versis gentibus diversa acciperent no-
mina. Ita enim *Cyrillus* *Libr. IV.* ad-
versus *Julianum* p. 133. refert : *Philoso-*
phati sunt, inquit, apud Aegyptios, qui Pro-
phetæ (aliàs *Sacerdotes* vocavimus) di-
cebantur. Quin etiam *Assyriorum sunt Chal-*
daei, Gallorum Druides & Bactrorum Per-
sicorum Samanaei & Celtarum non pauci, &
apud Persas MAGI & apud Indos Gymno-
sophistæ. Ergò *Magorum* nomine venie-
bant olim *Persarum Philosophi*, penes
quos rerum tam divinarum quàm hu-
manarum reconditior erat doctrina,
licet successu temporis in abusum ver-
sum innocens vocabulum veneficii no-
tionem induerit. Hinc verò sequitur,
Magiam antiquissimis temporibus nihil
fuisse aliud, quàm ipsam Philosophiam
sive arcaniorum rerum divinarum hu-
manarumq; scientiam. Atq; ex ho-
rum numero fuêrunt, qui *Bethlehemum*
profecti sunt, novum *Hebraeorum* re-
gem adoraturi. Vid. *Cellarii disput. de*
Magis Bethlehemum profectis ex oriente, du-
ce stella. Tales fuêre, à quibus *Moyse*

fuisse, sufficienter, nî fallor, ipsi ostensum

sapientiam suam hausit in *Aegypto*. Tales etiam fuere, cum quibus arctissimam habuit conjunctionem *Josephus*, ducta in matrimonium *Putipharis*, *Sacerdotis Heliopolitani* filia, sicuti jam alibi observavimus. Quae cum ita sint, non levis sanè proterviae fuerit, omnibus totius *Aegypti* sacerdotibus scelestae magiae crimen imputare, etiamsi ultro concedat *Borrichius*, eam temporum istorum infelicitatem fuisse, ut non *Aegyptiorum* tantum aliqui, sed & *Babylonii*, *Phoenices*, *Persae* infami hoc crimine fuerint contaminati, ne ipso quidem populo *Hebraeo* excepto. Interim operose demonstrare contendit acerrimus ille *Aegyptiorum* insectator *Conringius de Medic. Hermet. Libr. I. Cap. XIII.* omnem eorundem magiam non naturalem sed Daemoniacam fuisse: Eò quod ipsimet in rebus naturalibus vim quandam, *ἐπεφυσικὴν* agnoverint, & effectus magici ipsissimas naturae vires longissime superaverint: Ubi admodum difficile fuerit, in uno vel altero exemplo ostendere, quousq; se extendant vires Naturae. Quis enim certos eidem limites constituet, aut sphaeram, ultra

sum est ab (x) *Olao Borrichio*. Super-
sunt verò praeter ea, quae modò adlata
sunt, alia adhuc scientiae physicae *Aegy-
ptiorum* haud obscura testimonia. De
quantitate Lunae ac terrae teste (y) *Plu-
tarcho* sic judicant *Aegyptii*: Lunae scil.
quantitatem septuagies bis contineri in
terrae quantitate. Eclipses Lunae re-
ctius explicuere quam *graeci* vel ullae
aliae antiquarum nationum; Dicunt
enim

quam ejusdem energia non extendatur?
Haec enim indefinitè major, quam in-
tellectus humanus unquam dignè com-
prehendere valet. Hinc multi prae-
stantissimi Philosophi criminis magici
suspicionem incurrerunt, quod ultra
vulgus sapere & vires Naturae curio-
sius explorare in animum induxerint.
Vid. *Gabrielis Naudaei Catalogum virorum
magiae falso suspectorum*. Quod verò
objectionem de *Magis Pharäonis* eorum-
que praestigiis attinet, quarum in Sa-
cris historiis mentio facta est, ad eam
satis responsum est ab Illustri *Thoma-
sio in Diss. de Crimine Magiae*.

- (x) De Hermetica Aegyptiorum & Chemi-
corum sapientia Cap. VIII.
(y) Libro de facie in Orbe Lunae.

enim contingere defectum talem, cum in terrae umbram incidit Luna. Materiam esse principium omnium rerum, & ex ea deinceps quatuor Elementa, esse discreta. Mundum uti genitum; sic & corruptioni obnoxium esse, & ad sphaerae similitudinem rotundum. (z) Stellae esse ignem, quarum temperata commistione cuncta in terra nascantur.

(a) Immortalitatem animae primi omnium

(z) Vid. Diog. Laert. de Vitis philosophorum Prooem. Segment. 10. & 11.

(a) Immortalitatem animae agnovisse Aegyptios concedit quidem *Conringius*, clarissimo *Herodoti in Euterpe*, *Ψυχὴν ἀνθρώπων ἐῖναι ἀθάνατον*, testimonio convictus: Sed tamen propterea magnoperè laudandos non esse, quod idem aliae quoq; gentes, paucis exceptis, non videantur ignorasse: Cui tamen meritò opponit *Borrichius*, unam istam scientiam omnibus *Stagiritae* monumentis longè esse praeclariorem, & plura in istis suis sacrorum tenebris vidisse Aegyptios, quàm *Aristoteles* toto ingenii sui molimine adsequi unquam potuerit. Quae verò de metempsychosi addit *Conringius*, ea tanquam insufficienter.

mnium paganorum adstruxêre, ex quorum deinde fontibus suam de animae immortalitate doctrinam hausêre *Pythagoras, Democritus, Plato* aliîq; , qui peregrinationibus eum in finem in *Aegyptum* institutis ex illorum fontibus genuinos hujus sapientiae rivulos biberunt. In (b) reformandis lapidibus imitandisq; per artificium gemmis naturalibus miracula praestiterunt *Aegyptii*, sicq; praecleara scientiae suae physicae & quidem non *speculativae* tantum, qui perversus modernorum physicorum mos est, sed & *practicae*, exhibuere specimina.

Natu-

demonstrata mittimus. Praeclarius enim de animae statu post mortem, sensisse *Aegyptios*, multis aliorum testimoniis clarum fecit *Borrichius*.

- (b) Hoc artificium reformandi gemmas imitandiq; per artem naturales, cognitum fuisse *Aegyptiis*, prolixè probat *Borrichius de Hermet. Aegyptior. sapientia Cap. III. §. XXII.* eumq; in finem producit in scenam tabulas *Hermetis Smaragdinas*, quibus arcanioris Chemiae leges inscripsisse dicitur, & *Serapin Colosseum* ê *Smaragdo novem cubitorum*,

Naturam quoq; animalium ipsis non fuisse incognitam, docet egregium artificium cicurandi bestias etiam ferocissimas, ut non solum pacificè inter se viverent, sed & ipsis hominibus mansuescerent. Taceo (c) *calices alassontes*, ipso auro pretiosiores, quos rarissimi fuisse artificii lubens agnoscit *Salmasius*.

§. XXVIII. In *physiologia* quoq; & *pathologia medica* pro indole temporum, in quibus vivebant, fuisse laudabiles *Aegyptiorum* conatus, vel ex eo solo constare

H 2

re

quales ingentes *Smaragdos* naturam unquam produxisse, nulla fide historica constet.

- (c) *Calices Alassontes* erant pocula vitrea, diversis metallorum calcibus tineta, atq; inter *Aegyptios* magno olim pretio habebantur, & à Sacerdotibus secretiori artificio parabantur, quod hodiè inter res deperditas refert *Borrichius de hermet. aegypt. sap.* §. XX. Neq; enim *Antonium Neri* in eximio scripto *de arte Vitraria* ad istam veterum perfectionem pervenisse, etiamsi non vulgaria ipsum praestitisse, non sit diffitendum.

re potest, quod secundum (d) *Plinii* testimonium ipsi quoq; Reges mortuorum corpora ad scrutandos morbos fecuerint; Ubi in proclivi est cogitare, ipsos frequenti hoc exercitio non solum adcuratam partium humani corporis historiam haud dubiè sibi adquisivisse, atq; adeò in *Anatomia*, praecipuè verò *Ossilogia* (e) teste *Galeno* dignè profecisse, sed & indolem morborum, quibus homines denati erant, adcuratius investigasse, sicq; in *physiologia* aequè ac *pathologia* non vulgares fecisse progressus. Caeterum ex quatuor elementis omnia animantium corpora & ipsa quoq; humana conflata esse, *Aegyptiis* visum est, ficuti

(d) Hist. natural. Libr. XIX. Cap. V.

(e) *De adminiculis Anatomiae Libr. I. Hoc autem sit opus tuum, inquit, hoc studium, ut non librorum modò lectura, verum sedula etiam inspectione fideq; oculata cujusq; Ossis humani speciem accuratè perdiscas. Quòd quidem Alexandriae multò facilius facies, ubi medici Ossium disciplinam auditoribus ante oculos exponunt. Pertinet huc consuetudo de sceletò mensis illato, secundum quam teste *Plutarcho Sept. Sap.**

sicuti superius jam ex (f) *Diogene Læ-
ertio* adnotavimus. Masculum in ope-
re generationis habere se activè, foe-
mellam verò merè passivè, *Aegyptiorum*
dogma est, sicuti quoq; tota doctrina,
de annis climactericis iisdem in accep-
tis referenda. Frequentissimam mor-
borum causam in cibis, vel potius cibo-
rum abundantia residere, ad mentem,
recentissimorum medicorum adserue-
runt, quia nihil certius, quàm edendi
ac bibendi intemperantiam plerosque
morbos gignere. Unde aucta successi-
vis temporibus hominum luxuria, plu-
res etiam morbi eosdem adfligere coe-
perunt. Et hinc medicinae solertius
inquirendae (g) nova sese causa offert.

H 3

Quae

convivio p. 148. solebant *Aegyptii* scele-
ton mensae convivantium inferre eos-
demq; hortari, ut meminerint, se non
ita multo post tales fore.

(f) Prooem. Segment. 10. *Φάσκειν τε ἀρ-
χήν μὲν εἶναι τὴν ὕλην, εἴτα τὰ τέσσαρα
στοιχεῖα ἐξ αὐτῆς διακριθῆναι, καὶ ζῶα
τίνα ἀποτελεσθῆναι.*

(g) Nova hîc sese offert medicinae inveni-
endae causa, sc. luxuria & vita volu-

Quae verò de nervulo quodam à corde in digitum sinistrae manus, illum scil. qui proximus est minimo, pergente, nugantur *Aegyptii*, ipsis tanquam primis Medicinae inventoribus in prima ista, artis infantia condonanda sunt. Similiter etiam, quae de divisione corporis humani in triginta sex partes comminiscuntur, dummodò verè *Aegyptiaca* sint, quod praetendit *Conringius*, ob dictam rationem veniam merentur.

§. XXIX.

ptuosa; Unde etiam homines post diluvium non amplius antediluvianorum adsequebantur aetatem: Egregiè hac de re loquitur *Hieronymus Mercurialis Lib. I. Cap. I. de arte gymnastica*: Quamdiu, inquit, homines paucissimis rebus contenti lautas mensas & opipara convivia non cognovêrunt, propinationisq; post inductam paulatim consuetudinem penitus ignorârunt (id quod primis illis seculis extitisse memoriae proditum est) morbi neq; apparuerunt, neq; etiam eorum nomina innotuêrunt, sicuti usq; ad tempora Socratis destillationum, quas Graeci *κατὰ ἔξους* dicunt, nomen, quo nihil hodiè frequentius est, ignoratum esse tradidit *Plato*. Postquam verò intemperantiae nefanda

§. XXIX. Quod ὕλην ἰατρικὴν *Aegyptiorum* attinet, nullum est dubium, quin eidem sedulam quoq; operam navaverint, cum non solum *Aegyptus* (h) variarum plantarum & ad medicum & domesticum usum aptarum feracissima sit, quarum brevem catalogum exhibuit (i) *Borrichius* & pleniore descriptione prosecutus est (k) *Prosper Alpinus*,

H 4 quarum-

lues, coquorum exquisitae artes, delicatissima epularum condimenta, vinorumq; peregrinae temperaturae inter homines irrepserunt, morborum simul varia continuò genera succrescentia, ad inveniendam medicinam eos coegerunt: Qua semper carere profectò licuisset, nisi humana vel potius ferina ingluvies, omnium vitiorum soboles, ejus usum omnium maximè necessarium effecisset.

(h) Ita enim *Homerus Odys.* Δ. canit:

Ἀιγυπτίῃ, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρσρα
φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐοδὼν μεμιγμένα,
πολλὰ δὲ λυγρὰ.

I.e. *Fertilis Aegyptus rerum medicamina mista,
Optima multa, sed & deterrima plurima profert.*

(i) De *Hermet. Aegyptior. Sap. Cap. IV.*

(k) De *Plantis Aegypti.*

quarumq; non exigua pars hodieq; in pharmacopoliis nostratibus adservatur; Sed & varia animalia eorumq; partes in usum medicum traxerint. Taceo ipsam quoq; terram Aegyptiam, viribus medicamentosis foetam, solertia medicorum deprehensam esse, neq; alia ad materiam medicam necessaria, atq; ex regno minerali petenda, ipsis defuisse, uti sunt sal ammoniacum, nitrum, alumen, magnes, corallia, succinum lapidumq; pretiosorum fragmenta. Videat itaq; *Conringius*, qui quaevis *Aegyptiaca* acerbius infectatur, quomodo temeritatem suam excuset, *Aegyptiis* praeter meritum imputando, quasi pleraeq; plantae, quibus usi fuere, neutiquam naturali quadam virtute, sed planè supernaturali & ordinarias Naturae vires longissimè superante, fuerint operatae: Illud enim *Homeri* (1) *Nepenthes vires*

- (1) Mirabiles quidem sunt, quas de *Helenae* *Nepenthe* praedicat, virtutes *Homerus*: Esse enim absq; dolore & ira, omnium suorum malorum oblivisci, nullas profundere lacrymas, etiamsi oculis quis

res suas à NATURA non habuisse;
H 5 (m)

spectet, matrem patremq; fratrem, carissimumq; filium ferro trucidari, id quidem non immeritò in admirationem imò stuporem conjicit, causam naturalem ignorantes: Omnes autem naturae vires ejusmodi stupendos effectus penitus superare, quin magicos esse & supernaturales, quis praeter *Conringium* affirmabit? Oportet enim omnis adparatus materiae medicae valdè imperitum esse, qui nesciat, succum papaveris turcici, unde opium paratur, quòq; ante praelium utuntur Turcae, feroces eosdem reddere, ut malorum omnium ac periculorum sive praesentium sive futurorum ignari coeco impetu ruant in hostem. Quid de *Datura*, quam *Veslingius* utiq; plantam *Aegyptiacam* esse agnoscit *Observationibus in Prosperum Alpinum*, dicam, cujus usus, uti multis fortè recenti adhuc haerebit memoria, in vicina quadam Aula in Magnatum oblectationem miras pepererat praestigias, aequè fortè mirabiles, ac illud *Homeri* *Nepenthes*. Audiamus unicum saltem *Hug. Linscotani* C. LXI. testimonium de *Daturae* viribus, & illud *Homericum* *Nepenthes* nulla alia quàm

(m) Moly quoq; Homericum facultate
penitus supernaturali egisse; Cuncta su-
perstitio-

naturali virtute operatum fuisse, faci-
le agnoscemus. *Herbae bujus*, inquit
Linscotus, *Lusitanorum ac Indorum mulie-*
ribus frequens est, quam maritis ignaris pro-
pinant, ut securè adultero copiam nefandae
libidinis faciant. Ita marito praesente ac
apertis spectante oculis, verè fatuo risu in
mentis alienationem conjecto, communi pro-
verbio horrenda illa cornua instruunt, qui-
bui conjugem prostituto geniali thoro infam-
ant. Et cap. XXXI. idem Linscotanus
ita pergit: *Ex semine Datroae (Daturae)*
herbae succum educunt foeminae, quem dein-
de potui miscunt maritisq; propinant. Illi
veluti emotae mentis homines in risum sol-
vuntur sine apprehensione ullius rei, aut so-
mno occupantur velut animae experte. Tum
parata securitate libidinis, praesente marito,
eog; tamen non recognoscente, conjugem ama-
tor dedolat. Durat aliquando porionis bu-
jus vis per viginti quatuor horas. Ablutis
autem frigida pedibus, prisci sensus redeunt,
nulla tamen actarum rerum tempore illo po-
tionis memoria. Quid ergò Helenae illud
Nepenthes habuit mirabile, quod non
pariter in Opio vel datura deprehenda-
tur? Haec verò si effectus suos, utut

perstitutione foedata fuisse, unde quaeso demonstrabit? Non enim statim omnia, quorum rationes non intelliguntur, superstitionem aut magiam redolent.

§. XXX.

admiratione dignos, exhibeant virtute naturali, quidni etiam *Nepenthes Homericum*?

- (m) Descriptionem hujus herbae reliquit nobis *Plinius Hist. Nat. Lib. XXV. C. IV. bisce verbis: Laudatissima est herbarum Homero, quam vocari à Diis putat Moly, & inventionem ejus Mercurio adsignat, contraque summa veneficia demonstrat. Et Cap. X. Contra haec omnia magicasq; artes erit primum illud Homericum Moly. Hoc enim Ulysses Mercurius munivit adversus Circes effascinationes. Quae verò hic iterum consequentia, quam nectit, Conringius? Moly Homericum laudatissimam habuit virtutem contra veneficia magica: E. ipsum non alia quàm magica facultate polluit. Vereor, ne hanc consequentiam rideant Logici nostri: Nondum enim in hunc usq; diem foeda illa superstitio ex animis vulgi, imò plurimorum medicorum potuit eradicari, multas herbas vi quadam pollere adversus incantationes magicas, quarum tamen operandi ratio quin sit ma-*

§. XXX. Ad medendi rationem *Aegyptiorum* devoluti nihil deprehendimus, in quo eorundem industriam desiderare jure queamus. Docebant *Aegyptii*, plerosq; morbos ex mala victus ratione frequentissimè oriri; Hincusum (n) *clysmatum*, quorum testibus (o) *Diodoro*

ximè naturalis, nemo hodiè dubitat. Vide *Wedelii Opiologiam*.

(n) Usus clysterum tanquam antiquissimi ac tutissimi remedii jam laudatur tempore *Plutarchi de fortuna p. 134.* hunc in modum: *Medicati vomitus corpori certò nonnam perniciemq; adferunt: Ubi autem adstricta fuerit alvus, nullam ad eam laxandam, medicamentum ita valet, uti cibè nonnulli, qui & molliter eam irritant & solvunt placidè, quorum & peritia familiaris & doloris vacuus est, quibus si non moveatur, adhibendus potius est clyster, quàm medicamenta conturbantia ac corrumpentia, quae nonnulli arripiunt.*

(o) *Libr. I. Cap. 82.* ubi sic loquitur: *Morbos ut antevertant (Aegyptii) clysteriis & potabilibus quibusdam purgamentis, jejuniisque & vomitu corpora medicantur, idq; vel in singulos dies repetunt, vel triduum aut quatrimum interponunt. Circa quae ul-*

doro atq; (p) *Herodoto* citra dubium primi inventores sunt, summoperè commendârunt. Cumq; non omnes aequa promptitudine per inferiora purgari observarent, subinde Vomitoriis quoq; malo succurrere tentabant. Emplastris quoq; & cauteriis feliciter utebantur *Aegyptii*. Neq; dubium est, veteres *Aegyptios* multum quoq; detulisse missionibus

tima *Diodori* verba meritò observat *Borrichius Libr. de Hermet. Aegypt. Sap. Cap. VII. §. III.* eam non esse *Diodori* mentem, quasi *Aegyptii* vel quotidie vel tertio quôque die toto anno vel vomuerint vel clysmatis usi fuerint: Quis enim sanae mentis homo de populo laboriosissimo, qui nequidem inter aegrotandum otiosus erat, sibi persuaderet, eum cacando vel vomendo totum vitae suae tempus consumpturum fuisse? Sed tantùm, quotiescunq; spontaneae lassitudines aut vitia diaetae instare, praenunciabant. Id enim & ratio dicitur, & verba *Diodori* legitimè explicata innuunt. Nemo autem Sapiens vel quotidie vel tertio quolibet die illud potest vel vult antevertere, quod legitimè timere non potest, nisi post

nibus sanguinis per venas, arterias, cucurbitulas, imò & variarum partium specialium v. g. aurium scarificationibus: Imò nec hospites fuisse in Chirurgia variisq; operationibus manualibus adornandis, docent *inustiones* Aegyptiis frequentissimae, variis in partibus institui solitae; De quibus omnibus evolve-
re licebit *Prosperum Alpinum* de Medicina *Aegyptiorum*. Quis enim haec aliter quàm antiquissimorum *Aegyptiorum* monimenta consideraverit? Utut *Alpinus* recentior fuerit scriptor. §. XXXI.

luculentum errorem. Aliunde enim, ex *Herodoto* sc. constat, singulis tantum mensibus triduo sese purgasse vomendo atq; intestina diluendo, sanitatis conservandae gratia; Existimantes quippe, omnes languores hominibus creari ex cibis, quibus alantur, non tam qualitate quàm quantitate peccantibus. In hac enim *Aegyptiorum* consuetudine nullam fuisse absurditatem, ipsa *Hippocratis* nostri praxi patet, qui *libro de insomniis* jubet, *pleniori victu usque bis quovis mense vomere*. Eandem clysterum originem agnoscit quoq; *Plinius Hist. Nat. Libr. VIII. Cap. XXVII. Si-*

§. XXXI. Ipsam verò *praxin medicam* magna non solum dexteritate sed & successibus haud infelicibus exercuerunt *Aegyptii*. Quidnî enim singularem in medendo peritiam atq; dexteritatem acquisivissent *Aegyptiorum* medici, quorum humeris non universum artis exercitium incumbibat, sicuti nostris moribus solemne est, sed (q) *singulorum*

mile quiddam, inquit, & volucris in eadem Aegypto monstravit, quae vocatur Ibis; Rostris aduncitate per eam partem se perluens, qua reddi ciborum onera maxime salubre est. His adstipulatur Plutarch. de solertiâ animal. p. 974. Sed & Ibis, inquit, prolutionem alvi per intestinorum ultimam extremitatem ingesta marina aqua se purgantis, animadvertisse & imitati dicuntur Aegyptii: Et sacerdotes, cum se conspergendo lustrant, aqua ad hoc utuntur, è qua Ibis biberit, quod infectam aut insalubrem, nullam haec aquam tangat avis.

(p) Libr. II. Historiar. ubi narrat, *Aegyptios* singulis mensibus tantum triduo sese purgasse vomendo & intestina diluendo.

(q) Hanc medicinae olim in *Aegypto* conditionem fuisse, discimus ex *Herodoto*:

rum morborum singuli constituti erant medici: Quantum enim modernorum *πολυπραγμοσύνη* valeat in retardandis artium incrementis, tristis quotidie loquitur experientia. Ex *Läertio* novimus, (r) *Euripidem* (non (s) *Platonem*) à facer-

Ille enim in *Euterpe* de moribus & institutis *Aegyptiorum* verba faciens ita inquit: ἡ δὲ ἰατρικὴ κατὰ τὰδε σφὶ δέδασται. Μῆς ἕσχα ἕκαστος ἰητρός ἐστι καὶ ἔργων, πάντα δὲ ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. Οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι, οἱ δὲ κεφαλῆς, οἱ δὲ ὀδόντων, οἱ δὲ τῶν κατὰ νηδυῆ, οἱ δὲ τῶν ἀφανέων νέσων. Jam verò apud *Aegyptios* medicina hunc in modum distributa est, ut singulorum morborum singuli sint medici, non plurium. Itaq; omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii partium alvi, nonnulli morborum occultorum. Haec etiam vox est *Euripidis* apud *Diogenem Läertium* *Libr. III. Segm. 7.* dicentis: *Aegyptios omnes medicos esse.*

- (r) Admodum operosus hic est *Conringius*, ut demonstret, non solummodò universam *Aegyptiorum* medicinam magica

Sacerdotibus *sola aqua marina* suam recuperâsse

foeditate infectam, sed & ipsam *Euripidis* sanationem per aquam marinam ejusdem fuisse indolis. Si enim, quod communiter dicunt, verum est, *Euripidem* tunc temporis laborasse *hydrophobia*, ex morfu canis rabidi inducta, nihil certè aut sanae rationi aut creberrimis Practicorum observationibus convenientius est, quàm curatio ejusdem per subitanèam praecipitationem in aquam sive dulcem sive marinam. Haec enim praxis inter Medicos etiam modernos frequentissimè & optimo quidem cum successu administratur. Ita enim *Forestus Schol. ad Obs. 28. L. 10.* Nostri, inquit, demorsos à cane rabido ad oceanum mittunt, ut ibidem aquae marinae immergantur, idq; in principio vulnere inflato, antequam in hydrophobiam incidant. Quid ergo? An *Forestus*, qui pro eodem morbo idem commendavit remedium, propterea medicinam professus est magicam? Vel an praxis infinitorum medicorum magiae suspecta est, quod aquam marinam hydrophobicis salutarem esse sustineant? Vix crediderim: Interim novum non esse hoc remedii genus, discere possumus ex *Celso*, qui

perâsse sanitatem. *Cyrum*, famosum
Perfarum Regem ab Archiattris suis de-
relictum,

Libr. V. Cap. XXVII. ita inſit: *Sed unicum tamen ὑδροφοβίας remedium eſt, nec opinantem aegrum in piſcinam non ante ei proviſam projicere, & ſi natandi ſcientiam non habet, modò merſum bibere pati, modò attollere, ſi habet, interdum deprimere, ut invitus quoq; aqua ſatietur; Sic enim ſimul & ſitis & aquae metus tollitur.* Quid? Quòd eadem conſuetudo non in Belgio ſolum foederato, ſed & in Galliis adhuc vigeat? In Noſocomio publico Lugduni in Galliis locus editior monſtratur, ex quo furioſi quotidie ſerena aeſtate praecipitantur, mox autem fune reducti ad idem poſtridiè compelluntur, balneum, donec depoſito furore ad ſanitatē mentis priſtinam rediſſe ſignis oſtenderint. Unde aquam fluviorum dulcem eadem, qua marinam ſaſam in hoc morborum genere vi pollere, patet. Neq; plus lucrabitur *Conringius*, etiamſi, quae aliorum ſuſpicio eſt, *Euripidem* tunc temporis ſcabie pertinaci laboraſſe haud inviti concedamus: Aquā enim marina egregia, quoq; vi pollet cutem ſcabie deſoedatam detergendi & ab immunditie ſua

relictum, ab *Amasi Aegyptio* medicum requisivisse ocularium eundemq; obtinuisse, (t) *Herodotus* testis est. Hâc proinde

I 2

inde

liberandi: Cujus rei egregium occurrit exemplum in *Nâmano*, Militiae Praefecto in *Syria*, Regi suo quidem percaro, sed simul elephantiasi laborante, qui jussu *Elisaei* septies corpore suo loto in aqua *Jordani* pristinam suam sanitatem recuperavit: Ubi nulla nos cogit necessitas, curationem aliquam supernaturalem, vires naturae, ordinarias transcendentem fingendi, aut miracula supponendi, ubi nulla sunt.

- (s) Error iste *Conringii*, non *Euripidi*, sed *Platoni* sanationem à *Sacerdotibus Aegyptiis* per aquam marinam administratam fuisse, non aliunde natus esse videtur, quàm ex textu graeco *Diogenis Laërtii* leviter inspecto: Ita enim verba *Libr. III. Segment. 7.* in vita *Platonis* habent: "Ενθεν τὲ εἰς Αἰγυπτον παρὰ τὰς προφῆτας. "Ου φάσι καὶ Εὐριπίδην αὐτῷ συνακολυθῆσαι, καὶ αὐτόδι νοσήσαντα πρὸς τῶν ἱερέων ἀπολυθῆναι τῇ διὰ θαλάττης θεραπείᾳ. "Οθεν καὶ εἰπῶν:

inde Aegyptiaci nominis fama allec-
tissimi celeberrimi Philosophi regio-
nem petière, ut sacris artis medicae ini-
tiarentur. *Pythagoras* philosophiâ non
minus quàm medicina & botanica cla-
rus (u) ex columnis *Hermetis* in *Aegy-
pto* multa didicit. Ipse *Galenus* medico-
rum

Θάλασσα κλύζει πάντα τὰνθρώπων
κακά.

I. e. *Ab his se in Aegyptum (Plato) ad
Prophetas (Sacerdotes) recepit, quò &
Euripidem unâ ajunt secum profectum esse:
Atque ibi morbo comprehensum à Sacerdoti-
bus marina curatione fuisse restitutum: Quò
ex re postea dixerit:*

Mare universa proluit hominum mala.

Euripidis enim, non *Platonis*, est dictum
illud, quod in *Iphigenia Taurica* exstat:
Unde etiam, quae *Aldobrandini* observa-
tio est, *Cicero* in Oratione pro *Sex. Ro-
scio Amerino* hanc *Euripidis* sententiam
respexisse videtur, cùm dixit: *Non sic
nudos in flumen dejicere, ne, cùm delati es-
sent in mare, ipsum polluerent, quò caetera,
quae violata sunt, expiari putantur.*

(u) De columnis *Mercurii* partim superius
aliquid diximus, partim inferius plura

rum princeps, satis diu in *Aegypto* commoratus est, atq; hinc omnes medicinae tyrones hortatur, ut studii hujus addiscendi causa *Alexandriam* sese conferant. Ad commendationem enim publicam tunc temporis satis erat, si quis *Alexandriae* medicinae operam se navasse profiteretur. *Endoxus* eandem ob rationem in *Aegyptum* profectus, & per integros XIII. annos cum Sacerdotibus familiariter vixit, sicuti (w) *Strabonis* fide notum est.

§. XXXII. Deniq; peritiā *Aegyptiorum* medicam comprobat quoq; egregium & hodiē que vix à (x) ququam imitabile artificium parandi mu-

I. 3

mias,

dicemus. *Pythagoram* autem ex iisdem hausisse scientiam suam medicam atq; Botanicam, apud *Jamblichum de myster. Aegyptior.* videre est, ubi expressis verbis testatur: *Pythagoram* philosophiam suam didicisse in *Aegypto* ex columnis *Mercurii*.

(w) Historiar. Libr. XVII.

(x) Laudabilem quidem operam in Balsamatione corporum perficienda & ad

mias, i. e. per balsamationem siccam ita conservandi corpora seu cadavera de-
mortuorum, ut ab omni corruptione
libera quàm diutissimè conserventur,
quam balsamandi methodum prolixè
describit (y) *Horodotus*; Et si eruditi non
paucas excerpant circumstantias, quae
legibus Anatomicis non respondent, ac
proinde fidem *Horodoti* suspectam hoc in
passu reddunt. Meris quoq; conjectu-
ris nituntur, quae *Nehemias Grebb* circa
modum conditurae *Aegyptiorum* refert.

Ratio-

veterum ἀρχὴν evehenda praestiterunt
Gabriel Clauderus in methodo balsamandi
corpora & quidem sine evisceratione,
hucusq; solita: Item *Ludovicus de Bils*,
aliàs *Bilsius* dictus, qui tamen metho-
dum suam tanquam arcaniorem stu-
diosissimè occultavit; *Nicolaus* item *Steno*
& *Fredericus Ruyschius*, qui ultimus pa-
riter secretiorem istam artem & sibi &
filio suo servat, uti ipsemet saepissimè
oretenus mihi professus est. An verò
cuncta ista artificia ad *Aegyptiorum*
perfectionem adspirent, alii judicent;
Qua de re plenius suo loco.

(y) In Euterpe.

Rationes verò, quare cadaveribus condiendis & à corruptione imminente, praeservandis tam sedulam impenderint operam *Aegyptii*, optimè exposuit, (2) *Kettnerus*; Quorum non infima est, occultus ille animarum per μετεμψύχωσιν in corpora regressus; Quamvis superius jam evictum sit, *Aegyptios* non solummodò primos animarum immortalitatem agnovisse, sed etiam de statu earundem post mortem longè praeclarissimè sensisse. Minus adhuc audiendū, qui in spem futurae resurrectionis hancce corporum condituram factam esse, arbitrantur, utpote de cujus certitudine *Aegyptii* solo rationis lumine non satis fuere convicti. Nec propius scopum feriunt, quod eorundem sapientes, principiis *philosophiae Stoicae* inhaerentes, crediderint, tamdiu ab alterius corporis ministerio liberam fore animam, quamdiu corpus pristinum perduraret. Haec enim omnia obscura tantummodò de *metempsychosi* veterum hypothese

I 4

nitun.

(2) Schediasmate Historico de *Mumiis Aegyptiacis*.

nituntur, quam tamen seriò nunquam admisisse *Aegyptios*, jam antea observatum est.

§. XXXIII. Atq; haec primaria veluti specimina sunt, in quibus universa *Aegyptiorum* medicina consistit. Videamus nunc paucis primos illos statores ac veluti antesignanos, quorum inprimis industria atq; solertia, salutaris medendi scientia haec cepit initia & qualiacunq; incrementa. In quo proinde theatro omnium primi adparent *Hermes* five *Mercurius*, quem nonnulli (a) eundem esse dicunt cum *Chanäano*, filio *Chami*; deinde *Bacchus*, *Affyriorum*, *Indiarum* ac *Lybiae* Rex, qui an (b) idem fuerit cum *Noacho*, disputent alii. Porro *Hammon*, quem (c) vulgò credunt esse *Chamum*, *Noachi* filium; Ac *Zoroaster*, *Bactrianorum* Rex, quem vel ideo inter

(a) Est haec conjectura *Borrichii de ortu & progressu chemiae*.

(b) Hanc fortè ob rationem, quod *Noachi* tempore usus vinorum innotuit, quem antea mortales ignoraverant.

(c) Iudice *Vossio Libr. de Idololatria*.

inter Medicos referre non dubitant, quod artes magicas, quibus cum antiquorum medicina arctissima erat communio, invenisse perhibeatur. Omnes verò ac singulos ob singularem, qua pollebant, medendi peritiam, (d) in Deorum numerum referre grata antiquitas non erubuit.

I 5 §. XXXIV.

(d) Rectè Cellarius Prooemio, Antiquitatibus & Originibus Medicis praefixo, ita loquitur: *Omnis consecratio utilitatibus & beneficiis debetur, à magnis viris in turbam hominum profectis, sine quo commodo non facile reperitur ullus divinitatem hominum opinione, aut superstitione potius post fata consecutus.* Proinde mirandum quoq; non est, *Aegyptios Reges suos DEORum loco habuisse; Ita enim apud Diodorum Siculum Libr. 1. legimus, Aegyptii Reges suos non secus ac DEOS venerantur & colunt: Nam & eos non sine DEI providentia summo imperio potiri existimant: Et qui maxima beneficia hominibus conferre volunt ac possunt, eos divinae naturae participes arbitrantur: Unde & apud Ammianum Marcellinum Libr. XXVIII. Cap. VI. legimus, quod iidem quoq;*

§. XXXIV. Ast de singulis dispiciamus adcuratius, de *Hermete*, cognomine (e) *Trismegisto* dicendi initium facturi. Quàm venerabile antiquitus fuerit

omnes casus adversos regibus suis assignare ac vitio vertere consueverint: Non aliam ob rationem, quàm quod eos DEORUM loco haberent, qui proinde cuncta mala ab ipsis avertere & possent & deberent. His adstipulatur *Minucius Felix* in *Octavio* sequentibus verbis: *Aegyptii sanè hominem, quem colant, eligunt, illum unum propitiant; Illum de omnibus consulunt, illi viétimas caedunt; Et ille, qui caeteris DEUS, sibi certè homo est.*

- (e) Quare *Hermes* plerumq; *Trismegistus* vocetur, non omnium eadem est sententia. *Lactantius* à multarum artium atq; scientiarum inventionem nomen ipsi tributum esse existimat: Ita enim *Lib. 1. divin. instit. C. VI.* inquit: *Hermes tametsi homo, fuit tamen antiquissimus & instructissimus in omni doctrinae genere; Adeò ut ei multarum rerum & artium scientia TRISMEGISTI cognomen imponeret.* Alii putant, *Trismegistum* vocatum fuisse *Hermetem*, quod triplicem processum chemicum invenerit; Sed hi inepti sunt: Multò

fuerit *Hermetis* nomen, vel exinde patet, quod unanimi ferè antiquissimorum populorum, *Aegyptiorum*, *Phoenicum*, *Graecorum* atq; *Romanorum* consensu in numerum DEORum fuerit relatus. Hinc idem est *Hermes*, quem *Phoenices* *Taaum*, *Aegyptii* *Tbout*, *Tboth* vel *Theut*, *Graeci* *Hermetem* & *Latini* *Mercurium* vocarunt. Quare miserrimè vapulat *Conringius*, dum comminiscitur, (f) *nullum unquam*

enim probabilius est, à multarum rerum & artium scientia id nominis ipsum adquisivisse. An vero idem sit, *Hermes* cum *Hanocho*, quod *Samuel Bochartus* in *Phaleg* L. 1. Cap: 2. credere videtur, id quidem laboriosius probare, extra sphaeram nostram est. Videat interim, quomodo in gratiam redeat, cum *Borrichio*, qui eundem fuisse *Hermetem* credidit cum *Chanäano*, uti paulo ante retulimus: Imò ex *Euseb: Praep: Evang. L. 9.* addiscimus, *Artapanum* ipsi *Moyse* nomen *Hermetis* tribuisse, vel unum eundemq; cum *Hermete* fuisse, quod suo auctori relinquimus.

(f) Misere hic cum umbra sua luctatur *Conringius*; Si enim nullus unquam *Hermes* extitit, sua sponte cessabunt,

quam *Hermetem* fuisse, sed totum *Trismegisti* nomen fabulosum & mysticum, sicuti pleraq; *Aegyptiorum*, extitisse, quo non denotetur certus aliquis homo, qui revera inter mortales vixerit, & peculiari subsidio Spiritus cujusdem familiaris seu Daemonis ad illum scientiae, & sapientiae gradum adspiraverit, sed mysticè tantum divinam quandam vim hōc nomine significari. Imò licet concederetur, talem fortè inter *Aegyptios* *Hermetem* olim floruisse, eundem tamen Magum turpissimum fuisse; Nec *Aegyptios*.

crimina Magiae ipsi intentata. Si verò Magus fuit, debuit certè existere: Quia non entis nullae sunt adfectiones. Fuisse autem *Hermetem* non hominem tantum, sed & insuper beneficum, optimarumq; scientiarum & artium, in vita communi & utilium & necessariorum, inventorem, miror, quomodo latuerit *Conringium*, virum in historia literaria & veterum omnium lectione versatissimum. Ita enim *Clemens Alexandrinus*, qui ipsemet *Aegyptius* fuit ac proinde eò majorem meretur fidem, *Strom. L. 1. Quin etiam ex iis, qui ali-*

ptios veteres, aut *Phoenices*, aut *Graecos*, aut *Romanos Hermeti* ullam artis medicae aut chymicae inventionem tribuisse, imò nec scriptores *Aegyptios* recentioris aevi; Et licet id fortè à nonnullis factum fuisset, inconstanter tamen & contra narrationes majorum id actum esse. Contrà *Borrichius*, perspecta argumentorum *Conringianorum* futili-

quando fuere homines in *Aegypto*, opinione autem hominum *Dii*, fuerunt *Hermes Thebanus* & *Aesculapius Memphitanus* &c. Nec inferiori loco habendum est testimonium *Diodori Siculi Lib. I.* quod ita sese habet: *Apud Osiridem in maximo ante omnes honore fuit Mercurius (Hermes) eximia ingenii perspicacitate in excogitandis iis, quae vitae communi utilia essent. Hic enim primus, ut ferunt, & communem loquelam articulatè distinxit, & multis rebus nomine destitutis, nomen indidit. Inventor fuit literarum, quae ad Deorum cultus & sacrificia pertinent, ordinavit. Astrorum ordinem, vocum harmoniam & naturam primus observavit. Palaestrae insuper inventor, numerosae concinnitatis & corporis decore effingendi studiosus artifex. Lyrae à se inventae tres chordas induxit. Graecis*

futilitate antiquissimam *Aegyptiorum* gentem, tanquam omnis Graecae Latinaeque sapientiae magistram, haud immeritò sistit, ac praecipuè *Hermetem* tanquam optimarum artium, Arithmetices, Geometriae, Astronomiae, Astrologiae, Grammatices, Musices &c. inventorem deprædicat, qui & Aegyptiis leges tulerit, eosdemq; à moribus feris ad humanitatem reduxerit, quiq; naturam animalium, metallorum &c. magno studio scrutatus fuerit, atq; adeò immensis beneficiis totam *Aegyptiorum* gentem mactaverit; Proindeq; non citra turpissimam ingrati animi notam virum optimum atq; beneficum laceratum tantisq; injuriis oneratum esse à *Conringio* concludit.

§. XXXV.

elocutionis magister fuit, unde Hermes nominatus est ipsis. Osiridis deniq; Sacrorum notarius fuit (ιερογραμματεὺς) cum quo is omnia communicabat, & cujus maxime utebatur consilio. Ipse, non Minervâ, ut Graeci contendunt, oleae plantam invenit. Et postea: Osiris ad tritici bordeiq; sementem genus humanum edocendum profe-

§. XXXV. Quicquid verò horum sit, propositum nostrum hâc vice non patitur, in haec omnia latius diffundi, utpote quibus demonstrandi animus est, *Hermetem Aegyptium* fuisse Medicum insignem inq; ipsa *Chemia* haud leviter subactum. Si (g) *Clementi Alexandrino* credamus, *Thebis Aegypti* oriundus est, & vixisse videtur circa annum mundi 2000. aetate & *Isidis Osiridis*, cujus consiliarius fuit; Id enim testimonio (h) *Diodori Siculi* patet, qui *Isidem* in Columna sepulchri sui scripsisse, & candidè

Etus Isidi uxori consiliarium adjunxit Hermetem, quod prudentia antestaret caeteros universos. Taceo plura alia auctorum, fide dignissimorum testimonia, quae de non Ente loqui non posse, vel leviter tantùm attendenti palam fiet. Confer. Jul. Caesar. de Bello Gallic. Libr. 6. Jamblich. de Myster. Aegyptior. & Galen. Orat. suasor. ad artes &c.

(g) Vid. locum paulò ante allegatum.

(h) *Bibliothec. Lib. I. Non me fugit, inquit, scriptores quosdam tradere, sepulcra horum DEorum esse in Nysa Arabiae, unde & Nysaeus appelletur Dionysus, & columnam utriq;*

candidè professam fuisse, se ab *Hermete* fuisse institutam refert. (i) *Cicero* *plures Hermetes* in scenam producit, quorum *quintus Trismegistus* est, de quo in praesentiarum loquimur. Nonnulli etiam *Hermetem* quendam *Arabem* fingunt, aetate tamen *Trismegisto* longè posteriori, de quo verò non satis constat. Hunc nostrum *Hermetem* praeter multas alias, quas callebat, artes & scientias, quarumq; paulò ante mentionem fecimus, medicinae quoq; navasse operam, argumento est, quod, *Herodoto* teste, nulla aeq; ars floruerit in *Aegypto* quàm medica; Quod antiqui *Hygieiam Hermeti* constanter conjunxerint; Quod *Pythagoras* ex columnis *Mercurii* philosophiam

DEO sacris litteris inscriptam esse erectam, inq; earum illa, quae ISIDIS est, haec notata legi: EGO ISIS SUM, totius Regionis REGINA, ab HERMETE edocta; & quae EGO ligavero, nemo dissolverit. Quibus in verbis diserte confitetur ISIS, se ab Hermete artem suam didicisse.

(i) *Libr. III. de Natur. DEOrum.*

phiam suam, ad quam etiam medicina pertinet, didicerit; Quod multi alii *Graecorum* philosophi non aliam ob rationem *Aegyptum* petierint, quam medicinae addiscendae causa; Quod Pythagoraei, notante (k) *Aeliano*, summum studium operamq; medicandi facultati impenderint; Quod rei herbariae peritus fuerit *Hermes*, & Mercurialis, (l) *Plinio* iudice, ab eo nomen suum acceperit; Quod naturam animalium & lapidum eorumq; vires medicas non solummodò intellexerit, sed & primus hominibus manifestaverit; Quod ISIDEM sacris artis instruxerit, sicuti ipsamet fatetur; Quod multos libros, argumenti partim physici, partim medici, consignaverit &c. Quae omnia sanè, non levem fuisse ejusdem in arte medica peritiam, demonstrant.

K

§. XXXVI.

(k) *Variar. Hist. Lib. IX. C. XXII.*

(l) *Hist. Nat. Lib. XXV. Cap. IV. Linzostis sive Parthenion mercurii inventum est, ideò apud Graecos hermupooan multi vocant eam, apud nos omnes mercurialem. Confer eundem Plinium Lib. XXV. Cap. IV. ubi eti-*

§. XXXVI. Non minorem *Hermes* sibi famam comparavit *Chemia*, potissimum Metallurgica: An enim *Chemia* Medicinalem, qualis hodieq; in usu est, quaeq; ex omni triplici regno tincturas, essentias, extracta, clystos, pulveres, spiritus, alia tam fixa quam volatilia in forma sicca & indefinita alia ad prodigium imò nauseam usq; elaborare docet, calluerit, meritò dubitamus. Quod verò μεταλλουργικὴν attinet, ea HERMETI (m) non obstante priscorum Aegyptiorum taciturnitate, non videtur deneganda: Unde magnae apud omnes Chymicos existimationis sunt *Tabulae Hermetis Smaragdinae*, quae post diluvium inventae esse dicuntur, & quibus inscri-

am inventionem *Moly*, plantae *Homero* laudatissimae, *Mercurio* tribuit.

(m) Hoc Sacerdotum Aegyptiorum condemnatum veluti silentium de retinendis arcanis suis ideò summoperè necessarium fuisse, demonstrat *Borrichius*, quod aliàs metus fuisset, ne rapacitati gentium ipsis vicinarum simulq; valde bellicosarum exponerentur; Utpote quod jam ante *Cambysem* citra dubium factum

inscriptum fuisse ferunt (n) *totius Magisterii Chemicæ* fundamentum & methodum componendi medicinam quandam universalem, non solum metalla ignobiliora transmutandi in nobiliora, sed & omnes morbos è corpore huma-

K 2

no

esset, si *χρυσοποιητικήν* sibi cognitam noxia garrulitate apertè declarassent; Quapropter Sacerdotes tanquam homines valdè sapientes simulq; taciturni arcaniorem istam, quam possidebant, scientiam chemicam quòcunq; modo pertinaciter celabant, ne *nimia felicitas raptores acciret, & thesauris invadendis acceleraret ruinam*. Confirmat egregiè hanc conjecturam *Diodorus Siculus*, dum inquit: *Quæ sacerdotes cognita in arcanis habent, nolunt, ut veritas ignota sit, ad multos manare, poena iis etiam adjecta, qui ea prodant in vulgus*. Quare etiam jure jurando Magistri Alchymiae Candidatos suos ad hanc taciturnitatem adstringunt, idemque Fratres *Roseæ Crucis* in sua Societate adhuc hodiè religiosè observant.

(n) Nobile certè omniq; auro ac cedro dignius foret hoc *Hermetis* inventum, si promissis responderet: Sed quilibet

no profligandi, uno verbo, lapidem, philosophorum, anxie quidem semper ab artis filiis quaesitum, nondum tamen inventum, neq; forte unquam inveniendum, etiamsi non simus nescii, multos multa omni tempore gloriatos esse.

§. XXXVII.

facile animadvertit, illud verborum lufibus & involucris ita esse obvolutum, ut ad illud intelligendum Oedipo opus esse videatur. Occurrit autem illud Magisterium integrum apud Senertum *de Consens. ac Dissens. Chemic. ac Galenic.* sequentibus verbis: Verum, sine mendacio, certum ac verissimum. Quod est inferius, est sicut id, quod est superius. Et quod est superius, est sicut id, quod est inferius, ad perpetrandum miracula unius rei. Et sicut res omnes fuerunt ab uno, meditatione unius: Sic omnes res natae ab hac re adaptatione. Pater ejus est sol. Mater ejus Luna; Portavit illud ventus in ventre suo. Nutrix ejus terra; Pater, omnis Telesmi totius mundi est hic. Virtus ejus integra est, si versa fuerit in terram. Separabis terram ab igne, subtile à spisso suaviter cum magno ingenio. Ascendit à terra in coelum,

§. XXXVII. Idem *Hermes*, quem *Osiridis* atq; *Isidis*, antiquissimi Regis & Reginae *Aegyptiorum* Consiliarium antea diximus, saluberrimis artis Jätricae, praeceptis exornavit quoq; *Isidem*, (o) *Osiridis* uxorem & Sororem, *Aegypti* Reginam famosissimam, quae tanta felici-

K 3

tate

iterumq; descendit in terram, & recipit vim superiorum & inferiorum; Sic habebis gloriam totius mundi, ideò fugit à Te omnis obscuritas. Haec est totius fortitudinis fortitudo fortis: Quia vincet omnem rem subtilem omniaq; solida penetrabit. Sic mundus creatus est; Hinc erunt adaptationes mirabiles, quarum modus hic est: Itaq; vocatus sum *Hermes Trismegistus*, habens tres partes philosophiae totius mundi. Completum est, quod dixi de opere solis.

- (o) Non est magnoperè mirandum, *Isidem* fuisse & Sororem & Uxorem *Osiridis*, Id enim certos inter populos turpitudini non erat. Adposite hanc in rem loquitur *Cornel. Nepos* Praefatione: *Eadem non omnibus esse honesta atq; turpia, sed omnia judicari institutis Majorum: Neq; enim turpe fuisse Cimoni, summo Viro Atheniensis*

tate haufit, ut (p) *Diodori* testimonio multa postmodum remedia proprio Marte invenerit, eaq; in commodum humani generis administraverit: Unde in alterutrâ columnarum, quae in Ipsius & mariti sui honorem erectae fuerunt, verè de se gloriatur, se ab *Hermete* edoctam: Sequentia enim verba characteribus sacris huic columnae, quae *ISIDIS* est, inscripta olim legebantur: EGO ISIS SUM, totius Regionis Regina, ab *Hermete* edocta; Et quae Ego ligavero, nemo dissolverit. Ego sum Filia natu major CRONOS; Ego SOROR & UXOR

um, habere in matrimonio sororem germanam. Verùm id, quod Plutarchus Libr. de Isid. & Osirid. refert, Isidem sc: & Osiridem, mutuo impulsos amore, antequam ex alvo matris exirent, in tenebris corpora miscuisse, id, inquam, majorem admirationem meretur. Quos itaq; ipsa natura in utero matris conjunxerat, eosdem postea in societate conjugali vixisse, à moribus gentium illarum non abhorrebat.

(p) Ita enim *Diodorus Bibliothec: Libr. 1. Tradunt Aegyptii, Isin multa sanitati hominum*

XOR Regis OSIRIDIS. Ego prima-
sum, quae homines agriculturam do-
cui. Ego sum MATER Regis HORI.
Ego sum, quae fulgeo in CANICULA;
Ego sum, quae Bubastum exaedificavi.
Vale, Vale, Aegyptus, in qua educata
sum. Celeberrimae in primis famae,
fuit Φάρμακον ἁγνιστίας, cujus inven-
tionem (g) Diodorus, Aegyptiorum fi-
de suffultus, Isidem praecipue refert, quā
filium Horum, mortuum in aquis in-
ventum, non solum animā redditā in
vitam revocavit, sed & immortalitatis
participem fecit. Cuncta haec beneficia

K 4

grata

*pharmaca invenisse, utpote quae scientiae
medicae fuerit peritissima.*

- (q) Meretur integer Diodori locus Biblio-
thec. Lib. 2. hic excerpti, ut adpareat,
quid Reginae suae ISIDI in acce-
ptis retulerint Aegyptii: Isin (inter-
pres dicit) multa sanitati hominum,
pharmaca invenisse, Aegyptii tradunt, utpo-
te quae scientiae medicae fuerit scientissima,
adeoque multa solerter excogitasse. Quam ob
causam nunc quoque ad immortalitatem elata,
sanatione hominum maximè gaudeat. & in
somnia, si quis opem expetierit, manifestam

grata mente recolentes *Aegyptii* divinos
à morte cultus eidem destinârunt, am-
plissimumq; templum in honorem ejus,
in

*numinis praesentiam promptamq; indigentibus
benè merendi facultatem exhibeat. Ad de-
monstrandum haec adferre se ajunt non Grae-
corum more fabularum vanitatem, sed factio-
rum evidentiam. Nam totius penè orbis te-
stimonio se niti, qui effusis DEAM honoribus
ob praesens in medicando numen remuneran-
tur. In somnis enim adsistentem aegrotis re-
media contra morbos subicere, eiq; morige-
rantes nec opinato convalescere. Multos eti-
am à Medicis propter morbi difficultatem,
desperatos ab hac salutem accipere, pluri-
mosq; oculis prorsus captos, aut alia corporis
parte mutilatos, si ad DEAE hujus opem con-
fugerint, in pristini vigoris integritatem
restitui. Invenit illa immortalitatis pharma-
cum, quo filium Horum Titanum insidiis op-
pressum, & mortuum in aquis inventum,
non tantum reddita anima in vitam reduxit,
sed etiam immortalitatis participem fecit.
Haecenus Diodorus. Ex quibus verbis
minimè sequitur, quod tamen inde
deducere laborat Conringius, Aegyptios
Isidem medicinae inventricem celebraf-
se, sed eam scientiae medicae peritissi-
mam quidem fuisse; Verum, quae ge-*

in quo (r) *incubantes* aegroti morborum suorum remedia per somnum captabant. Hujus verò DEAE Medicae sacra tam religiosè habebantur, ut solis Sacerdotibus *Isidis* simulacrum in templo

K 5

plô

nerosa magnae foeminae indoles est, omnem illam ab *Hermete* accepisse, sicuti ipsamet confiteri non erubescit.

- (r) Haec erat *gentis Aegyptiacae* superstitio, quod crederent, *Isidem* per somnia aegrotantibus inspirare morborum suorum remedia, si ejusdem templo incubarent: Cujus rei exemplum memoratu dignum producit *Plinius Lib. XXV. Cap. 2.* Nuper, inquit, *cujusdam militantis in Praetorio mater vidit in quiete, ut radicem sylvestris rosae, quam cynorrhodum vocant, blanditam sibi adspectu pridie in fructeto, mitteret filio bibendam, in Luce-tania res gerchatur, Hispaniae proxima parte, casuq; accidit, ut milite à morsu canis incipiente aquas expavescere, superveniret epistola, orantis, ut pareret religioni: Servatusq; est ex insperato, & postea quisquis auxilium simile tentavit. Confer. Libr. VIII. Cap. XLII. Hist. Nat. Plin.* Neq; verò putandum est, solis *Aegyptiorum* animis hanc superstitionem inhaesisse; *Graeci* enim & *Romani* simili quoq; crimine

plô conspiciere fas esset, sicuti (s) *Pausanias* refert. Moris insuper fuit, (quemadmodum id quoq; notum est de templo *Aesculapii*) ut, qui ex morbo quodam convaluerant, totius facti speciem in tabellula quadam consignarent, inq; templo ISIDIS (unde ex istis tabellulis *Hippocratem* sua scripta conflasse, quin suffuratum esse, nonnulli existimant, quam verè, ipsimet viderint) suspenderent, prout etiam conjicere fas est ex illo (t) *Tibulli* versiculo:

Nunc

sese commaculârunt: Hinc hodieq; insula Tiberina *Romae* monstrat templum *D. Bartholomaei*, quod olim *Aesculapio* dicatum multos incubantes vidit curatos, inter quos gratos sese testati sunt publica in tabula marmorea laudatione *Gajus coecus*, *Lucius* desperatè *pleuriticus*, *Julianus* ex vomitione *cruenta*, *exspes*, *Valexius Aper* oculis captus, sicuti superius jam ex *Hieronymo Mercuriali* haec orania pluribus adducta sunt.

(s) *Corinthiac. f. Libr. IIdo.*

(t) *Libr. I. Eleg. 3.*

*Nunc DEA, nunc succurre mihi, nam posse
mederi*

Picta docet templis multa tabella tuis.

Nonnulla deniq; scripta, *Isidis* nomen
mentientia, ab eruditis referuntur, v.g.
Poëmata quaedam, quorum apud (u)
Platonem mentio fit; Porro Tabula *Isidis*,
variis Hieroglyphicis referta, cujus (w)
Kircherus & (x) *Borrichius* meminêrunt.
Ut multas compositiones, *Isidis* nomen
prae se ferentes, quae in scriptis (y)
Galenus haud infrequenter occurrunt,
hac vice silentio praeteream.

§. XXXVIII.

(u) Libr. II. de Legibus.

(w) In *Oedipo Aegyptiaco*.

(x) De ortu & progressu *Chemiae*.

(y) De compositione medicamentorum per Genera
L. IV. p. m. 922. ubi *Galenus* describit
emplastrum *Gilvum*, *Isis* vocatum, quod
ad ulcera fluentia, diuturna, maligna
& vix curabilia maximè in partibus ex-
tremis valet. Et aliud *Isis* capiti ad-
commodum l. c. p. 926. ad chironia &
curatu difficilia. Item l. c. p. 936. &
aliis passim in locis.

§. XXXVIII. Veniamus ad *Osiridem*, *Isidis* maritum pariter ac *Aegypti* Regem famosissimum, qui aliàs à (z) nonnullis *Apis*, ab aliis *Serapis* vocatur. (a) Plutarchus, qui *Osiridem* Regem ac Dominum adpellat, res ejus gestas enarrans, merita ejus summoperè extollit & multis encomiis deprædicat, quod nimirum regno inito statim *Aegyptios* inopi & belluina victus ratione solverit, & fruges ipsis ostendendo & leges ponendo, DEORUMq; cultum præcipiendo. Quod

- (z) Credibile est, hæc diversa nomina designare tantum unam eandemq; personam: Licet enim nonnulli regerant, *Osiridem* fuisse Regem, *Apim* tantum Sacerdotem; Discimus tamen ex *Plutarchi Lib. de Isid. & Osirid. Apim & Osiridem* esse duo tantum diversa nomina unius ejusdemq; personae; Quare probabile est, *Osiridem* & Regis & Sacerdotis munere simul functum esse: Id quod etiam à plurimarum gentium institutione non abludit. *Diodorus* itidem Bibl. L. I. expresse docet, *Osirim & Serapim* esse unum eundemq;.
- (a) *Libr. de Isid. & Osirid.*

Quod postea universam terram ob-
erit, hominesq; à feritate ad mansue-
iores mores reduxerit, minimè armo-
rum usu, cum plerosq; persuadendo &
docendo, adhibitis carminibus & musi-
ca, alliceret: Quibus verbis agricultu-
rae inventae laus disertè ipsi adseritur:
Quod pariter ex antiquissima quadam
Inscriptione, quæ, referente sic (b)
Diodoro, in (c) columna quadam *Nysæ*
in *Aegypto* legebatur, manifestum est, ubi
sic de se gloriatur *Osiris*: EGO SUM
REX OSIRIS, qui arma mea per to-
tum

(b) Libr. i. ubi sic loquitur: *Osiris ad tritici
hordeiꝫ sementem genus humanum edocen-
dam orbem peragravit. Et alibi: Totum or-
bem emensus Osiris mitissimorum fructuum
communicatione de vita communi benè me-
ruit. Quod si qua tellus plantam vitis non
admitteret, conficiendum ex hordeo potum
docuit vini fragrantia & efficacia haud mul-
tò inferiorem.*

(c) Hinc *Aegyptius* quidam apud *Dionem Pru-
sæum* Orat. X. haud vane jactat, par-
tim in templis, partim in columnis scri-
ptam apud eos præcipuam priorum
temporum memoriam. Conf. *Galen.*

tum hoc universum circumtuli - -
 ad ipsam usq; Arcton - - - ad radi-
 ces Danubii - - Sum Filius natu ma-
 jor CRONOS; Nobili prosapia oriun-
 dus; Parens Diei; Nullus in mundo lo-
 cus, ubi non fuerim, & totum hoc uni-
 versum beneficiis meis adimplevi. Prae-
 primis autem si (d) *Clementi Alexandri-*
no vel (e) *Cyrillo*, qui eandem cum *Cle-*
mente Patriam habebat, credamus, in-
 ventae aut saltem excultae medicinae
 gloria ipsi invidenda non erit, etiamsi,
 quae ejusdem propria fuerint inventa,
 non ita liquido adpareat. Meruit in-
 terèa, ut grata posteritas nomen ejus
 immortalitati consecraret, inq; DEO-
 rum numerum eundem referret.

§. XXXIX.

Lib. contra Julianum: In Aegypto (inquit)
olim artium inventum unumquodq; à commu-
ni Eruditorum confessu probatum columnis
inscribebatur quibusdam, in sacris locis posi-
tis, haud adposito auctoris nomine.

- (d) *Apis*, inquit, *Aegyptius* medicinam invenit,
 antequam *Jö* veniret in *Aegyptum*.
 (e) *Apis Aegyptius*, inquit *Cyrillus*, *Sacerdo-*
tum Aegypti famigeratissimus, fuit primus

§. XXXIX. Pertinent ad hanc aetatem alii adhuc Reges, qui *Aegyptiorum* medicinam fama sua illustrârunt: In tanta enim existimatione semper fuit apud *Aegyptios* ars medica, ut ipsi quoque Reges eidem strenuam navarent operam. Praeter eos, de quibus hucusq; locuti sumus, admodum (f) *Eusebio* laudatur quidam *Atthostas*, ab aliis *Atthothis* adpellatus, primus primae Dynastiae Rex, qui non tantum medicinam exercuisse, sed & libros Anatomicorum scripsisse dicitur: Unde superius jam relatum est, Reges *Aegyptios* corpora mortuorum ad scrutandos morbos secare solitos esse, quo exercitio illos non vulgarem sibi adquisivisse dexteritatem in Anatomia, facile intelligitur. Non minorem reportavit famam tertiae Memphitarum Dynastiae Rex, *Sesorthus* ab aliis *Sesorthros* vel *Tosorthros* dictus;

qui artem medicam invenit, aut saltem feliciori successu exercuit, quàm omnes, qui ipsum praecesserant, ipsumq; Aesculapium in eadem instituit.

(f) In Chronico.

ctus; Unde etiam ob insignem medicinae peritiam (g) *Aesculapius Aegyptiorum* dictus fuit.

§. XL. *Bacchus*, strenuus ille Heluonum DEUS, cui multi hodiè impia adhuc genua flectunt, olim *Affyriae, Lybiae & Indiarum* Rex fuit, quem hi populi pariter tanquam primum medicinae inventorem suspexêrunt, ac proinde non immeritò hîc locum quendam sibi vindicat. An, quæ (h) *Plutarchi* est,

(g) Hinc cum *Aesculapio* Graecorum plerumq; confunditur.

(h) *Libr. de Isid. & Osiride*. Unde etiam *hederam Baccho* sacram vocant *phenosirin*, i. e. *Osiridis* plantam: Et *Osirin* appellant solem, eodem *Plutarcho* teste: *Sunt, inquit, qui Osirin disertè ajunt esse solem*: At quum templum *Antonio* aedificare vellent sub *Bacchi* nomine, ita in illo solis, quem *Bacchum* vocabant, effigiem collocarunt, in cujus memoriam & templi iconem & solis radiati imaginem saepè in denariis *Antonii* exhibuerunt: Unde intelligi potest nummus LXI. gentis *Antoninae*, quem adfert *Vaillant* descriptione nummorum antiquorum Famil. Roman. cum hâc epi-

est sententia, idem fit cum *Osiride*, de quo modò egimus, hâc vice non disputamus. Habitus verò est Medicus vel eò potissimùm nomine, quod non solum vinum invenerit, medicamentum validissimum simulq; suavissimum (Neque enim ad delicias gulæ ad ebrietatem usq; vino abutendum est) sed & quod hederam ejusq; virtutes primus detexerit, quæ cùm facultate sua vino resistat, in maximo habendam eam esse honore docuit. Hinc & bacchantes, teste (i) *Plutarcho*, eâdem coronavit, quò à vino minus laederentur, edera, quippe frigore suo, uti tunc temporis ratiocinabantur, ebrietatem restringente. Aliis persuasum est, *Baccho* hederam fuisse sacram, ideò quod vas ex hederæ ligno elaboratum, si *Liberi Patris* (ita enim *Bacchus* vocatur) liquore (vino) repleretur, illum optimè retineret.

L

graphie : M. ANTONI Imp. Caput Antonii. In averfa: III. VIR R. P. C. Caput Solis radiatum in Templo duarum Columnarum.

(i) Sympos. Libr. 2. p. m. 647.

ret, eo quasi gaudens. At verò si aqua idem vas repleretur, mox per illius poros paucum intra tempus illa elabere-
tur. Creditur quoq; aratri & sationis inventor. Hinc est, quod referente
(k) *Plutarcho*, *Elaeorum* mulieres sacro carmine hortentur *Bacchum*, ut pede bubulo ad ipsas accedat, ac proinde bis ipsi accinunt: Digne Thure? Totius verò hymni haec est forma: Veni heros *Bacche* maritimum ad templum sanctum cum gratiis, ad templum pede bubulo. Ob inventam itaq; vini plantationem, & agriculturam, imò & ob medicinam vel inventam vel saltem in praxin deductam Divis adscribi meruit, eoq; potissimum nomine ab *Amphilaeeis* laudatur, de quorum cultu (l) *Pausanias* ita loquitur: *Quod spectes illic, dignum est adytum, in quo arcana Libero Patri sacra sunt - - - Narrant Amphilaeeis, & futura sibi DEO auctore praedici, & contra morbos in promptu esse remedia: Quod & in somnis tam ipsi quam finitimi de morborum medelis*

(k) Quaeft. Roman. p. m. 299.

(l) Phocicor. seu. Libr. X.

medelis ab eo moneantur, & sacrificulus divino adflatu instinctus, de futuris consulentes certiores faciat.

§. XLI. *Hammonem*, pariter *Aegypti* Regem, quem (m) nonnulli eundem cum *Chama*, *Noachi* filio esse credunt, medicinae quoq; peritum fuisse, credunt, vix tamen alio ad id probandum argumento permoti, quam quod *Hermes* quendam suorum Librorum eidem dedicaverit, &, prout (n) *Silius Italicus* refert, *Synalus* omnem, quam possidebat, scientiam medicam, extrahendi v. g. ferrum ex vulneribus, fasci- nandi serpentes &c. ab *Hammon*e acceperit.

§. XLII. ZOROASTER, *Bactrianorum* Rex, & *Nini*, Regis *Assyriae* contemporaneus, non minus quam *Hammon* inter medicos suum tuetur locum: Scripsit enim vices centum millia versuum, in quibus occurrunt etiam libri de natura, de lapidibus pretiosis &c. quos à *Plinio* citatos videmus. Prodigiosum

L 2

(m) Vid. Vossium de idololatria.

(n) Libr. V.

giosum verò est, quod idem. (o) *Plinius*, non sua tamen sed, *Eudoxi & Aristoteles* auctoritate refert, *Zoröastrem* sex milibus annorum ante mortem *Platonis* vixisse: Quò tamen modò diu jam ante ipsum *Adamum* fuisset, quam mundus hic adspectabilis sua cepit initia, quod absurdum. Ergò, *Dalechampi* rectè id adnotante, in annorum supputatione procul dubio fallitur *Plinius*. E contra (p) *Plutarchus* sexcentis annis antiquiorem fuisse *Zoröastrem* adfirmat. (q) Cùm nasceretur, id praecipue memoratu dignum est, quod riserit, cerebrumq; ita palpitaverit, ut impositam repelleret manum. In omni verò vita sua tantae fuit continentiae, ut eodem (r) *Plinio* teste, annos viginti in desertis

(o) Libr. XXX. Cap. I.

(p) Libr. de Iside & Osiride.

(q) Vid. *Plin.* Libr. VII. Cap. XVI. *Risisse*, inquit, eodem die, quo genitus esset, unum hominem accepimus *Zoröastrem*. Eidem cerebrum ita palpitasse, ut impositam repelleret manum, futurae praesagio scientiae.

(r) Libr. XI. Cap. XLIII.

tis caſeo, ita tamen temperato, ut ve-
tuſtatem non ſentiret, vixerit. Cele-
brem interea magum, imò omnium
veluti Magorum antefignanum fuiſſe,
Zoroaſtrem, plerisq; perſuafum eſt, ipſo
quoq; (s) *Plinio* ad hanc ſeriem ipſum
referente. Fuiſſe verò ejusdem magi-
am prorsus naturalem, atq; ab obſcoe-
na & diabolica prorsus alienam, ſatis
demonſtravit (t) *Gabriel Naudaeus*.
Rectiſſimè enim obſervat (u) *D. le*
Clerc medicinam inter & magiam anti-
quiſſimis temporibus arctiſſimam fuiſſe
communem, & propter hanc ſolam
mereri *Zoroaſtrem* referri inter medicos.
Antiquitus enim Magia ars admodum
venerabilis erat, & extra omne crimen
poſita: Erat enim nihil aliud, quàm ad-
curatio rerum naturalium cognitio,
ex diuturnis virorum, talibus in rebus
exercitatorum, obſervatione & inſti-
tutis

L 3.

(s) *Libr. XXX. Cap. 1.*

(t) *In apologia pro viris doctis, magiae,
falſo ſuſpectis.*

(u) *Histo. de la Medicin. prem. part. Liv.
prem. Chap. IV.*

tutis experimentis hausta. Accedente
verò tandem superstitione ars optima
in abusum verti & foedari coepit.

§. XLIII. Ast repetamus tracta-
tionis nostrae filum, quod paulisper
abrumpendum fuit, & ad *Isidis* posteri-
tatem progrediamur, ubi *APOLLO*, qui
aliàs etiam (w) *Horus* vel (x) *Poeon*
vocatur,

(w) Quod *HORUS* sit unus idemq; cum
Apolline, discimus ex *Diodoro Siculo*: Is
enim *Biblioth. Lib. 1.* medicae artis pe-
ritiam *Horo*, *Isidis* filio, ex Aegyptiorum
sententia adscribit sequentibus verbis:
HORUM interpretantur *Apollinem*, qui me-
dendi & vaticinandi artem ab *Iside* matre
edoctus, oraculis & medicationibus benè de
mortalium genere meritus est. Et *Euseb.*
Lib. I. Cap. I. in eundem prorsus mo-
dum ita scribit: Jam ab *Iside* pleraq; re-
media ipsamq; adeò medicinae artem inven-
tam esse tradunt ac simul immortalitatis
pharmacum, cujus illa vi *ORUM* filium,
quem *Titanum* insidiis exceptum ac mortu-
um in aquis repertum, non tantum in lucem
reddito animo revocarit, sed etiam immor-
talitate donaverit. Porro hunc *ORUM*,
qui *DEORUM* novissimus est, in Aegypto re-
gnasse, ejusq; nomen si interpreteris, *Apollin-*

vocatur, statim occurrit, qui uti à matre sua medendi arte liberaliter institutus, ita & arte divinandi per oracula & salutaria quoq; remedia inveniendi inclaudit, ut planè medicae artis inventio ipsi haud obscure fuerit attributa; Unde

L 4

etiam.

rem significare. Quid quod ab Isi de parente medendi & vaticinandi artem didicisset, edendis oraculis morbisq; sanandis optimè de hominum genere mereatur.

- (x) Hoc *Apollinis* cognomen nonnulli derivant à *παύειν*, quod est *sedare, lenire*; Eò quod *Paeon* medicus dolores vel symptomata morborum leniat atque emolliat. Alii verò derivant à *παιειν*, quod est *ferire*, quod morbos veluti feriat medicus, qui iisdem mederi cupit. Hoc interim cognomen *Apollo* omnium primus accepit, successivis verò temporibus non *Aesculapio* tantum, sed & omnibus reliquis medicis datum est. Hoc sensu *Homerus* medicos ex stirpe *Paeonia* oriundos dicit, atq; ex eodem fonte pullulârunt phrasæ: *paeonium in morem*, *παιωνίος χεῖρ*, *medica manus*, *παιωνίος* *medicabilis* &c.

etiam (y) nomen suum accepisse videtur. Quapropter alio quoq; cognomine (z) *Alexicacus* fuit adpellatus, ejusq;

(y) Allusit sine dubio *ISIS* ad eam, quam sustinere *Apollo* debebat, provinciam, & à medendo nomen ipsi dari voluit: Hinc *Euseb. praepar. Evang. Libr. III. Cap. I.* dicitur ὡς ἀπολλάττων καὶ ἀπολύων τῶν περὶ σῶμα νοσηματικῶν παθῶν, quasi aegritudinum corporis solutor & propulsator. Et *Callimachus* hymno ejusdem laudibus sacrato ita canit vers. 45.

ἔκ δ' ἐν νυ Φοίβῃ
Ἰητροὶ δεδάσιν ἀνάβλησιν θανάτῳ.
Ex phoebo autem
Medici didicerunt depulsionem mortis.

Poëtis enim *Apollo* frequenter etiam *Phoebus* dicitur.

(z) Quare *Alexicacus* vocetur *Apollo*, rationem pulchrè exponit *Pausanias* Arcadicor. s. Lib. VIII. p. m. 684. & 85. Cognomen illud (*Apollinis Epicurii*) i. e. auxiliaris, *Apollini* tributum est, quod pestilentia laborantibus opem tulerit: Qua etiam de causa idem *Apollo* apud Athenienses *Alexicacus* (quasi *averruncum* dixeris) quod pestilentem

ejusq; prae reliquis in (a) *jure jurando Hippocratis* ratio habetur. Imò (b) *Ovidius Apollinem* ita de se loquentem introducit:

Inventum medicina meum est, opiferq; per orbem

Dicor, & herbarum subjecta potentia nobis.

Meruit etiam, ut dira aliquando pesti-
L 5 lentia

morbum ab ipsis quoq; averterit, nuncupatus est.

- (a) Ita enim incipit *Jusjurandum Hippocratis*: Ὁμνοῦμι Ἀπόλλωνα Ἴητρὸν: Juro per Apollinem Medicum; Adeoq; ejusdem ratio habetur, antequam caeterorum DEORUM DEARUMq; mentio fiat; Unde pronum est colligere, quanta in existimatione antiquitus fuerit, *Apollo* ejusq; peritia medica.
- (b) Dominus le Clerc *Histoire de la Medicine, Premier. part. Liv. 1. Chap. VII.* existimat, *Ovidii* & reliquorum Poëtarum *Apollinem* esse personam tantum fictam, per quam solem voluerint designare: Eò quod hoc astrum tanquam universale principium omnis generationis atq; corruptionis consideratum sit, à cujus vario

lencia *Romae* grassante (c) aedes *Apol-
lini* medico vota fuerit. Post fata autem
habitus est DEUS vatum.

§. XLIV.

influxu & sanitas & morbus, & vita &
mors dependeant. Videturq; suspi-
cioni. Ejus favere *Hyginus fabul. L. 1.* di-
cens: *Apollinem* fuisse primum medicum
Oculistam, alludens. hōc modō ad radi-
antissimum solis Iubar, quod undiq; ra-
dios suos emittendo per orbem rectissi-
mo jure oculus mundi vocatur. Non
adparet autem, quare tam *Poëtae Grae-
ci*, urpote fictionem valdè amantes,
quàm potissimum *Latini*, eandem per-
petuò fabulam luderent, nisi verè *A-
pollo* extitisset. Itaq; rectius adseritur,
etiamsi de eo pariter loco citato sub-
dubitare videatur *Clericus*, *Apollinem* no-
mine & re talem verè extitisse, qui ma-
gnam in arte medica celebritatem con-
secutus sit; Eumq; alium esse non
posse, quàm *Isidis* filium. De hoc *Euri-
pides Alceste v. 969.*

ὅσα Φοῖβος

Ἀσκληπιάδῳσι παρέδωκε

Φάρμακα, πολυπόνοις

Ἀντιτεμνὼν βρυτοῖσι. i. e.

Quaecunqve *Phoebus Aesculapii* posteris

§. XLIV. Sicuti ISIS sacratissimae artis participem fecit *Apollinem*: Ita (d) ex disciplina *Hermetis*, cujus historiam superius exhibuimus, prodiisse dicitur *Asclepius*, five quod idem est. *Aesculapius*; Qui five natione *Phoenicius*, five *Aegyptius* fuerit, omnem secretiorem astrologiam, mathematicam & procul dubio etiam, medici-

tradidit medicamenta, miseris praecidens (mala) mortalibus.

Et *Horatius* ita canunt:

*Augur & fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptusq; novem Camoenis
Qui salutare levat arte fessos
Corporis artus.*

(c) Vid. Liv. Lib. IV. Cap. XXV. & Libr. XL. Cap. LI.

(d) *Aesculapium Aegyptiorum* fuisse *Hermetis* discipulum, disertè docet *Julius Firmicus Matthes.* L. III. Cap. 1. & praefat. L. IV. Idemq; confirmat *Julius Maternus Libro de Petrosiri & Necepsa Libr. III. Cap. 1. Mercurium* scil. (*Hermetem*) cuncta sua arcana astrologica & mathematica (cur verò non etiam medica?) *Aesculapio & Anubi* credidisse: Unde liquidò inferitur, ex *Hermetis* disciplina prodiisse *Aesculapium*.

medicinam, cujus quippe inventorem ipsum praedicavimus *Hermetem*, accepit. De *Aesculapio* (e) *Graecorum* dicetur inferius.

§. XLV.

- (e) Sedulò cavendum, ne *Aesculapium* hunc *Grajum* confundamus cum illo *Aegyptiorum*, tanquam longè antiquiore: Videtur tamen confusionem istam commisisse *Clemens Alexandrinus*, quando dicit, *Aesculapium*, illum scil. *Aegyptium*, *Memphis* oriundum, qui medicinam per *Apim* inventam suis quoq; observationibus illustraverat, divinis demùm honoribus adfectum fuisse paulò ante tempora belli Trojani; Ubi manifestum est, *Clementem* ambos istos *Aesculapios* invicem confudisse. Cicero de nat. DEorum Libr. III. non duos, sed tres nobis sistit *Aesculapios*, dum ita loquitur: *Aesculapiorum* primus *Apollinis*, quem *Arcades* colant, qui specillum invenisse vulnusq; dicitur obligavisse. Secundus, secundi *Mercurii* frater; Is fulmine percussus, dicitur humatus esse *Cynosuris*; Tertius *Arsipi* & *Arfinöae*, qui primus purgationem alvi, dentisq; evulsionem, ut ferunt, invenit: Cujus in *Arcadia* non longè à *Lusio* flumine sepulchrum & lucus osten-

§. XLV. Coaetaneus *Aesculapii* fuit *Prometheus*, qui secundum (f) nonnullorum opinionem idem est ac *Magog*, *Japheti* filius. Missis fabulosis Graecorum Poëtarum narratiunculis, ignem de coelis furatus hominibusq; , qui eodem in vita communi carere non poterant, deportasse, eosdemq; in arte, medendi instruxisse dicitur, licet (g)

alii

ditur. Non adparet autem, qua auctoritate nixus *Cicero* non duos, sed tres nobis fingat *Aesculapios*: Si enim primus, de quo loquitur *Cicero*, filius *Apollinis* fuit, idem omninò est cum illo, de quo *Pausanias* & *Pindarus* loquuntur, quiq; filius *Apollinis* & *Coronidis* erat, uno verbo, *Graecorum Aesculapius*, de quo paulò post agemus, qui in arte salutari à *Chirone Centauro* instructus paulo ante obsidionem *Trojanam* vixit. Longè verò antiquior fuit iste *Aegyptiorum* sive *Phoenicum Aesculapius*, de quo potissimum hic nobis sermo fuit.

- (f) In hâc sententia est *Bochartus*, qui à *Prometheo* seu *Magogo* *Scythas* suos derivare natales existimat.
- (g) Rectè judicat *Clericus* *Histoire, Med.*

alii penitus commentitium esse, non citra rationem judicent, quicquid de *Prometheo* ejusq; iuventis narratur ab *Aeschylō*: Quod nimirum ignem ex coelis rapuisse, inq; hominum usum in terram deportasse dicatur, quod homines sapientes reddiderit, quod ipsos artificum aedificandi & domos construendi docuerit, ne amplius habitarent in cavernulis

Part. I. Livr. I. Chap. VIII. p. 22.
Aeschylī aliorumq; Pöetarum *Prometheum* esse non nisi personam fictam, quae per prosopopoeiam indigitetur rationis humanae providentia seu prudentia (*προμηθεα* enim idem est, quod providentia, prudentia) cujus quippe indefessa industriâ omnia detecta sint, quae ad usum vitae & societatis humanae commodum necessaria sunt. Habetq; hâc in parte plenissimè sibi consentientem *Plutarchum de fortuna*: Nunc, inquit, quod potiores sumus, iisdq; (brutis animantibus) imperamus, non casu aut fortuito fit, sed *PROMETHEUS*, i. e. *RATIONIS* usus hoc efficit. Idemq; docet *Plinius Libr. XXXIII. Cap. 1. Hist. Natural.* cum ita loquitur; Pessimum vitae scelus fecit, qui annulum primus induit

vernulis, distinguendi tempestates coelorum, observandi ortus & occasus astrorum, literarum elementa artificiosè componendi indeq; linguas formandi, bestias cicurandi easdemq; aratro jungendi, domandi equos, construendi navigia & faciendi vela: Artem insuper, divinandi & somnia explicandi simul atq; oracula, praedicendi futura per volatum avium, exta animalium signaq; in coelis adparentia; Effodiendi deniq; ex visceribus terrae aes, ferrum, aurum, argentum &c. Uno verbo, nulla ferè ars existit aut scientia, cujus originem in *Prometheum* non solent referre.

§. XLVI. Restat ex *Aegyptiorum* Regibus, qui medicinae solertius sese adplicuère, adhuc commemorandus *Necepsus*, vel prout alii scribunt, *Nechepsus*, qui juxta (h) *Eusebium* XXVI. Olympiade floruisse, & scripta nonnulla medica, quae apud *Aegyptios* in summa

digitis; Nec hoc, quis fecerit, dicitur: Nam de PROMETHEO OMNIA FABULOSA arbitror.

(h) In Chronico.

ma existimatione fuerunt, edidisse dicitur. Unde quanti *Aegyptiorum* Reges, in altissimo olim gloriae fastigio constituti, Jätricen aestimaverint, iteratò adparet. Quae verò fata jam alii, qui industria & labore magnam Naturae arcanorum supellectilem sibi comparaverant, ante ipsum fuerant experti; Eodem quoq; crimine HIC commaculatus est: Omnem enim Regis hujus *medicinam* (i) *magicæ*

- (i) Hujus criminis maculam *Nechepso*, cujus divinum ingenium & justissimi Imperatoris virtutes non potest satis laudare *Firminus*, inurere conatur *Conringius*, hanc potissimum ob rationem inductus, quod morbum aeq; ac sanitatem corporis nostri *Nechepsus* dependere dixerit à *triginta sex decanis siderum Zodiaci* seu totidem Diis, quod magicum esset & superstitiosum. Hanc verò *Nechepst* mentem fuisse, collegit ex hisce *Julii Firmici* verbis, quae *Lib. 4. C. 6.* leguntur: *Singula signa ternos habere decanos diximus. Sunt autem Decani magni numinis ac potestatis, per ipsosq; prospera omnia ac infortunia decernuntur. Sic & Necepho Aegypti Justissimus Imperator, optimus quoq; Astronomus per ipsos Decanos omnia*

magicae superstitionis & vanitatis plenam, imò ipsum turpissimum Magum & Magorum magistrum extitisse, plerisque persuasum est:

Unde & *Ausonius* ita canit:

*Quiq; Magos docuit mysteria vana Ne-
chepsus.*

Caeterùm libri, quos edidit *Nechepsus*, pleriq; Magica, Astrologica vel Medica, quae singula antiquitus arctam admo-
M dùm

vitia valetudinesq; collegit, ostendens, quam valetudinem quis Decanus efficeret. Et quia una natura ab alia vincitur, unusq; DEUS ab altero; Ex contrariis ideò naturis contrariisq; potestatibus omnium aegritudinum medelas divinae rationis Magisteriis invenit. At verò Plutarchus locuples nobis potest esse testis, pleraq; Aegyptiaca, non ad literam intelligenda, sed sensum recondere hieroglyphicum, imò sub fictis ejusmodi DEOrum seu Decanorum nominibus philosophiam eorundem & fortè naturam certam rerum occultari. Ideoq; non statim vanitatis Magicae infimulandum, quod primo intuitu leviter attendentibus tale adparet.

dum communionem inter sese mutuò habebant, complectebantur. Astrologica citata sunt à (k) *Plinio*; *Julius Firmicus* Astronomica & medica citavit; Et ipse quoq; (l) *Galenus* librorum *Necessi* mentionem facit, dum versatur in explicandis facultatibus *Jaspidis* viridis. *Aëtius* deniq; exhibet descriptionem Emplastris aliorumq; remediorum, quae huic *Aegyptiorum* Regi communiter tribui consueverunt.

§. XLVII.

(k) *Histor. Nat. Lib. VII. Cap. XLIX.*

(l) *De simplicium medicamentorum facultatibus Lib. IX.* ubi explicans proprietates *Jaspidis* viridis ita inquit: *Proprietatem nonnulli lapidibus quibusdam testimonio suo adscribunt, qualem revera habet Jaspis virens, nempe stomachum adhaesu ventrisq; os adjuvans. Ac nonnulli quoq; annulis inserunt, scalpuntq; in ea draconem radios habentem; Velut Rex Nechepsos memoriae prodidit in VI. & X. Libro. Sanè hujus Ego quoq; lapidis abundè feci periculum: Torquem enim ex hujusmodi lapillis confectum à collo suspendi, ita ut lapides os ventris contingerent: Adparebat autem nihil secius prodesse, etiamsi sculpturam non haberent, quam scripsit Nechepsos.*

§. XLVII. Circa (m) eadem tempora vixit PETOSIRIS, quem *Julius Firmicus* Magnum appellare solet, quiq; in iisdem scientiis non vulgarem sibi adquisiverat peritiam; Id quod satis produnt foeminae Romanae, quae aegrotantes nec cibum nec medicamenta, assumebant, non consulto prius *Petosiri*. Unde *Juvenalis* facetè earum mores perstringendo ita canit:

*Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit PETO-
SIRIS.*

Quamvis fatendum omninò sit, idem
M 2 hoc

(m) Fuisse *Petosirim* cum *Necephso* contemporaneum, ex hisce *Julii Firmici* con-
jicere licet: *Accipies nunc Mavortii, decus nostrum, plenissimam hujus operis disciplinam, Graecis multis & omnibus ferè Romanis incognitam, ad quam usq; in hodiernum diem nostrum adspiravit ingenium. Neq; enim divini illi viri & sanctissimae Religionis antistites, Petosiris & Necephso, quorum, alter Imperii gubernacula tenuit, cum omnia, quae ad hujus artis pertinent disciplinam, diligentissimis ac veris rationibus explicassent, id quod nos edituri sumus, invenire potuerunt.*

hoc praejudicium latissimè hodieq; adhuc dominari non inter vulgus tantum, sed & ipsos medicos, quorum tam altè mentibus Astrologorum vanitates inhaerent, ut nec venaesectiones, nec purgationes, nec medicamentorum aliorum adplicationem temerè suscipiant, non consulto prius Calendariographo.

§. XLVIII. Deniq; *JACHENEM*, Aegyptium pariter medicum, huc referre non erit intempestivum, licet, quae aetate vixerit, ita tutò determinare non liceat. Magnum fuisse Patronum Amuletorum & περίαπτα magni aestimasse *Jachenem*, ex *Suida* discimus. Propterea autem magiae infimulare optimum & de arte medica meritissimum virum, quod fecit *Conringius*, id quidem insulsum est. Aërem contagiosum incensa sylva igneq; aperto exstructo purificari rectissimè sensit, in eoq; paria fecit cum *Hippocrate*, qui pariter luem pestilentem adpropinquantem incensa sylva profligari suo tempore expertus est. Non itaq; verisimile est, quod tamen interùm persuadere conatur *Conringius*,

ringius, expiationis gratia ignem istum
luculentum à *Jachene* commendatum,
fuisse: (n) *Plutarcho* etiam physicum,
istum usum purificandi aërem, miasma-
tis contagiosis inquinatum, solerter com-
mendante. M 3 §. XLIX.

(n) *Libr. de Isid. & Osirid.* ubi sic loquitur:
Hoc primum consideres, quod maxima cura
prosequantur isti homines ea instituta, quae
ad sanitatem pertinent. Et est sanè in sa-
cificiis, lustrationibus & victu non inferior
sanctitate sanitas. Neque enim rectum puta-
bant, ut corporibus subputridis & morbosis
colerent id, quod purum & sincerum & im-
maculatum est. Quoniam itaque aër, quo
plurimum utimur, & in quo maximè versa-
mur, non eandem semper temperiem habet,
sed noctu condensatur & offendit caput &
animum contrahit in anxietates & curas,
dum quasi nubilosus redditur & gravis:
Surgunt statim & suffitum faciunt, & sanant
purgantque dissipationibus aërem, & innatum
corpori spiritum jam marcidum refocillant,
cum hic odor vehemens quiddam & incita-
tivum habeat. Iterum cum circa meridiem
sentiunt à sole copiosas & graves exhalatio-
nes vi ex terra subtrahi, myrrham incen-
dunt, quam aëri immiscent. Resolvit enim
calor & dissipat id, quod concretam in aëre,
& turbulentum & limosum est. Siquidem

§. XLIX. Haec pauca sunt *medicinae Aegyptiacae* veteris vestigia, quae hinc inde leguntur, à qua priusquam recedam, saltus adhuc faciendus est in Indias orientales, ubi inprimis latissimi simulq; (o) antiquissimi *Sinensium* vel *Chinensium* imperii incolae occurrunt; Qui sicuti singulari animi perspicacia, pollent: Ita non in philosophia tantum naturali ac morali laudabiles fecere progressus, viam ipsis praemonstrante Magno *Sinensium* Philosopho *Confucio*, quem in hodiernum usq; diem ob immensa sua merita divinis prosequuntur honoribus: Sed & in ipsa arte medica, testibus speciminibus, quae ea de re cum erudito orbe communicârunt partim *Andreas Cleyerus*, Societatis Batavo-Orientalis Proto-Medicus, partim R. P. *Michaël*

Et medici adversus pestilentes morbos ita succurrere videntur & flammam ingentem accendunt, quae aërem attenuet. Attenuant autem rectius, si odorata ligna urant, qualia sunt cyparissi, juniperi & piceae. Hucusq; Plutarchus.

(o) Vid. *Magaillans* nouvelle relation de la Chine.

chaël Boymus, è Societate Jesu & in China Missionarius. Prior in specimine, Medicinae Sinicae; Posterior in clave medica ad Chinarum doctrinam de pulsibus.

§. L. Neq; verò ex *Aegypto* in *Chinam* Indiae Orientalis tantum fecisse saltum, cuiquam peregrinum videri potest: Probabile enim est, non alia fortè ratione medicinam ad *Chinenses* pervenisse, quàm per famosas expeditiones *Sesostridis*, quem non solummodò *Aethiopiam* & *Arabiam*, sed & universam *Asiam* pervasisse, (p) *Strabonis* testimonio abundè notum est. Favet verò in primis huic nostrae conjecturae efficacissimè, quod de *Sinensium* medicorum praxi refert *P. Boymi*, quod multi medici tota sua vita vix alii curae sese adplicent, quàm unico morbo medendi; (Id enim ab atavis suis in familia sua seri Nepotes observant) Hinc alii febrem hecticam, duntaxat, alii malignam, alii puerorum solummodò, alii mulierum morbos, qui omnium difficillimè sanantur, alii solas variolas curandas suscipiunt. Planè ut

M 4. superius

superius de *Aegyptiis* retulimus, qui non omnibus promiscuè morbis, sed certis tantùm sanandis omnibus nervis contendunt, sicuti ex suprà dictis manifestum est. Illud verò inprimis omnium maximè admirationem meretur, quod antea citatus (q) *Andreas Cleyerus* de praxi *Sinensium* medica refert, illis scil. aliquot retrò seculis, ultra 400. annos, prius innotuisse circulationem sanguinis quàm quidem *Europaeis*: Quod si verum est, oportuit sanè industriam atq; sagacitatem horum populorum multò fuisse exquisitiorem, quàm *Europaeorum* vel aliarum gentium, utpote quibus per totidem secula mansit incognita, adeò ut Medici priorum temporum sanguinem quidem in vasis suis, *vitalem in arteriis*, *nutritium* verò *in venis* haerere crederent, sed veluti suspensum tantum, neq; alio nisi intestino solùm motu secundum naturam agitata: Nihilosecius insuper spiritus in hocce stagno, non

(q) In Epistola ad D. *Simonem Pauli*, quae legitur in *Actis Hassnienf. Med.* Vol. IV. Part. I. Observ. I.

non aliter ac pisces in aqua, vel culices in aëre moveri sursum deorsumq; , & per ipsum veluti ad partes natitare: Motum verò periodicum atq; circularem à corde tanquam centro ad peripheriam, & à peripheriâ versus idem centrum, profundissimè ignorârunt, donec tandem seculi proximè elapsi rarâ felicitate contingeret, ut utilissimum circulationis sanguinis negotium à *Guilielmo Harvey*, sicuti communiter credunt, detegeretur, ac postmodum ab aliis in usum physiologicum aequè ac pathologicum imò & practicum uberius illustraretur.

§. LI. Interim, ut in compendio sistamus, quae à dictis Auctoribus uberius exposita sunt, *dogmata Sinensium physiologica* hûc ferè redeunt: Vitam ac sanitatem hominis consistere in certa duarum qualitatum, calidi scil. innati & humidi primigenei seu radicalis contemperatione, cujus utriusq; qualitatis commune vehiculum sint spiritus & sanguis: Unde vitam ac sanitatem hominis tamdiu fartam tectamq; conservari, ajunt, quamdiu inter calorem innatum & hu-

midum radicale debita esset proportio : Quae *Sinensium* Medicorum hypothesis ab ea *Galenicorum* vix aut ne vix quidem differt : Ovum enim non posset ovo esse similius , quàm *Sinica* haec hypothesis *Galenicae*. Easdem verò qualitates statuunt porrò in principalibus quibusdam organis corporis humani tanquam in suis fontibus recondi , indeq; per reliquum corpus diffundi , atq; ab illis juxta eorum naturam , à quibus promanant , actum & operationem singulas corporis partes pro sua quamq; exigentia accipere. Humidum primigenium adferunt porrò sedem suam habere in corde , hepate , renibus , pulmonibus & liene : Calorem verò innatum dicunt hospitari in intestinis majoribus aeq; ac minoribus , stomacho , ureteribus & folliculo fellis. Divisio humani corporis in tres ventres seu partes , supremum scil. à capite ad pectus , medium à pectore ad umbilicū & infimū ab umbilico ad plantam pedis , *Sinensibus* quoq; solemnis est , ita tamen , ut artus , brachia nempe cum cruribus simul comprehendant. Elementa

menta mundi supponunt *Cbineses* ortū suum derivare à coelo & conjunctis cum eodem qualitatibus, calido sc. & humido, quae ad quinarium reducunt numerum, terram scilicet, metalla, aquam, arbores, aërem & ignem: Eò quod omnia corporum genera, quae in hoc universo continentur, hūc reduci queant.

§. LII. Qualis verò *Sinensium* medicorum *physiologia* est; Talis quoq; eorundem est *Pathologia*. Universi enim systematis in medicina *Sinica* mirabilis est connexio & harmonia: Sicuti igitur vitam ac sanitatem hominis in certa quadam qualitatum proportionem collocabant: Ita ex incongrua earundem conjunctione aut violenta separatione sanitatem corporis primum alterari & langvere, deinde dissolvi ac tandem prorsus extingvi docebant: Unde morbi deinde varii orirentur ac postremo ipsa mors.

§. LIII. Pulsuum imprimis accuratissimi sunt observatores & miri artifices, ad quos ritè cognoscendos ac digno-

gnoscehdos subtile non modò ingenium sed & longa experientia ususque & exercitatio requiruntur. Suntque in eo inprimis laudandi *Sinenses* prae*Europaeis*, quod explorando pulsui integram ferè horam impendant, adeoq; etiam de constitutione totius M. S. melius ferre queant iudicium, ac nostri quidem medici *Europaei*, qui vel ex sola tantum consuetudine pulsuum aegrotantium explorant, vel post unum aut alterum ictum statim digitum remove solent: Quam proinde *Sinensium* ἀκριβείαν conferens (r) *Waldschmidius* cum hac perversa Medicorum nostratium (s) consue-

(r) Instit. Med. rational. Lib. III. Cag. III.

(s) Praeterquam quod in eo toto ferè die peccent Medici practici, quod explorando pulsui non sat temporis impendant: Ita non minus praecipitem errandi occasionem nanciscuntur, si, statim ac in cameram, ubi aegrotantes decumbunt, ingressi sunt, ad pulsuum explorationem ruant. Potuit enim, contingere, ut manus ipsius medici pulsuum indagantis vel tempore hyberno nimio frigore, vel aestivo nimio

consuetudine tale tulit iudicium: *In eo, ait, peccant medici, quod in cordis motibus observandis non sat temporis impendant, sed post unum vel alterum ictum manum removeant, adeoq; sic saepissime decipiantur, putantes, totam*

calore sint adfectae, à quibus qualitatibus ipsi quoq; humores in suo motu admodum mutantur & consequenter ipse pulsus alteratur: Ex quo proinde pulsu ejusq; diversa conditione si statim de indole ipsius sanguinis velle-
mus ferre iudicium, admodum verendum, ne illud valde praeceptis atq; erroneum sit futurum. Accedit, medicum saepè vocari ad patientes timidiu-
sculos ac pusillanimes, qui ad praesentiam & conspectum ejusdem statim, exhorrescunt & pavore corripuntur, à quali animae passione iterum san-
guis in suo motu valde alterari & consequenter alius exploranti medico pul-
sus exhiberi potest, quàm revera est; Qua ratione praecipitem rursus erran-
di viam offendit: Haec ergò incom-
moda ut sedulo evitet, praestat ali-
quantisper expectare, atq; exploratio-
nem pulsus differre, donec ad tempe-
riem & motum suum naturalem san-
guis fuerit reversus.

tam M. S. cum tribus aut quatuor ejus guttulis, quarum consistentiam & mixtionem in uno vel altero pulsu explorarunt, pari ambulare passu; Cùm plerumq; fieri soleat, ut particulae à tergo sequentes aliter mixtae aliusq; consistentiae sint. Accedit etiam hoc, quod peregrina fermenta è tubulis partium solidarum subinde excutiantur & sanguini confundantur, in quo statu sanguis tamdiu bonus esse potest, donec heterogeneae illae particulae, à sanguinis prioris motu & mixtione abludentes cor ingrediuntur, & in pulsus tùm celeritate tùm frequentia notabilem mutationem inferant. Non mirandum ergò, quod Sinenses in explorandis pulsibus nobis sint feliciores, utpote qui integram ferè horam huic negotio impendunt, quo tempore tota M. S. cordis thalamos peragravit, unde etiam de tota sanguinis Massa aequius ferre possunt judicium. Haëtenus Waldschmidius.

§. LIV. Atq; huic Pulsuum theoriae tota quoq; medendi ratio *Sinensium* superstructa est, quorum proinde exactiorem qui habet cognitionem, morbos etiam felicius ac tutius reliquis percurat. Quapropter propriè non morbis
sed

sed *pulsibus* medentur *Sinenses*, imo vero morbis per ipsos pulsus. Quando enim pro pulsu naturali cognoscunt irrepfisse praeternaturalem, adhibent medicinam pulsui praeternaturali, ut ab eo omnino abeat aut ad naturalem revertatur. Quae medicinam exercendi methodus utut nobis mirabilis, nova ac paradoxa videatur, illis tamen vetustissimis jam temporibus usitatissima fuit, & in diffusissimo, antiquissimo ac florentissimo *Sinarum* imperio multorum seculorum usu comprobata. Quando vero nonnunquam, ut suspicari facile licet, curatione non succedente, voto suo excidunt, dicunt, vel pulsus non adcuratè cognitos esse, vel malum hoc cum altero complicatum, vel medicinam pulsui, cui mederi impossibile fit, adhibitam fuisse. Ex quibus proinde omnibus manifestum est, secundum hanc *Sinensium medicorum* doctrinam totius *medicinae* tum *cognoscendae* tum *faciendae* cardinem in sola inquisitione solertiori pulsuum consistere.

§. LV. In eadem pulsuum Doctrina fundatur quoq; universa *Sinensium Semeiotica* tam *Diagnostica* quam *Prognostica*, cujus itidem curiosissimi sunt observatores, imo medicos nostros *Europaeos* mirificè superant. Hâc enim pulsuum scientia instructi *Sinenses* Medici non morbos tantùm ipsos, sed & adfectiones ac qualitates morborum, imò & mortem ipsam sciunt praesagire imò certò praedicere: Cùm nostri ubique cespitent ac toto die à vero morbi genio aberrant, judicantes de praesentis morbi indole ejusdemq; symptomatibus & eventu non ex sola tantùm conditione pulsuum, sed & urina ejusq; variis contentis, habitu diverso corporis externo, quem in sexu sequiori penitus spernunt *Sinenses*, cùm *mulieres Sinas videre non liceat*, sputo insuper & saliva, excrementis alvi, respiratione, vel liberiore vel difficiliore, à decubitu, sudore, morbi tolerantia, viribus aegrotantis & signis praecipuè criticis &c. Non exiguo quoq; medicorum *Sinarum* prae nostratibus est praerogativa, quod
post

post exploratum pulsum omnia divi-
nent, atq; ad miraculum ferè morbum,
quaeq; ex illo orta vel oritura sunt, sym-
ptomata, disertè doceant, imò mortem
ipsam non ad dies solum sed ad menses,
integrum annum vel saepius plures an-
nos praedicere possint: Cùm è contrà
nostri aut à circumstantibus, quid morbi
habeat aeger, aut ab aegrotantibus ipsis,
quid patiantur vel passi fuerint, sollicitè
soleant perquirere, imò in praesagien-
da morte non in chronicis tantùm sed
& acutis saepius turpissimè hallucinen-
tur. Singularis itaq; hinc elucet medi-
corum *Sinarum* eminentia, quod univer-
saliter omnes ac singulos morbos eo-
rumq; adfectiones ex pulsibus cogno-
scant: Quod quenquam alium hucusq;
praestitisse aut praestare potuisse non li-
quet.

§. LVI. Quid de *Materia Sinensi-*
um medica dicam, qua certè opulentissi-
mum *Sinarum* regnum non destituitur?
Optandum quidem foret, Missionarios
Romanos huic simul curae invigilare,
ut tandem adcuratam vegetabilium,
N quorum

quorum in arte medica usus est, descriptionem haberemus, quam laudabilem operam P. *Boymi* molitus esse dicitur. Sed frustra haëtenus *Herbarium* ejusmodi *Sinense* speravimus. Nihilominus variae eaeq; utilissimae *Europæis* medicis radices innotuere, quibus felicissimo cum successu in debellandis variis morbis, arthritide v. g. lue venerea, tremore, paralyfi, atrophia, hemicrania, phthiſi aliisq; morbis chronicis uſi ſunt, quas inter non minimum occupant locum. Rhabarbarum & radix Chinae, quorum *illud*, praecipuè ſi toſtum fuerit, non ſolum leniter alvum conturbando evacuat, ſed & ſub finem modicè adſtringit & roborat; *Haec* verò ſi cautè prudenterq; cum debito regimine exhibeatur, certiffimum februm intermittentium remedium exiſtit. Ipi quoq; *Indiani* dictam radicem in magno habent pretio, eamq; inprimis commendant contra luem veneream, quod malum latiffimè quoq; in Indiis orientalibus graſſatur. Quod *formas Remediorum* attinet, *potiones* inprimis, *pilulae* atq; *pulveres* ſunt, quibus

quibus utuntur, & quibus omnibus obviis malis mederi conantur. Necesse tamen est ea, quae circa rationem victus observanda esse dicunt, sedulò observare; In *Diaeta* enim praescribenda adcurati admodum sunt *Sinenses*, eaq; si verum fateri debeamus, nostrae longissimè iterum praeferenda, quia non alio nisi calido cibo ac potu fruuntur, cùm è contra nostri, acutis etiam decumbentes, gelidam improvidè ingurgitantes, mirificè sibi nocere aliaq; chronica mala accersere soleant. Coeperunt tamen laudabilem istam *Sinarum* consuetudinem circa finem praeteriti seculi agnoscere *Europaei*, eandemq; non sine fructu imitari; Unde vix hodiè honoratior quaedam familia est, quae non potui calido herbae Thèe vel Caffèe tam scopo praeservatorio quàm curatorio soleat indulgere.

§. LVII. Tantorum verò beneficiorum primum veluti datorem ac inventorem *Chinenses* venerati sunt, quendam suorum Imperatorum, cui nomen erat HOAMTI, quasi diceret,

flavus Imperator, qui 400. vel paulò amplius annis post diluvium vixisse & anno ante Christum natum 2697. imperium suscepisse dicitur. Quamvis (t) *annales Sinarum* mentionem quoq; faciant alterius Imperatoris, nomine CININGO vel XIN-NUM, qui FOHI, *Monarchiae Sinicae* fundatori successerit, quiq; pariter pro explorandis plantarum facultatibus diversa adornaverit experimeuta: Ulterius verò processisse Imperatorem HOAMTI, ejusdem Successorem ferunt, qui, ut de universo Imperio optimè mereretur, mortalesq; sibi devinceret, primus medicinas apud *Sinas* excoluit, ejusdemq; artis praecepta posteris tradidit. Doctrinam inprimis de pulsibus exquisitissimè elaboravit, imò huic universum medicinae systema superinaedificavit. Estq; ejusdem scientia pulsum ab ea *Erasistrati* vel *Galen*i vel quorumcunq; aliorum medicorum penitus diversa, & à nullo alio vel per formnium

(t) Vid. Kircherum, P. Martini, Couplet, &c.

mnium imaginata. (u) Omnes enim, cum *Galenus* unius tantum manus pulsus explorare jubent; *Hoâmti* amborum. *Galenus* finistram duntaxat; *Hoâmti* praeter finistram etiam dextrae prius jubet explorare pulsus, quod videlicet ibi vita incipiat desinatq; *Galenus* contendit, unicum locum in sinistra ad hoc sufficere; *Hoâmti* in dextra tria loca, totidemq; in sinistra ad pulsus cognoscendos esse necessaria statuit. Neq; hoc contentus, in brachio tam dextro quam sinistro in profunditate cujuslibet loci superficiem, medium & profundum, h. e. ad pellem & carnes, ad sanguinem & nervos, deniq; ad ossa, qualem pulsus habeant, explorare & distingvere docet. Praeterea in foemina & viro naturales etiam pulsus in dictis tribus locis diversissimos observavit. Quid amplius? Levitatem & gravitatem inesse pulsibus ostendit. Quid deinde? Mensuram pulsuum infallibilem vitae & morborum regulam, quae intervallis constat spiratio-

(u) Vid. P. Boymi praefat. ad Medicos, clavi pulsuum praefixam.

spirationum, praescribit. Quid dicam de qualitate pulsuum inter sese differentium, atq; admirabili illa reperta connexionione ac certitudine cum adfectionibus, quas praedixit? Quid memorem de causis, quas adsignavit in differentiis pulsuum? Quibus omnibus tantâ cum religione hodieqve subscribunt medici *Sinenses*, ut praecepta hujus Imperatoris sedulo observando & genera morborum & quae ex illis consequuntur, symptomata, certò adsequantur.

§. LVIII. Atq; in hisce paucis ferè consistit, quicquid & de primis medicinae originibus & qualibuscunq; ejusdem incrementis suppeditant nobis *Aegyptiorum* aliarumq; vetustiorum gentium annales.

